

ОСНОВИ ПРАВА ПОРАВНАЊА И СТЕЧАЈНОГ ПРАВА, 1939.

Садржај

І ОПШТИ ДЕО

§ 1. Увод. Историјат. Правни извори

1. Индивидуалистичко и социално остваривање права
2. Историја Стечајног права. Италианско статутарно право
3. Пандектни стечајни процес
4. Француско право и његов пријем у Немачкој

§ 2. Аустриска реформа од 1914

1. Мане аустр. Стечајног права од 1868
2. Царска уредба од 10-ХП-1914
3. Карактеристика новог права
4. Споменица (мотиви)
5. Територијална важност и касније измене

§ 3. Начела Стечајног поступка

1. Начела индивидуалног остваривања
2. Начела стеч. поступка. Универзалност и једнакост
3. Време промене начела
4. Материални и формални стечај

§ 4. Циљеви стечајног поступка

1. Два циља стечајног поступка
2. Уновчавање и деоба: стечај
3. Поравнање: поступак за поравнање
4. Избор (одлука о избору) између оба циља
5. Питање мајоризирања
6. Двострука подлога поступка
7. Поравнање у стечајном поступку
8. Стечај после поступка за поравнање

§ 5. Неспособност за плаћање и презадуженост

1. Неспособност за плаћање
2. Обустава плаћања
3. Презадуженост
4. Претпоставке стечајног поступка и поступка за поравнање

§ 6. Суд (власт суда и аутономија поверилаца)

1. Официелна и диспозациона максима
2. Судска власт и аутономија поверилаца
3. Разлози колебања између обе максиме
4. Пандектно право
5. Либерализам
6. Социално-политички правац
7. Позитивно право
8. Прописи о судској надлежности
9. Веће (колегија) и појединац (комесар)

§ 7. Странке

а) Дужник

1. Терминологија
2. Способност за поравнање и стечај

б) Повериоци

1. Излучни повериоци
2. Разлучни повериоци
3. Поступак са излучним и разлучним правима
4. О пасиви која настаје по отварању поступка
5. Искључне тражбине
6. Повериоци поравнања и стечајни повериоци
7. Повериоци који узимају учешћа у поступку

§ 8. Природа стечајног поступка

1. Стечајни поступак и поступак за поравнање као врсте ванпарничног поступка
2. Попуњавање празнина у праву

II ДЕО. ПРАВО ПОРАВНАЊА

§ 9. Извори права поравнања

1. Значај Закона о принудном поравнању
2. Појмови права поравнања

§ 10. Судско поравнање и право поравнања

1. Суштина судског поравнања
2. Материално право поравнања
3. Формално право поравнања

§ 11. Суд поравнања

1. Задатак суда поравнања
2. Колегијум (веће) и комесар (појединац)
3. Веће (суд) поравнања
4. Судија (комесар) поравнања
5. Задаци судије поравнања

§ 12. Дужник поравнања

1. Уопште
2. Правни положај дужника
3. Забране у поступку отварања
4. Забране у току поступка (пошто је поступак отворен)
5. Неважност забрањених радњи
6. Друге санкције за забране
7. Дужности дужника у поступку

§ 13. Имовина дужника

§ 14. Повериоци

1. Уопште
2. Остале групе поверилаца
3. Начело једнакости
4. Дејства поступка на садржину тражбина поравнања
5. Остваривање права противу дужника
 - а) Излучивање
 - б) Разлучење

- с) Забрана судских (принудних) залога
- d) Забрана отварања стечаја
- е) Пребијање тражбина у поступку за поравнање

§ 15. Отварање поступка

1. Поступак отварања
2. Предлог за отварање
3. Испитивање предлога
4. Поступак за поравнање и стечај
5. Понуда поравнања
6. Списак имовине и проказна заклетва
7. Достојност дужника
8. Пословне прибелешке
9. Факултативни разлози ускраћења
10. Мере обезбеђења
11. Правно средство
12. Објављивање отварања поступка
13. Наступање дејства поступка
14. Материална дејства отварања поступка

§ 16. Органи поступка за поравнање

- I. Управитељ поравнања
 1. Правни положај
 2. Постављање
 3. Задаци (дужности)
 4. Дужности

5. Награда

II. Испитивач (контролор) пословања

III. Поузданички одбор

1. Задатак
2. Састав
3. Начин рада
4. Захтеви чланова

§ 17. Актива и пасива. Право гласа

1. Значај активе и пасиве
2. Изналажење активе
3. Право гласа
4. Пријава тражбине поравнања
5. Дејство пријаве на застарелости
6. Начела за право гласа
7. Бројање гласова (по главама)
8. Бројање (срачунавање) износа тражбина
9. Условне тражбине и тражбине за мањак
10. Процена тражбина
11. Право гласа прекупаца тражбина
12. Право закупа блиских сродника (својака)

§ 18. Рочиште за поравнање

1. Рок
2. Припремање
3. Учешће на рочишту
4. Дужникова понуда

5. Расправа на рочишту
6. Гласање
7. Испитивање права гласа
8. Одлагање

§ 19. Садржина поравнања

1. Уопште
2. Законски прописи
3. Привилегисани повериоци
4. Начело једнаког поступања са повериоцима поравнања
5. Посебно оштећење
6. Посебно погодовање
7. Поступање са трговачким веровницима
8. Повериоци друштва у приватном поравнању лично одговорног другара
9. Допуштено посебно погодовање цесијом
- 9а. Допуштено погодовање у поравнању новчаних завода
10. Право према јемцима и садужницима

§ 20. Одобрење поравнања

1. Поступак око одобрења
2. Незаконито поравнање
3. Нецелисходно поравнање
4. Правно средство

§ 21. Дејство (учинак) поравнања

1. Дејство у погледу дужника. Ослобођења
2. Дејство у погледу јемаца и садужника

3. Дејство у погледу поверилаца поравнања
4. Изузетци од ослобођавајућег дејства
5. Дејство поравнања на постојање и извршност тражбина
6. Дејство на искључење тражбине

§ 22. Довршење и обустава поступка

1. Претпоставке за довршење и обуставу
2. Заједничка дејства
3. Разлика између оба начина окончања
4. Објављивање стечаја по поступку за поравнање
5. Објављивање свршетка

§ 23. Особености код трговачких друштава и привредних и господарских задруга

1. Ортак (другар) не одговара
2. Индиректна одговорност
3. Директна одговорност

III ДЕО. СТЕЧАЈНО ПРАВО

§ 24. Извори стечајног права

1. Стечајни закон од 1914 (осн. 1930)
2. Однос према ранијем праву
3. Материално и формално стечајно право

§ 25. Стечајни суд

1. Веће и судија – појединац (комесар)
2. Стечајни суд (веће)

3. Стечајни судија (комесар)
4. Задатци стечајног судије

§ 26. Стечајни дужник

1. Појам
2. Одузимање способности располагања. Теорије
3. Положај стечајног дужника према позитивном праву
4. Неважност правних радњи (дела)
5. Исплате (чинидбе) стечајном дужнику
6. Законско заступање управитеља стечајне масе
7. Издржавање стечајног дужника
8. Процесна (парнична) способност. Прекидање парница
9. Последице у погледу грађанских и политичких права

§ 27. Стечајна маса. Начело универзалности

1. Начело универзалности
2. Стечајна маса
3. Захтеви на основу права побијања
4. Soll-Masse и Ist-Masse
5. Имовина у иностранству
6. Ванстечајна имовина

§ 28. Повериоци. Начело једнакости

1. Начело једнакости у стечају
 - a) Никаква нова обезбеђења
 - b) Постојећа обезбеђења остају у важности
 - c) Ограничења и отстрањења обезбеђења

2. Привилегисани повериоци
3. Појам стечајних поверилаца
4. Захтеви који иду испред:
 - a) Излучна права
 - b) Разлучна права
 - c) Дугови стечајне масе
5. Редови стечајних поверилаца
6. Упоредљивост тражбина
7. Ограничења у погледу остваривања

§ 29. Отварање стечаја

1. Два начина отварања
2. Отварање на предлог стечајног дужника
3. Отварање на предлог једног повериоца
4. Отварање и ако нема више од једног повериоца или нема довољно имовине
5. Објављивање стечаја
6. Мере обезбеђења

§ 30. Материална дејства отварања стечаја

1. Уопште
2. Неспособност располагања стечајног дужника
3. Дејство на садржину и остварљивост стечајних тражбина
4. Дејство на неиспуњене правне послове
5. Дејства према грађанском и трговачком праву
6. Дејство на уговоре о закупу (пораби)
7. Дејство на уговоре о најму (служби)
8. Дејство на налоге и пуномоћства

§ 31. Повратно дејство стечаја

1. Повратно дејство уопште
2. Разлози који говоре против
3. Позитивно право. Дејство неспособности за плаћање
4. Повратно дејство од почетка дана
5. Повратно дејство од почетка поступка за поравнање који претходи стечају
6. Рачунање унатраг рокова
7. Земљокњижни уписи
8. Остала повратна дејства

§ 32. Право побијања

1. Циљ права побијања
2. Суштина и дејство побијања
3. Радње (дела) побијања
4. Опште чињенично стање побијања. Правне радње
5. Отварање стечаја и оштећење поверилаца
6. Посебна чињеничка стања побијања. Знање и скривљено незнање
7. Терет доказивања код блиских сродника
8. Рокови побијања
9. I. Побијање због намере
10. II. Побијање поклона
11. III. Побијање због погодовања
12. IV. Побијање због знања за неспособност плаћања
13. V. Побијање према Art. 259 HGB (одн. § 449 Трг. Зак.)
14. Побијање из више основа
15. Побијање радњи за време поступка за поравнање

16. Изузетци од права побијања
17. Титулар (поверилац) права побијања
18. Противник побијања
19. Садржина захтева за побијањем
20. Противзахтеви
21. Пребијање
22. Остваривање

§ 33. Органи стечаја

I Управитељ стечајне масе

1. Управитељ у стечају
2. Избор и постављење
3. Правни положај
4. Овлашћења
5. Задатци
6. Дужности и одговорност
7. Захтеви

II Контролор (испитивач) пословања

III Веровнички одбор

1. Суштина и састав
2. Избор
3. Устројство и пословник
4. Одговорност чланова
5. Задатци
6. Престављање према трећима
7. Захтеви чланова
8. Потчињеност стечајном судији

IV Веровнички збор

1. Ранији значај
2. Делокруг рада према позитивном праву
3. Сазивање
4. Пословник
5. Право гласа
6. Надзор стечајног суда

§ 34. Утврђивање активе и пасиве

I Утврђивање активе

1. Инвентар
2. Дужност обавештавања трећих лица
3. Садржина инвентара
4. Процена
5. Биланс
6. Мере противу личности стечајног дужника

II Утврђивање пасиве

1. Утврђивање излучних и разлучних права
2. Захтев стечајних поверилаца на учешће
3. Пријава стечајних тражбина
4. Поступак испитивања
5. Значај изјава у поступку испитивања
6. Пропуштање рока за пријаву
7. Оверавање утврђених тражбина
8. Поступак са оспореним тражбинама

§ 35. Управа и уновчавање масе

1. Задатци стечајне управе
2. Акти за које је потребно одобрење
3. Стечајно отуђење
4. Наплата приноса (удела) задругара и другара
5. Полагање рачуна

§ 36. Завршетак (крај) стечаја

§ 37. Поравнање у стечају

I Вансудско поравнање

II Принудно поравнање

1. Упоређење са поступком за поравнање
2. Органи
3. Предлог за поравнање
4. Претходно испитивање
5. Право гласа
6. Рочиште за поравнање
7. Одобрење
8. Правна дејства
9. Особености код трговачких друштава

§ 38. Деоба масе

1. Намирење излучних и разлучних захтева
2. Намирење поверилаца стечајне масе
3. Намирење стечајних поверилаца
4. Неформална (проста) и формална деоба

5. Поступак са условним и оспореним тражбинама као и са тражбинама за мањак
6. Извршење деоба
7. Особености код завршних деоба

§ 39. Скинуће стечаја

1. Разлози скинућа
2. Поступак око скинућа
3. Дејства скинућа

§ 40. Незнатни стечајеви

1. Незнатност
2. Положај стечајног судије
3. Вођење поступка

IV ДЕО. ДОДАТАК

§ 41. Побијање ван стечаја (индивидуално побијање)

1. Уопште
2. Повериоци побијања
3. Побојна чињеничка стања
4. Повреда намирења

§ 42. Стечајно кривично право

1. Уопште
2. Лажно банкротство
3. Оштећење туђих поверилаца
4. Погодовање једног повериоца

5. Нехатно (просто) банкротство
6. Неуредно вођење књига
7. Неправилности (сплетке) у поступку за поравнање и у стечајном поступку
8. Одговорност органа и деловођа

317
17-139
Д-р РОБЕРТ БАРЧ
ПРОФЕСОР УНИВЕРЗИТЕТА У БЕЧУ

**ОСНОВИ ПРАВА ПОРАВНАЊА
И
СТЕЧАЈНОГ ПРАВА**

У ПРЕВОДУ
Д-р Б. НЕДЕЉКОВИЋА

БЕОГРАД
ИЗДАВАЧКО И КЊИЖАРСКО ПРЕДУЗЕЋЕ ГЕЦА КОН А. Д.
12, Кнез Михаилова 12
1 9 3 9

инв. бр.
911

Штампарија
"ПРИВРЕДНИК"
Кнез Михаилова бр. 3
Београд

ИЗ ПРЕДГОВОРА Г. БАРЧА

Ови основи треба да пруже студентима први увод, наставницима основу за предавања, неправницима, нарочито, пословним људима преглед о материји права поравнања и стечајног права. Ја сам то изнео у сажетим потезима, имајући увек на уму оно што је најбитније. У појединости нисам улазио. И поред овога сваки ће, наравно, морати да загледа врло често у закон, на који упућујем врло често. Зато сам нарочито скретао пажњу на све оно што се не налази у законском тексту, нарочито на систематску везу, на изградњу и стицање основних идеја и принципа, намера и циљева законодавца и фактичко, стварно дејство закона у пракси...

У појединачним учењима нисам могао донети много нових идеја, нарочито ја нисам имао готово никада повода да се одвајам од гледишта (изложеног) у „Споменици“, коју сам највећим делом сам написао, и од учења коментара, који сам издао заједно са Р. Полаком и у коме сам обрадио материјално стечајно право и право поравнања. Ипак литература, која се појавила од како је издан коментар, врло је оскудна и није још доспела до виших захтева, који задовољавају систематско излагање новог права. Ни Полаково (1897) ни Ринтелененово Стечајно право нису прерађени за ново право. Зато сам обимно искористио праксу Касационог суда, коју ми је љубазно ставио на расположење г. касациони судија Пупахер. Она пружа понеке, од велике вредности, допуне али не даје, готово никада, повода да изменим моје раније гледиште. Сасвим разумљиво да сам узео у обзир даље развијање права, не само у немачкој Аустрији, већ и у Чехословачкој.

Ново је систематско груписање материје. Досадања литература је ишла природно, за историском чињеницом да је право поравнања произашло из стечајног права и

закључивала је из тога да његове одредбе морају бити објашњене као отступања од прописа Стечајног права Литература, која је била одређена да зналце старог права уведе у ново, тешко да је и могла изабрати другу методу.

На супрот томе, ја сам пошао од становишта да се појединачни случај јавља свима учесницима — дужнику, повериоцу, судији и адвокату — највећма прво у облику поступка за поравнање и да стечај долази у обзир тек као друга могућност решења тешкоћа које настају услед неспособности за плаћање. И чињеница да се то у пракси често јављало и дешавало, морала је дати повода за то да ставим на чело право поравнања. Ја сам се због тога усудио да покушам да право поравнања поставим за себе и да код објашњења не претпостављам никаква знања из стечајног права, а то је покушај који је учинио и сам закон. Да ли сам успео да савладам ове тешкоће, и да ли је мој покушај успео, остављам стручним читаоцима да пресуде.

У додатку сам дао преглед о побијању ван стечаја и стечајног кривичног права.

Нисам обрадио назор на пословање.

Беч, октобра 1923.

Писац.

ПРИМЕДБА ПРЕВОДИОЦА

При реформи Стечајног права и права поравнања на подручју Србије важио је „Закон о специалном поступку“ од 1861, који је систематски обрадио г. проф. Dr. Велизар Митровић у књизи: „Стечајно право са нарочитим освртом на српско законодавство“ (Београд, 1926).

Нови Стечајни закон и Закон о принудном поравнању ван стечаја донети су 1930 године. Постоје два одлична коментара од г. г. Вероне—Цуље и Горшића. Систематски је обрадио Стечајно право и право поравнања г. Цуља у свом делу „Грађанско процесно право Краљевине Југославије“ II, Београд, 1938). Ипак као увод за студенте потребно је једно краће дело и најзгоднији рад те врсте био је несумњиво Grundriss од проф. Bartsch-a. Уџбеник проф. Барча иако је писан према аустриском праву сасвим се корисно може употребити и код нас пошто је наше законодавство у овој материји скоро текстуалан превод аустриског. Преводилац је, обично у примедбама, скретао пажњу на отступања која чини наше право од аустриског. Свакако, неопходно је да студент читајући ову књигу има у руци стално и законски текст како због отступања нашег законодавца од свога изворника тако исто и стога што је дело г. Барча сувише сажето да би оно само без закона било довољно.

Читалац треба, понављам, да ради стално са законом у руци. Потребно је такође консултовати уџбеник г. Митровића нарочито његов први део о стечајном праву уопште у коме су дати нешто шире извесни општи појмови стечајног права као и историја српског стечајног права.

1925 год. проф. г. Барч издао је Nachtrag zum Grundriss des Ausgleichs und Konkursrechtes у коме је изнео главне измене и допуне који су учињени у аустр.

Kondursordnung и Ausgleichsordnung. Сасвим разумљиво да је и то узето, приликом превођења, у обзир. Стога где год у овој књизи стоји какво становиште заузима аустриска новела треба сматрати као становиште југословенског законодавца пошто су наш Стз и Зпор донети после аустр. новела.

У заграду је обично стављен одговарајући пропис нашег одн. аустр. Стечајног закона и Закона о прин. поравнању ван стечаја.

СКРАЋЕНИЦЕ

- Стз = Стеч. зак. = Стечајни закон
 ABGB = Општи грађански законик (аустриски)
 Зпоб = Закон о побијању правних дела
 AnfO = Anfechtungsordnung
 AusglO, AO = Ausgleichsordnung
 Зпор = Закон о принудном поравнању изван стечаја
 EinfV = Einführungsverordnung
 Ув. зак. = Закон о увођењу у живот стечајног закона и закона о принудном поравнању ван стечаја
 EO = Executionsordnung
 ЗИО = Закон о извршењу и обезбеђењу
 GenG = Gesetz über Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften
 GesG = Gesetz über Gesellschaften mit beschränkter Haftung
 GOC = Gerichtsorganisationsgesetz
 HGB = Handelsgesetzbuch
 JM = Justizministerium
 JN = Jurisdictionsnorm
 KO = Konkursordnung
 StG = Strafgesetz
 WO = Wechselordnung
 ZPO = Zivilprozessordnung

I ОПШТИ ДЕО

§ 1

Увод. — Историјат. — Правни извори.

1. — Остваривање приватног права полази од индивидуалистичког гледишта. Поверилац, који гони, тужи свога дужника и против њега врши извршење, не пита се, да ли и други то исто чини, њему је равнодушно да ли ће можда другим повериоцима својим безобзирним спровођењем права смањити њихове изгледе на намирење. Дужник не може, из чињенице да он, такође, другима дугује, изводити приговор противу остваривања права од стране једног јединог повериоца.

Али правни поредак, осим овог индивидуалистичког облика остваривања права зна за један други облик: социјални, који почива на идеји да повериоци образују једну заједницу опасности (тј. заједницу за сношење опасности), да недаћа коју претставља неспособност за плаћање не треба да погоди као слепи случај једног или другог повериоца, док можда други остају поштеђени од тога. Из ове идеје развило се стецајно право.

2. — Његов постанак иде далеко унатраг. Идеја о заједници (за сношење) опасности налази се још на оном степену правног развитка када је освета обманутих поверилаца била јача од тежње за целисходним намирењем, када је повериоцима била важнија лична одговорност дужника од одговорности његовом имовином. Доказ за то је познати пропис закона од XII таблица по коме повериоци смеју исећи у комаде свога дужника који је неспособан за плаћање („in partes secanto“).

Али поред тежње за задовољењем потребе за осветом, која је нарочито велика код обмане поверења услед неспособности плаћања, долази све више мирно и разумно расуђивање како да се задовоље интереси поверилаца на најцелисходнији начин. Противу дужника се поступа још увек немилосрдно. Он се сматра у напред као варалица или проневеритељ „Falliti sunt fraudatores“). За дужника неспособног за плаћање било је најпрепоручљивије бекство. Управо односи дужника, који се налази у бекству, дали су први повод у италијанским градовима у Средњем веку за регулисани, уређени судски поступак по начелу једнакости поверилаца. Идеја о ликвидацији дужникове имовине која би се спровела у заједничком интересу поверилаца настала је најпре због таквих случајева. Заједница интереса изразила се при том на двојак начин, прво у томе што су повериоци истог ранга требали да добију исти удео у деобној маси (pro rata parte), затим што већина поверилаца (maior pars) може донети одлуке које важе и за надгласане повериоце. Поглавито наилазимо већ на принудно поравнање. Затим се допушта стечај и кад је дужник присутан, али се са њим поступа немилосрдно. Затвор, принуда на ношење срамотне ношње, мучење ради изнуде признања о скривеној имовини потсећају још на освету као први цаљ поступка чији су последњи одјечи трајали у аустријском праву до 1914 г. (Дејство у погледу части у трговачком стечају у Стеч. закону од 1868, претпоставка о неспособности плаћања у аустријском Крив. зак. од 1852).

Одредбе италијанских градова о стечају ушле су у употребу ускоро у француско и немачко градско право.

3. — Од тада се стечајно право развијало у два правца. Опште (пандектно) немачко стечајно процесно право развија се под утицајем излагања шпанског права у „Labyrinthus creditorum“ Салдага де Самосе (Saldago de Samoza). Делатност суда иде у први план, стечај се расчлањује у безброј међусобно повезаних процеса. Сваки поверилац мора своје тражбине остваривати тужбом. Тек када је призната исправност свих тражбина тада се приступа њиховом сврставању према рангу и тек потом деоби. Због једног јединог спора о обрачуну могао се стечај годинама задржавати. Што се тиче

Аустрије овај је поступак био преузет у Јозефинском (1781) и Западногалициском (1796) Судском закону.

4. — Француско стечајно право пошло је другим путем идући за италијанским образцем; у њему је јаче наглашена идеја заједнице поверилаца и власти поверилаца. Француско стечајно право је кодификовано у Ordonnance de commerce од 1683. На њој почива стечајно право француског трговачког закона (Code de commerce), само што је овде стечај ограничен на трговце.

Француско право је постало узор за немачко право XIX века. На француском узору почива пруски Стечајни закон 1855, који уводи поред општег стечаја и нарочити Трговачки стечај; на њега се угледа аустријски Стечајни закон од 1868. Немачка је обнародовала на исти начин по оснивању Рајха на подлози Пруског стечајног закона од 1855, нов Стечајни закон од 1877; он важи као најбољи тога времена обнародовани судски закон.

§ 2

Аустријска реформа од 1914

1. — Приликом примене аустријског стечајног права од 1868 показале су се велике незгоде које су побудиле нарочито код пословног света енергичне напоре за реформом. Критика је нарочито ударила на две тачке: Прва је била рђави материјални резултат стечаја: квоте које су падале у део повериоцима биле су просечно врло мале. То је имало различитих узрока. Највећи број отварања стечајева долазио је сувише касно, кад је дужник целокупну своју имовину страшио или преоптеретио залогама имање у корист појединог повериоца. Али оклевање са отварањем стечаја имало је опет свој разлог у покушају вансудског поравнања који се често дуго развлачио и који је изгледао да обећава много повериоцима, а осим тога оно је имало свој разлог такође у напору дужника да избегне кривичну истрагу која је неизбежно пратила стечајни предлог. Невоља беше и то што је свако конституисање залог, чак на дан пре отварања стечаја, давало односном повериоцу првенство према свима необезбеђеним повериоцима и

што је било врло мало изгледа да се повећа стечајна маса побијањем правних радњи учињених пре отварања стечаја на основу Закона о побијању од 16 марта 1884. Најзад, трошкови отварања стечаја већином су били тако велики да су знатан део масе, мање масе чак потпуно, истрошили. Друга мана, која је много допринела споменутим незгодама, била је мала власт суда и готово неограничена власт поверилаца. Мале групе (поверилаца) на основу често фингираних тражбина отимале су власт и искоришћавале је егоистички (види о томе § 8 овога Нацрта).

2. — Из поменутих разлога извршена је реформа која је припремљена у току 1912 до 1914 године у Министарству правде и остварена убрзо по почетку рата царском Уредбом од 10 децембра 1914 RGBl 337.

Споменута царска уредба садржи у 15 чланова уводне и прелазне одредбе, даље кривичне и таксене прописе. Она уводи у живот: нов Стечајни закон од 170 параграфа. Закон о поравнању од 63 параграфа и Закон о побијању правних дела који расправља побијање ван стечаја у 20 параграфа.¹⁾

3. — Реформа је у појединим тачкама врло широка, али уопште умерено конзервативна, она не уништава старо право, већ га даље изграђује. Најважније су промене: појачана је судска власт, укинута је власт поверилаца и замењена прилично ограниченом сарадњом поверилаца, учињен је покушај да се отстрани учешће поверилаца са фингираним тражбинама у стечајној управи (раније врло лако могуће) путем реформе испитивања права гласа. Отклоњене су незгоде недостатка стечајне масе реформом права побијања и проглашавањем неважности свих конституисања залога за последњих 60 дана пре отварања стечаја, као и тим што је повећан утицај суда на одређивање трошкова.

Најважније је ипак давање преимућства поравнању пре деобе масе као стварном циљу стечајног поступка. А то бива на основу општег допуштења при-

¹⁾ Закон о увођењу у живот Стечајног закона и Закона о принудном поравнању ван стечаја прописао је у чл. 1 да задобијају за целу државу обавезну снагу 1 маја 1930 године. Оба закона су иначе обнародована 22 новембра 1929 године. Стечајни закон има 190 прописа. Закон о принудном поравнању има 75, Уводни Закон 16 чланова.

нудног поравнања у сваком стечају (раније могуће у врло уском обиму), али првенствено увођењем посебног поступка за поравнање у коме може бити закључено поравнање на основу одлуке већине поверилаца према начелу једнакости са судским одобрењем, и које је у стању, невеликим трошковима јер избегава уништење вредности и кредита до чега долази отварањем стечаја, да обезбеди материјално боље резултате.

4. — Истовремено са царском Уредбом изашла је „Споменица“ (Denkschrift) која чини најважнији извор сазнања о мотивима и намерама законодавчевим приликом реформе.

5. — Царска уредба од 10 децембра 1914 стављена је на снагу са важношћу (обавезношћу) од 1 јануара 1915 за цело тадање аустријско државно подручје. До пропасти Аустрије претрпела је само мале измене. Треба поменути уредбу од 21 марта 1918 (RGBl. 105) о стечају, остваривању одговорности и поступку за поравнање под привредних и господарских задруга. Старо аустријско право није променило своје територијално важење услед распада Аустрије, пошто су у државама наследницама аустријски закони остали на снази. Али од тада, додуше, стечајно право, право поравнања и побијања зависи од законодавстава појединих области које су настале на земљишту бивше Аустрије.²⁾

Законодавство од 1914 почивало је на искуствима, која је аустријски пословни свет имао у кризи изазваној балканским ратом (1912—1913). Стављање на снагу децембра 1914 уследило је с обзиром на бојазан од пословне кризе услед почетка Светског рата. Ова бојазан показала се као неоснована. Смањење робног промета, замена кредитних послова пословима за готово, коначно девалвација која је најпре полако, али тада све брже наступала и свакако већином показивала је привредне добити такође у времену болесног привредног живота, и све те околности скупа учиниле су да скоро

²⁾ Што се тиче области немачке Аустрије требало би споменути измене које се састоје, услед пада валуте, у пењању свих новчаних квота које се налазе у закону. Последње регулисање које је преузето јесте у чл. 4 новеле о растеређењу судова. Чехословачка је ставила на снагу одредбе о најмањој квоти у односним законима.

није дошло до обуставе плаћања нити за време рата нити непосредно затим. Али убрзо стекло се једно искуство. Поступак за поравњање задобио је код дужника неспособних за плаћање популарност, и стечајева готово није ни било. Ово фаворизирање поступка за поравњање ишло је тако далеко да се употребљавао и у случајевима за чије би расправљање стечајни поступак био погоднији. А кад је у Аустрији са завршетком инфлационе периоде крајем 1922 коначно ипак избила криза, поступак за поравњање био је често злоупотребљен од несавесних дужника у циљу да повериоци изгубе више или мање знатне делове својих тражбина а да им исплата остатка није ни била стварно зајемчена. Уопште јако пољуљани пословни морал јављао се такође у ликвидирању случајева инсолвентности, и ускоро уочише повериоци у поступку за поравњање, који је био уведен како у њиховом интересу тако и у интересу дужника, неоправдано једнострано поговорање дужника.

Ове околности произвеле су понекад жестоку политику противу поступка за поравњање. Жеља испољена са радикалне стране да се потпуно укине поступак за поравњање није наишла на одобравање у смотреним круговима, а жеље за реформисањем поступка за поравњањем постале су све живље. Испитивање захтева за реформом постављених са различитих страна показивало је да је већи број незгода долазио отуда што дужници нису могли више плаћати знатне квоте, или што су повериоци били још од почетка у неповољном положају услед вештих операција дужникових приликом припремања поравњања и услед своје сопствене индоленције или своје беспомоћности насупрот повезаним групама (кликама) и што такође нису могли спречити прихватање неоправдано неповољног поравњања од стране већине наклоњене дужнику. Обе ове незгоде могле су се отстранити само увођењем унапред предвиђене а коначно ипак на снагу не стављене минималне квоте и њеним пењањем као и јачањем поверилачких организација. Потпуно су оправдане биле све жеље за реформом које су хтеле да искључе злоупотребу поступка за поравњање у циљу снижења дугова. Коначно морало се водити рачуна и о чињеницама искуства, наиме да поступак за поравњање није само употребља-

ван, као што су то законодавци од 1914 мислили, у циљевима санирања већ и у циљевима ликвидације. С тим се повећала потреба да се обезбеди поравњање законским гарантијама за његово извршење. (Поновно оживљење целе тражбине као последице неизвршења, извршност). Нарочито је увођење извршности — у чему су претходили инострани закони — било могућно само жртвовањем једног битног преимућства поступка за поравњање, наиме пропуштањем испитивања тражбина, које је оправдавала брзина и јевтинића поступка.

У Аустрији су придешле још и нарочите тешкоће када је поступак за поравњање морао бити такође примењен на велике банке које су постале неспособне за плаћање. Огроман број малих поверилаца, особености депо-послова папирима од вредности, нарочито односи високо плаћених послопримаца (намештеника), недостатак подесних управитеља поравњања указивали су на непотпуност одредаба Закона о поравњању.

Осим тога Стечајни закон и Закон о поравњању били су у једној тачки већ одавно застарели и зато су били такође изложени непрестаним променама, наиме у погледу новчаних сума утврђених законом. Са падом вредности новца увек су биле потребне новеле (у Аустрији већином у Новелама о спорној вредности — т. з. Streitwertnovellen).

Тако се и у Аустрији и у Чехословачкој вршило министруко новелирање, које је, додуше, полазило од исте идеје али није увек водило ка истим циљевима. Новелирање обухвата више група закона и уредба.

Овде најпре долазе уредбе о стављању на снагу минималних квота за поравњање. У Чехословачкој ово се учинило уредбом од 9 марта 1922, Slg 96, у Аустрији тек уредбом од 14 јула 1924 BGBl 238.

Друга група правних норми садржи порицање у закону утврђених новчаних сума према девалвацији новца. У Аустрији је зато сада меродавна Новела о спорној вредности од 1923 (Закон од 21 децембра 1923 BGBl. 19 из 1924), која је отада у појединим тачкама била измењена Законом од 18 јула 1924 BGBl. 254 и петом Новелом о растерећењу судова (Gerichtsentlastungsnovelle) од 4 јуна 1925 BGBl. 183, у Чехословачкој су

меродавни закони од 1 јула 1921 Slg. у 161 и од 20 јуна 1922 Slg. 190.

Трећу групу чине посебне новеле у којима је главни предмет повишење најмање квоте за поравнање; у Чехословачкој је била обнародована таква новела законом од 26 априла 1923 Slg. 99, у Аустрији законом од 20 фебруара 1925 BGBl. 87. Аустријска новела доноси осим измена у поступку за поравнања такође неке у стечајном закону, али које имају искључиво циљ да одрже сагласност оба закона. У извођењу аустријске новеле била је публикована са обнародовањем Канцеларије савезног канцелара од 10 марта 1925 RGBl. 93, листа удружења за заштиту поверилаца, којима је дато првенствено право §-а 23 а Закона о поравнању и са Уредбом од истог дана BGBl. 103, наново обнародован нов текст закона о поравнању.

Напоследку треба споменути да и други закони садрже одредбе које мењају у појединим тачкама стечајно право и право поравнања. Овде долази у Аустрији пре свега Закон о централи новчаних завода од 29 јула 1924, BGBl. 285, даље већина закона о посебним службама, као Закон о намештеницима, Закон о глумцима и др. Од чехословачких закона требало би поминути Закон о издавачком уговору од 11 маја 1923 BGBl. 106.

§ 3

Начела стечајног поступка

1. — Док је дужник способан за плаћање препушта се појединачном повериоцу да у случају нужде помоћу суда прибави себи принудно намирење своје тражбине. Његова је ствар да изабере објект намирења (који хоће да узме у попис). А кад изврши избор онда он мора, истина, поштовати стварна права које постоје на овом објекту, јер ова имају свој одређени првенствени ред у који се мора уврстити и поверилац који тражи извршење. Први акт принудног извршења састоји се управо у томе што поверилац прибавља стварно право (заложно право, право намирења) на изабраном

добру. Постојање других тражбина противу истога дужника не тиче га се; он о томе нема да води никаквог рачуна, воде ли се више извршења на истом имовинском објекту онда они то чине самостално, независно један од другог. Колизije се решавају према времену стицања стварноправног првенственог реда (тј. реда према рангу), другим речима, ко раније прибави залогу иде по рангу испред онога који прибави залогу касније; колизija се решава према томе ко је хитрији у прибављању.

Зато се може рећи извршење је принудно узимање у попис од стране једног повериоца појединачних имовинских објеката дужника без обзира на остале саповериоце, али ипак са дужним вођењем рачуна о већ постојећим стварним правима.

2. — Сасвим друкчије бива у случају неспособности за плаћање и њом засноване претпоставке да дужник и кад би се узела целокупна актива у циљу принудног извршења неће бити у стању да намири све повериоце. Овде се не ради више о потпуном намирењу свих поверилаца из појединачних, по вољи изабраних, објеката у једном реду који одговара случајној хитрини. Шта више сада се узима целокупно имање дужника ради равномерног намирења свих поверилаца, али овде са ограничењем да морају бити намирена према реду одређеном њиховим рангом стварна права и уопште с тога они иду испред необезбеђених поверилаца. Из тога произилазе два главна начела поступка: начело универзалности (општости) и начело једнакости (једнаког поступања — начело паритета) необезбеђених поверилаца.

3. — Ова потпуна измена начела чини важним питање о моменту ове измене. Практично речено: на које време може лични поверилац прибавити залогу било по престанку дужника било принудну (судску) залогу и тиме стећи и прече право пре свих осталих поверилаца бар на оном објекту који је он изабрао за намирење? Наше право (тј. аустријско и југословенско) одлаже дефинитивно ову промену начела до дана објављивања (прогласа о) отварања стечаја (§ 2 КО; § 1 ал. 2 Стеч. зак. — § 7 З. пор., § 7 АО.); од тада па убудуће је искључено како добровољно тако и принудно постајање првенствених права и обезбеђења; у извесним правцима почетак стечајног поступка има повратно деј-

ство; принудна заложна права уважавају се само ако су прибављена на 60 дана пре отварања стечајног поступка, иначе се гасе, затим друге радње штетне за све повериоце могу бити побијане под одређеним претпоставкама а последица тога је увећање имовине која служи за намирење поверилаца; ово увећање настаје за онолико колико се врати у стечајну масу на основу побијања правних радњи (дела).

4. — Због дејства које производи наступање неспособности за плаћање већ пре отварања судског поступка говори се о наступању материалног стечаја и отуда правила се разлика од формалног стечаја који почиње са судским отварањем. За аустријско право не да се ова разлика спровести. Под стечајем се овде разуме увек формално отворени судски поступак.

§ 4

Циљеви стечајног поступка

1. — Поступак противу дужника неспособног за плаћање може се остваривати у два правца: или тежи за тренутно што је могуће бољим намирењем веровника, без обзира на будуће развојне могућности, дакле без обзира на будуће боље и повољније изгледе на испуњење (обавеза), али такође и без сваке жртве принете овим могућностима, или поступак тежи за најбољим намирењем интереса поверилаца (не само њихових садањих тражбина) водећи рачуна о вероватном развоју прилика у будућности, очекује се од будућности побољшање изгледа на намирење према тренутном стању и приноси се овим изгледима жртва.

2. — Први правац иде на стечајно уновчење целокупне дужникове имовине и деобу добијеног новца међу повериоце; он уништава привредну егзистенцију дужника а тиме и изглед на касније побољшање изгледа на испуњење као и остале пословне везе са дужником; он оставља повериоцу правно неумањени али привредно прилично безвредносни захтев на остатак тражбине ненамирен деобом. Овом циљу служи стечајни поступак.

3. — Други правац тежи за привредним оздрављењем дужника у интересу поверилаца, који носе у том циљу жртву у форми продужења рока или одрицања на део своје тражбине. Он очекује привредно бољи резултат од очувања привредне егзистенције дужника и могућности даљих пословних веза са њим. Он тежи поравнању између дужника и поверилаца. Овоме циљу служи поступак за поравнање.

4. — Да ли ће се поћи једним или другим правцем зависи како од воље дужника тако и од воље поверилаца. Дужник има избор да ли хоће да учини понуду поравнања или хоће да допусти да дође до уновчења и деобе његове имовине. Повериоци исто тако имају избор да ли ће пристати на понуду поравнања или не и гонити на деобу.

У ком ће правцу одлука пасти зависи од врло различитих разлога. По кад кад је сваки покушај санирања безизгледан и само брзо уновчавање и деоба прибављају повериоцима бар делимично намирење. То је случај на пр. када је дужник побегао, преварно поступио или је иначе непоуздан или када је заоставштина презадужена. Али ће најчешће зависити од далековидости, од привредног хоризонта поверилаца, њиховог поверења у будуће изгледе дужника, да ли ће они поћи првим или другим путем. Одлука поверилаца није од значаја само за њих. Она је нарочито важна за дужника, кога се тиче одлука да ли он може уопште наново привредно делати самостално, и такође постоји општи интерес о томе да буде спречено да се не уништи вредност која се састоји у престанку предузећа и у угушивању привредних сила када постоји изглед на оздрављење болесног привредног организма.

5. — При том је главно питање, да ли треба да припадне избор сваком поједином повериоцу, да ли треба дакле ранија хитрина (предухитривање) једног појединачног повериоца да буде одлучна за све остале или, да ли може већина поверилаца наметнути мањини свој избор, или, најзад, да ли треба да буде меродавна једногласност поверилаца.

Задатак је законодавства да омогући привредно повољно решење и за целину и за дужника. Раније право полазило је од прецењивања аутономије појединог повериоца када је чинило поравнање зависним у ве-

фини случајева од једногласности поверилаца, пошто се држало важнијим избећи неправду која се наносила надгласаном повериоцу него чувати интересе целине, дужника и претежне већине поверилаца. Само код протоколисаних трговаца давала се под извесним претпоставкама могућност за принудно поравнање, али и онда само, ако је претходно отварањем стечаја откривена бар могућност другог пута.

Ново право је отворило пут ка поравнању без ових ограничења увођењем поступка за поравнање.

И тиме је питање: да ли може већина поверилаца привудити мањину на жртву у својим тражбеним правима или да ли мањина може принудити већину на моментално намирeње са напуштањем изгледа у будућности, решено у првом смислу.

6. — Овој двострукој могућности, и тиме на супрот раније значајно широком избору оног што је целисходно, одговара двострука потка, подлога поступка. Поступак за поравнање ствара могућност поравнања, он ограничава дужника у његовим располагањима само у толико у колико то овај циљ захтева, он обухвата његову активу и пасиву само у толико у колико је при крајњој штедљивости у трошковима и времену управо још могуће да би се овај поступак једновремено са пуно изгледа на успех и економски уредио.

Стечај је поступак управљен на уновчење дужникове имовине и деобу добијене суме, он доноси дужнику далеко оштрија ограничења у погледу располагања и даје далеко већу сигурност за утврђивање активе и пасиве него поступак за поравнање. Он доводи до радикалнијег намирења поверилаца, али изискује при том далеко веће трошкове и утрошак енергије.

Аустријска новела (па дакле и наш Закон о поравнању) морала је, да би осигурала испуњење поравнања, уредити знатно опширније поступак око утврђивања пасиве, него што је то био случај у аустријском Зак. о поравнању од 1914.

7. — Али оба поступка не спутавају тактику странака. Оне могу променити циљеве и изменити методе. Ако је започет стечај, упркос томе може доћи до принудног поравнања. Утрошак енергије је, додуше, био излишан, био би довољан блажи поступак за поравнање, али он не спречава закључење поравнања. Пове-

риоци који не могу да изазову поступак за поравнање али могу, додуше, стечај, могу управо у том циљу тражити отварање стечаја да би дужнику, коме прети деоба имовине дали повода да стави понуду поравнања. Без промене поступка постиже се у стечају циљ поравнања.

8. — Обрато, поступак за поравнање не може се завршити деобом имовине, он се може обуставити и у вези са њим може бити отворен стечај, уколико буде стављен стечајни предлог било већ пре отварања поступка за поравнање било за време његовог трајања. Повериоци могу одбијањем дужникове понуде поравнања произвести обуставу поступка за поравнање и, на основу својих раније постављених предлога, отварање стечаја. Када се у овом случају морају оба поступка десити (отварати) пошто су дејства поступка за поравнање и сувише слаба, а да би могло доћи до уновчавања и деобе имовине, то су ипак оба поступка обухваћена неком врстом јединства зналачким одредбама Стечајног закона и Закона о поравнању од којих је најважнија одредба §-а 1 ал. II Стеч. закона (остале одредбе су §§ 31/2, 71/1 КО, §§ 1/4, 12/3, 56/5 и 6 AusglO. одн. §§ 32 ал. 2, 70; §§ 1 ал. 4, 14 ал. 2, 3 и 4, § 56 ал. 3 и 5 Зпор).

Аустриска новела садржи још и друге одредбе које се односе на ово, тако да према §-у 102 новелираног Ст. Закона (§ 114 југ. Ст. зак.) пријаве у поступку за поравнање важе у стечају који је непосредно дошао за поступком за поравнање као пријаве у стечај и у таквом случају управитељ поравнања мора своје списе, често резултат активности пуне труда на прибирању и обради, ставити на расположење управитељу стечаја (§ 104 КО, § 116 Ст. з.) и изјаве дужника о постојању и висини тражбина, које је дао у поступку за поравнање, важе и даље у стечају (§ 109 КО, § 121 Ст.).

§ 5

Неспособност за плаћање и презадуженост

Поступак за поравнање и стечај имају заједнички за претпоставку неспособност плаћања дужника (§ 67 Стз., § 68 КО; § 1 Зпор и а. Зпор).

1. — Неспособност за плаћање (инсолвенција) састоји се, према владајућој науци, у томе што дужник није у стању да исплати (испуни) своје приспеле новчане обавезе због немања расположивог новца. Једна сасвим пролазна неспособност плаћања, која ће вероватно бити у најкраћем року отстрањена означава се као застој у плаћању (Zahlungsstockung). Застој у плаћању нема дејства неспособности плаћања, која претпоставља извесно трајање.

2. — Неспособност плаћања може се појавити у најразноликијим формама нпр. у поновљеним пресудама због пропуштања или неоспораваним платним наложима, у безуспешним извршењима или у безуспешним опоменама. Као непобитан доказ неспособности за плаћање закон види у обустави плаћања тј. у изјави дужниковој да је неспособан за плаћање; нпр. једним расписом (окружницом) дужник објави повериоцима да мора обуставити плаћања. И молба за продужење рока упућена свима повериоцима може значити обуставу плаћања.

3. — Треба правити разлику између неспособности за плаћање и презадужености (инсуфицијенције). Она се састоји у томе што је дужникова пасива већа од његове активе. Она се често поклапа са неспособношћу за плаћање, али она може постојати одвојено од ове. Један хипотекарни завод на чијим касама врше јуриш улагачи и жиро-муштерије, може лако бити неспособан за плаћање али не и презадужен, јер не може своју активу да претвори брзо у новац. Напротив, једно презадужено лице може бити способно за плаћање ако може своје приспеле дугове да плаћа.

4. — Претпоставка за отварање поступка за поравнање или стечајног поступка уопште је само неспособност за плаћање, презадуженост није довољна. Јер способности (енергије) које леже у радној снази и пословној умешности једног човека могу учинити да до доспелости обавеза буду прибављена нужна новчана средства. Само код оних правних субјеката, чија способност плаћања почива искључиво на активној имовини, презадуженост значи сигурно наступање неспособности за плаћање, зато и прописује закон да код заоставштина и правних лица и презадуженост има дејства неспособности за плаћање (§ 68 Стз/§ 69 КО).

Неспособност за плаћање и презадуженост су у истом обиму и мери претпоставке и поступка за поравнање и стечаја (§ 67 Стз/§ 68 КО; 1 Зпор и а. Зпор). Стога не зависи од некаквих материјалних претпоставки, већ искључиво од воље дужника да ли ће се отворити поступак за поравнање или стечај, повериоци могу својим предлогом изазвати (проузроковати) само стечај а не поступак за поравнање, али такође само на основу претпоставки које би на предлог дужника могле одвести до поступка за поравнање. Тиме је чињеничко стање које може довести до отварања једног поступка, такође потребно за отварање другог поступка; али оно је и довољно.

§ 6

С у д

(Власт суда и аутономија поверилаца)

1. — Сваки судски поступак, у коме се расправљају приватно-правни захтеви приморава на одлуку између два гледишта која, начелно, стоје на супрот једно другоме, између судске власти и власти странака (судско руковођење и аутономија поверилаца). Треба ли суд самостално, невезан предлозима странака, својим вољним актима да одређује не само спољни ток поступка, већ и његову садржину, или он треба, ограничен на формално руковођење поступка, да остварује само вољу странака? Треба ли да важи официјелна максима или диспозациона максима? Целокупна историја процеснога права испуњена је борбом између ова два начела а да ни једно никада не може бити потпуно искључено из судског поступка; ради се само увек о мери утицаја оба начела и о томе су се гледишта увек колебала.

2. — У области стечајног права и права поравнања супротност између судске власти (руковођење) и аутономије поверилаца, која тиме добија свој нарочити значај, јесте у томе што се овде ради не само о вољним актима, одлукама, већ такође и о вођењу управе која задире више или мање дубоко у приватно-правни круг дужника. Питање је у томе, да ли органи којима се по-

верава непосредна управа, треба да буду бирани од суда или од поверилаца, да ли су они дужни да полагају рачуне суду или повериоцима и ко се може мешати у њихову управу путем наредби и забрана.

3. — Кад у току правне историје постоји стално колебање између оба начелна схватања и о мери њиховог утицаја на облик поступка, то је у том погледу исто тако меродавно различито цењење (давање вредности) индивидуалности и државне власти, самосталности и ауторитета као свагдашња практична искуства. Свако време, које живи под превлашћу једног од ова два принципа, осећа његово наличје што дужет у први и очекује помоћ од силе супротног начела, коју додуше реформама постиже али најчешће може бити икупљена само са slabим странама другог система.

4. — Римска *missio in bona* исто тако као стечајно-правне одредбе средњевековних статутарних (градских) права почивају на широкој аутономији поверилаца. Пандектно право ставља на супрот судску власт у први план. И за то је било, сигурно, пресудно у првом реду опште схватање полициске државе, схватање просвећеног апсолутизма о општем старању владалаца о интересима поданика; ово основно схватање нашло је своју класичну форму у већ поменутом „*Labyrinthus creditorum*“ Салдага де Самосе.

5. — Деветнаести век, сагласно превласти политичког и привредног либерализма, повратио је опет углед начелу аутономије поверилаца. Стечајни закони немачких држава овога времена, међу њима и аустриски од 1868 г., преузимају га из француског процесног права, које је одлучно утицало и на немачко процесно право овога времена.

6. — Социјално-политички правац, који је одменио либерализам, ојачава судску власт не зато да би појачао ауторитет већ да би заштитио интересе дужника као слабије стране и да би истакао интерес целине на супрот егостичким интересима поверилаца. Са ових гледишта већ је Клајнова реформа аустриског процесног и извршног права од 1895 г. показала пут. Уз то долази, да су наде, које су полагане у аутономију поверилаца, биле многоструко омануле. Нарочито незаинтересованост и индоленција већине поверилаца у упо-

треби њихових широких права и власт мале групе која је често изграђена на правно врло сумњивој подлози, показаше каква је карикатура постала у пракси тако идеално замишљена аутономија поверилаца (в. ово дело § 2).

7. — Зато је аустриска реформа од 1914 г. довела опет до појачања судске власти. Она не одбија додуше учешће поверилаца даје им у извесним питањима, нарочито код питања прихватања предлога за поравнање, одлучујућу улогу, али повериоци су ипак само орган стечајне управе, који по значају јако заостаје од осталих органа, нарочито у односу на суд (в. §§ 104 и 105 Стз/§§ 95 КО).

8. — Прописи о судској надлежности ослањају се на прописе који важе за остале грађанске поступке. Они важе подједнако за поступак за поравнање и за стечајни поступак. То су прописи о правном положају суда, о његовом саставу, о гласању у већу, о ступњевима инстанција итд., они општи прописи судског поступка које садржи Закон о уређењу судова и Грађански парнични поступак. У погледу надлежности важи следеће (§§ 62—64 Стз; §§ 63—65 КО; § 1 Зпор. и а. Зпор.): а) Стварно је надлежан у првој инстанци суд и то окружни суд (§ 62 Стз; § 63 КО); у Бечу трговачки суд када је стечајни дужник протоколирани трговац или трговачко друштво, дакле фирма уведена у трговачки регистар (§ 64 КО, § 63 Стз.³⁾ б) Месно је надлежан у првом реду суд у чијем подручју дужник има своје предузеће, ако га нема, где он има своје пребивалиште и најзад суд на чијем подручју се налази каква имовина дужника. Код вишеструке надлежности (на пр. предузеће у више подручја) или

³⁾ Наш стечајни закон не поставља разлику између протоколираних и непроколираних трговаца као што то чини аустриски стечајни закон. Стога ће код нас Трговачки суд бити надлежан и за стечајеве над имовином непроколираних трговаца. Упореди Верона-Цуља Коментар стечајног закона, стр. 213.

§ 63 прописује: „За стечај над имовином трговаца или његове заоставштине и за стечај над имовином трговачких друштана надлежан је трговачки суд, односно трговачко веће окружног суда, у чијем се подручју налази седиште предузећа или пребивалиште трговаца односно друштвено седиште; то исто вреди и у погледу привредних и господарских задруга.“

О трговачким већима окружног суда в. ближе Верона-Цуља на наведеном месту.

вишеструког пребивалиште), одлучује који је суд пре отворио стечај, дакле избор од стране онога који предлаже отварање стечаја (§ 62 Стз). Делегација другом суду је допуштена према општим прописима.

9. — У оба поступка деле се судски задаци између колегијума (стечајно веће, суд за поравнање) и судије-поједишца (судија поравнања, стечајни судија, стечајни комесар), кога поставља веће односно суд поравнања. Стечајни суд одн. суд поравнања је састављен од три судије-правника. Он решава само о оним стварима које му закон нарочито ставља у надлежност, то су свакако најважније ствари. Главни посао врши стечајни судија одн. судија поравнања.

§ 7

Странке

Странке су дужник и повериоци.

а) Дужник

1. — Закон назива дужника у поступку за поравнање по правилу дужником (изузетак у § 20 а. Зпор.), у стечају кроз стечајним дужником (§ 2 Стз/§ 1 КО). Да би се избегле забуне, ми ћемо у будуће дужника у поступку за поравнање називати стално дужником поравнања.

2. — Дужник поравнања и стечајни дужник може бити онај који може бити дужник у своје име. Способност за поравнање односно стечај поклапа се стога са правном способношћу у приватном праву. Аустриски закон о принудном поравнању ван стечаја изречно није признао привредним и господарским задругама способност за поравнање, док им је била призната стечајна способност. Уредба од 21 марта 1918 год. доделила им је у § 17 способност за поравнање коју оне дотле нису имале. Зато оне могу закључити поравнање у поступку за поравнање, док принудно поравнање у стечају не могу закључити као и раније (§ 143(а) КО; § 152 ал. 5 Стз).

Према томе способни су за поравнање одн. стечај сва физичка лица, правна лица, на пр. акционарска друштва, удружења, даље заоставштине, творевине ортачког (друштвеног) права које према трећима иступају самостално а нарочито које могу преузимати обавезе у своје име, пре свега трговачка друштва: јавно трговачко друштво и командитно друштво и тзв. скупне имовине, али не друштва грађанскога права, тајна друштва, синдикати.

Способност за поравнање одн. стечајна способност траје и по престанку личности догод се ликвидација не заврши. Према томе може да дође до поступка за поравнање или до стечаја и по престанку једног удружења или трговачког друштва, али пре окончања ликвидације.

б) Повериоци

1. — Начело универзалности обухвата целокупну имовину стечајног дужника ради намирења поверилаца, али такође само ову а не и туђе ствари које су из било каквог разлога у власти одн. на чувању код дужника. Стога остваривање једног иако само тражбеног права (на пр. депонента) на издавање ствари која не припада дужнику није остваривање тражбине која подлежи начелу једнакости. Т. зв. излучни овлашћеници (виндиканти из Пандектног права) не спадају међу стечајне повериоце одн. повериоце поравнања (§ 21 а. Зпор/§ 44 КО/§ 43 Стз).

2. — Као што је већ поменуто (в. ово дело § 3) ни стечајни поступак, ни поступак за поравнање не крње стварна права (нарочито заложна права) на дужниковој имовини, ако су већ постојала у време отварања поступка и ако њихова пуноважност остаје ван повратног дејства поступка. Стога и т. зв. различни повериоци (сепаратисти из Пандектног права) не долазе у круг поверилаца за које треба да важи једнакост.

3. — На напред реченим разлозима почива поступање са излучним и различним правима у стечају и у поступку за поравнање. Њих поступак не мења нити у погледу садржине, нити их крњи у погледу њиховог остварења, за њих остаје у важности начело индивидуалног остваривања, али она не дају ни право на учешће

у поступку, нарочито не право гласа на поверилачким зборовима. За њих поступак нема никаквог интереса (§ 11 КО и а. Зпор/§ 11 Стз и § 14 Зпор).

4. — Круг поверилаца у стечају и поравнању затвара се на дан отварања поступка. Каснији настанак пасиве је отежан, делом немогућ. Али у колико је допуштен, ти повериоци иду испред стечајних поверилаца и поверилаца поравнања.

5. — Коначно тражбине одређене садржине не остварују се у поступку (§ 27 а. Зпор.; § 32 Зпор.; § 1(а) и § 57 КО; § 56 Стз).

6. — Круг правих стечајних поверилаца и поверилаца поравнања добија се по издвајању свих помених група.

7. — Учествовањем у поступку стечајни повериоци одн. повериоци поравнања задобијају извесна права (право гласа, удео у добити итд.). Али и повериоци који не учествују тј. не конкуришу (јер се нису пријавили) јесу стечајни повериоци (одн. повериоци поравнања) и дејства поступка се односе и на њих (на пр. забрана принудног извршења за време поступка, смањење тражбине у поравнању, тј. место целе само квоту).

§ 8

Природа стечајног поступка

1. — Поступак поравнања састоји се у томе да се успостави извештај облик приватно-правних односа уз учествовање суда. То је, стога, једна врста ванпарничног поступка. Много је сумњивија природа стечајног поступка. Пандектно право сматрало је стечај као збир цивилних процеса које воде поједини повериоци противу стечајног дужника. Што се тиче данашњег поступка, то је схватање немогуће, пошто је утврђивање тражбина у колико се врши у поступку искључиво ванпарничног карактера; настане ли какав спор, он се издваја из стечаја у парнични поступак. Према једном веома распрострањеном мишљењу, стечај је опште принудно извршење, генерална или универзална екзекуција (извршење).

То је могло важити за раније аустријско стечајно право, које је у начелу ишло на уновчавање и деобу дужникове имовине. Данашњи стечајни поступак може, додуше, одвести истом резултату, али он не гледа на њега као на свој правилан и пожељан циљ. Ни Закон о извршењу и обезбеђењу није супсидијерни правни извор за стечајно право. Са схватањем да је то извршење не слаже се ни то што поступак може бити отворен на предлог дужника и што није потребан никакав екзекуциони титулус (наслов извршења). Према томе, мора се, такође, стечај, као што су то били тврдили многи правници и пракса за раније право, означити као једна врста ванпарничног поступка.

2. — Питање о природи поступка није данас тако важно као што је то био случај раније, јер је попуњавање празнина у праву изречно регулисано законом и независно је сада од тога каква се природа приписује поступку.

Што се тиче материјалног стечајног права и права поравнања нису дати, истина, никакви прописи о попуњавању, овде је супсидијеран извор материјално приватно право (Грађански законик, Трговачки законик, Менични закон итд.).

Што се тиче поступка, стечајни закон у односу на закон о поравнању је супсидијеран извор (§ 63 а. Зпор; § 71 Зпор). За стечајно право наведен је као супсидијеран извор Грађански парнични поступак. Али је истовремено постављен низ општих правила, која замењују извештај број начела грађан. парн. поступка другим начелима која одговарају ванпарничном поступку (§§ 172—176 КО; §§ 183—188 Стз).

Ове одредбе односе се на искључење принудног заступања путем адвоката, учествовања судија-лајика (почасних судија), одредби о мировању поступка и о процесним трошковима; оне регулишу форму предлога и судских истрага, достављања, питања рокова и дејства пропуштања, коначно питање правних лекова.

Према аустријској новели придодата је у §-у 174 (§ 176 Стз) нова алинеја на основу које у стечајевима предузећа са необично великим бројем поверилаца може бити према оцени суда нарочита достава повериоцима замењена саопштавањем у новинама. То важи нарочито у стечају (а према §-у 63 а. Зпор/§ 71 Зпор и у поступку поравнања) банака са великим бројем малих улагача.

II ДЕО

Право поравнања

§ 9

Извори права поравнања

1. — Судско поравнање одобрењем од стране већине поверилаца прихваћеног дужниковог предлога било је познато аустриском праву до 1914 само у форми принудног поравнања у стечају протоколираних трговаца (сем једне привремене епизоде од 1859—1868 која нема важности за данашње право). Данашње право почива на Закону о поравнању (Ausgleichsordnung) објављеном царском Уредбом од 10 децембра 1914 RGBl, 337. Његов главни значај лежи у томе што одваја поступак за поравнање од стечаја, што је омогућио поравнање без претходног отварања стечаја, шта више у циљу да га избегне. Исто тако он омогућава сваком дужнику да се судски поравна а не само трговцу уписаном у трговачки регистар, као што је био случај са принудним поравнањем у стечају пре 1914 године.

Низ питања из права поравнања садржана су у Уводној Уредби (у Југославији: Уводни закон од 22 нов. 1929) од 10 дец. 1914, као нпр. поступање са привилегисаним обвезницама.

2. — Појмови права поравнања происходе историјски из стечајног права, нарочито из права о принудном поравнању. Али су, с обзиром на нарочити циљ поступка, претрпели дубоке измене.

О супсидијерним правним изворима в. § 8 овога дела.

§ 10

Судско поравнање и право поравнања

1. — Судско поравнање је одлука суда која производи материалне измене у тражбинама поверилаца поравнања. Ове измене састоје се обично у продужавању рока плаћања или у попусту (смањењу) износа дуга. Претпоставка за одлуку поравнања је дужников предлог и одлука о прихватању донета од већине поверилаца поравнања. Предлог, одлука о прихватању и судска одлука (одобрење) морају бити потпуно сагласни — као и код уговора — у погледу садржине. Све три изјаве морају бити дате у току судског поступка; оне су у исто време процесне изјаве.

Судско поравнање није никакав уговор између дужника поравнања и његових поверилаца. Јер за уговор био би потребан пристанак свих учесника а не само њихова већина. Из истих разлога оно не може бити схваћено ни као тространи правни посао између дужника, поверилаца и суда. Али ни за повериоце који прихватају дужникову понуду поравнање није уговор, јер оно постаје пуноважно тек са судским одобрењем.

2. — Радње суда, странака (дужника и поверилаца) као и нарочитих, законом одређених, органа сачињавају скупа поступак поравнања. Промене у приватно правним односима између поверилаца и дужника, које су делом већ изазване предлогом о отпочињању (отварању) поступка, делом судском одлуком о отварању поступка, али особито правомоћношћу поравнања као и довршењем поступка без поравнања (обустава), јесу предмет материјалног права поравнања.

3. — Поступак у циљу извођења поравнања је предмет формалног права поравнања. Поступак се дели у два дела, поступак отварања који се окончава одлуком о отварању и прави поступак за поравнање.

§ 11

Суд поравнања

1. — Код судског поравнања припада суду битан задатак. Он мора да одобри поравнање. Поравнање које није суд одобрио, нема законско дејство, нарочито оно

не може нити смањити тражбине надгласаних поверилаца као и оних који нису узели учешћа у поступку, нити може одложити њихову доспелост (§ 49 а. Зпор; § 51 Зпор). Али, осим одобрења, суду припадају и иначе важни задаци које он има да испуни у току поступка.

2. — Суд врши ове задатке делом непосредно, делом посредно преко нарочитих органа који су својствени (нарочити) за поступак за поравнање. Он врши непосредно своје задатке или као веће (сенат, колегија) или као судија појединац (комесар поравнања); посредан орган суда је управитељ поравнања, помоћни органи су поузданички одбор, испитивач рачуна и остали налогопримци суда.

3. — Веће поравнања бави се само у закону изречно датим задацима, који су свакако најважнији. Томе долазе поред неколико мање важних задатака (в. н. пр. § 34 овога дела), одлука о отварању поступка, о постављању и разрешењу судије поравнања (в. § 29 овог дела одн. в. § 17 З. пор.) и управитеља поравнања као и њихових заменика (в. §§ 18 и 24 З. пор.), мере обезбеђења поводом отварања поступка (§ 6 З. пор.), али и иначе одобрење поравнања као и одлука о довршењу или обустави поступка за поравнање, коначно надзор над судијом поравнања (§ 17 Зпор.).

У овом погледу положај већа (суда поравнања) према судији поравнања има се упоредити са односом кривичног већа према истражном судији у кривичном судском поступку.

4. — Судија (комесар) поравнања је неопходан орган поступка. Њега поставља веће пригодном одлуке о отварању (§ 4 а. Зпор., § 7 Зпор.). По правилу, он је судија код суда поравнања; али када је то целисходно може бити постављен и судија среског суда у подручју суда поравнања (§ 17 Зпор. § 29 а. Зпор.).

Судија поравнања је судија појединац. Он је суд поравнања у свима случајевима где закон изречно не позива веће. Рекурси противу његових одлука иду стога, по правилу, апелационом суду, само код одређивања захтева управитеља поравнања и осталих органа иду жалбе (бар тако је било до измена од 1923 г.) већу поравнања са искључењем сваког даљег правног лека.

Према аустриској новели, на основу измене § 33 Аустр. З. пор. (коме одговара § 23 југ. З. пор.) и рекурс

против одлуке судије поравнања по захтеву управитеља поравнања иде апелационом суду а не више суду поравнања.

5. — Најважнији задаци судије поравнања (§ 29 А. З. пор. § 17 З. пор.):

а) Руковођење поступка. Ту долази одређивање свих судских рокова, одређивање и руковођење рочишта за равнање и његовим евентуалним одгађањем. У погледу пријављених тражбина припада му право претходног испитивања и то да ли је пријава правилна, потпуна, благовремена, да ли је пријављена тражбина тражбина поравнања, осим тога припада му право одлуке о праву гласа на рочишту за поравнање.

б) Пре свега надзор над управитељем поравнања, али и дужника, испитивача (контролора) пословања, поузданичког одбора и његових чланова. Нарочито може захтевати од управитеља поравнања и писмене извештаје и разјашњења и прегледати његове рачуне и остале списе. На сваки начин он има да ставља предлоге већу у погледу санкција (новчаних казни) или смењивања управитеља поравнања. У сваком случају он мора бити саслушан од стране већа пре смењивања управитеља поравнања.

в) Његова је дужност, најзад, вршење извињања како ради спровођења његових (сопствених) задатака тако и ради припрема одлука већа.

§ 12

Дужник поравнања

1. — Дужник поравнања је лице или скуп лица који хоће да закључи судско поравнање са својим повериоцима.

Дужник поравнања је многоструко ограничен у својим располагањима својим имањем. Он има и важне дужности у поступку.

2. — У опште дужник задржава и за време поступка своје имање и пуну цивилну и процесну пословну способност. Поштанске и превозне поштилке имају му се предати без икаквих тешкоћа, он располаже

својим имањем и слагалиштем (робе). Он управља својом имовином и води даље лично своје предузеће (посао). Само му нису допуштене извесне правне радње (или, како то каже наш Закон о поравнању: „дела“).

3. — Већ са стављањем предлога да се отвори (поступак за поравнање) дакле још пре но што је суд отворио поступак за поравнање — наступају такве забране. У поступку за отварање поравнања — прва фаза поступка — дужнику је забрањено да предузима извесне врсте правних радња без обзира на значај и обим: отуђење и оптерећење непокретности, конституисање разлучних права тј. да заснива разлучна права својим личним правним радњама, узимање на себе јемства (поручанства) и бесплатна располагања (§ 8(1) а. Зпор. § 12 ал. 1 Зпор.).

4. — После отварања поступка треба правити разлику :

а) Законске забране. Законом је забрањено дужнику самостално вршење послова који не спадају у обично пословање. Он их сме вршити само када постоји одобрење управитеља поравнања, које дужник има да тражи пре предузимања посла. Ипак накнадни приставак „исцељује“ недопуштеност посла предузетог без одобрења. Послове, који спадају у обично пословање дужника, он сме, по закону, предузимати без устручавања (§ 12 Зпор.).

б) Судске забране. Међу мерама, које суд може предузети ради обезбеђења имовине (§ 3(2) а. Зпор., § 6 ал. 1 Зпор.) долази и забрана извесних правних радњи — тј. појединих правних радњи или свих према врсти означених група — и то тако да их не сме вршити уопште или, пак, он их сме вршити као изванредне послове само са одобрењем управитеља поравнања.

в) Забране управитеља поравнања. Управитељ поравнања може забранити дужнику предузимање појединих радњи или свих према врсти одређених група. Ову забрану, која је могућа — по природи ствари — само пре предузимања правне радње, назива закон приговор. Као примере група таквих правних радњи закон о поравнању наводи примање и вршење новчаних исплата као и измирење других обавеза. Пошто управитељ поравнања може повући такав приговор

у свако доба, то један општи приговор значи, такође, да дужник мора тражити од управитеља поравнања одобрење пре предузимања једне такве радње (§ 12 ал. 2 и 3 Зпор.).

У колико су у питању правне радње које служе непосредно прибављању нужног издржавања дужника и његове породице, ових ограничења нема (§ 12 ал. 5 3. пор.).

5. — Правне радње које су предузете противно забранама, немају дејства према повериоцима, нису, дакле, рушљиво, већ ништаве (без дејства), свакако само према повериоцима поравнања; то се назива релативна неважност („без учинка“ према терминологији законодавца). Према другој страни (противна, друга уговорна страна, прималац једностране дужникове изјаве воље) и забрањене радње имају дејства. У интересу сигурности саобраћаја ова (релативна) неважност наступа само онда када су другој страни (или како закон о поравнању каже „трећим лицима“) биле познате или су морале бити познате, а ово значи биле су му непознате само његовом кривицом, околности које чине радњу забрањеном. Он би морао знати, или, да радња прелази обично пословање дужника и да не достаје одобрење управитеља поравнања, или, да се радња противи судској забрани или, да се она врши на супрот приговору управитеља поравнања. Закон изречно тражи знање ових околности или њихово скривљено незнање само за радње после отварања поступка, али према тумачењу то важи и за забрањене радње у времену између подношења предлога поравнања и одлуке о отварању поступка за поравнање (§ 12 ал. 3 Зпор.).

6. — Све ове забране не стоје само под цивилно-правном санкцијом релативне неважности према повериоцима. Оне су заштићене и на други начин. Пре свега управитељ поравнања мора доставити судији поравнања све забрањене радње дужника за које сазна (§ 32(1) а. Зпор., § 22 ал. 2 Зпор.) и суд може обуставити поступак за поравнање због таквих радњи (§ 56(2) а. Зпор., § 57 т. 7 Зпор.). Да ће повериоци бити мало склони да одобре поравнање таквом дужнику, нарочито када он неке од њих погодује јесте последица која иако не наступа правно, ипак се може фактички очекивати због

прекршаја забрана. Дужнику прети опасност да по обустави поступка за поравнање, пошто буде стечај над њим отворен, забрањене радње буду побијане према § 32 Стеч. зак. (§ 31 КО). Најзад, дужник може, према околностима, учинити забрањеном радњом злочин лажног банкротства (§ 205а аустр. кр. зак.), или преступ погодовања (§ 485 аустр. кр. зак.), или нехатног (простога) банкротства према § 486 тач. 2 док се допуштене радње неће казнити према изречном тексту закона. § 486 тач. 2.

7. — Дужност дужника у поступку. Дужник мора поднети предлог да се отвори поступак за принудно поравнање ван стечаја (§ 1 а. Зпор.). Он мора поднети уредан предлог за поравнање (в. § 15 т. 5 овог дела) и тачан списак имовине и дугова, понудити проказну заклетву (§ 2 а. Зпор.); у противном постоји опасност да поступак не буде отворен.

Ако је поступак отворен, онда он мора на захтев положити проказну заклетву (§ 38 а. Зпор.) да да управитељу поравнања нужно обавештење, да лично дође на рочиште за расправу о поравнању (§ 37 а. Зпор., § 34 Зпор.), иначе постоји опасност да повериоци не прихвате понуду за поравнање или да суд ускрати одобрење и у оба случаја да поступак за поравнање буде обустављен.

§ 13

Имовина дужника

Саобразно начелу универзалности поступка за поравнање имовинско правна дејства поступка за поравнање распростиру се на целокупну имовину дужника без икаквих изузетака. То нарочито важи о забранама располагања из § 12 Зпор. (§ 8 А. Зпор.); али то исто ограничење у погледу остваривања права из § 10 (одн. § 13 Зпор. и § 10 т. 2 и 3 Ст. зак.) важи и за повериоце поравнања.

Пошто се имовина у поступку за поравнање не ставља под нарочиту управу као маса у стечају, то стиме отпадају сва питања стечајног права која произлазе из

ове посебне управе, нарочито не постоји у поступку за поравнање никаква разлика између масе и имовине слободне од поступка.¹⁾ Отуда је начело универзалности још доследније изведено у поступку за поравнање него у стечају.

Поступак за поравнање не заснива никакво право побијања раније предузетих правних радња (в. § 32 овог дела). Стога отпада и сваки прираштај имовине по основу побијања.

Ако је у поступку за поравнање привредна или господарска задруга, онда она мора навести у списку имовине износе којима поједини задругари јемче за покриће мањка (§ 17 Vdg од 2 марта 1918)²⁾ ови износи нису делови имовине задруге већ они долазе у кредитну основу и фонд покрића поверилаца. Ови износи имају велики значај приликом испитивања умесности предлога за поравнање.

§ 14

Повериоци

Поверилац поравнања није сваки који од дужника поравнања има нешто да потражује (в. § 7 тач. б овог дела), већ само онај који има противу њега тражбину поравнања. А тражбине поравнања су само личне тражбине имовинско-правне садржине противу дужника, које су настале пре отварања поступка а нити су привилегисане (повлашћене), нити је, пак, њихово остваривање у поступку за поравнање искључено по закону.

2. — Нису повериоци поравнања:

а) Излучни поверилац, то значи ко има стварно или лично право на излучење ствари које не припадају дужнику у целости или делом (§ 21 а. Зпор. § 14 ал. 1 ст. 1 Зпор). Ближе о томе види доле (тачка 5а).

б) Разлучни поверилац — то значи ко има захтев на различно намирење из одређених дужникових ствари, нарочито заложни поверилац. Ближе види доле (тачка 5б).

¹⁾ Упор. §§ 2, 4, 8, 132, 150 Стеч. закона.

²⁾ Упореди § 2 ал. 3 Зпор. као и 81(г) Зак. о привредним задругама.

с) Поверилац, који има привилегисану обвезницу, папир од вредности о потраживању ради чијег покрића он може првенствено узети одређене имовинске објекте; такви вредносни папири су деоне обвезнице, заложнице, обезбеђене банчине и железничке обвезнице (чл. IV—VIII EinfV. упор. чл. IV—VII Уводног закона).

д) Ко има тражбине неимовинске природе, нарочито тражбине радње које се не могу заменити туђим радњама (unvertretbare Handlungen) на пр. израда слике, давање обавештења, полагање рачуна, трпљења, пропуштања.

е) Поверилац, чија је тражбина настала тек по отварању поступка за поравнање. Условна или орочена тражбина која је постојала већ у време отварања поступка јесте тражбина поравнања, али не проста нада (очекивање) у време отварања поступка, на пр. захтев на уговорну казну када је ова скривљена тек после отварања поступка. Нарочита група тражбина насталих тек пошто је отпочео поступак јесу тражбине из пословања т.ј. тражбине настале на основу правних радњи дужника или управитеља поравнања који ради за њега, а које су му допуштене Законом о поравнању ради даљег вођења послова (пословање) (§ 10(а) аустр. Зпор.; § 29 ал. 1 у вези § 12 ал. 1—3 Зпор.).

ф) Поверилац који има привилегисану (првенствену) тражбину т.ј. тражбину с правом првенства. Привилегисане тражбине побројане су у § 30 Зпор. (§§ 23 и 23а аустр. Зпор.); то су трошкови поступка за поравнање рачунајући ту и трошкове управе поравнања („надзора над пословањем дужниковим и трошкови испитивања стања његове имовине“) и јавне дажбине које су доспеле за последње три године или које су приспеле тек за време поступка, трошкови око погреб дужника, „плате и остале принадлежности лица која су била у служби дужника“ за последњу годину, али највише у износу од 2400 шил. (у Југославији 20.000 динара) извесни захтеви из социјалног осигурања („доприноси за осигурање“) и т. зв. медицински трошкови, то су тражбине лекара, бабице, болничара и апотекара за професионалне услуге и чинидбе дужнику и његовим најближим сродницима за последњу годину ит.д. Све споредне пристојбине. (§ 33 Зпор. у в. § 53 Ст. в.; §§ 23 и 24 а.Зпор.)Највишу границу извесних тражбина за плату и принадлежности уопште, дакле и у ко-

лико нису привилегисане за извесне службопримце новчаних завода даје аустриски Закон о централи новчаних завода, други отсек, чл. 1 § 6. (измене донете новелами).

Аустриска јудикатура не само што није признавала трошкове организације за заштиту поверилаца као привилегисане трошкове поступка, већ је сматрала плаћање накнаде таквих трошкова појединим повериоцима као недолуштено посебно поговдање. Тиме је створено једно врло нецелисходно правно стање. Много нападана слабост поверилаца према дужнику у поступку за поравнање почива у првом реду на несавршеној организацији поверилаца, они су растурени, они се појављују према дужнику појединачно и беспомоћно, док је дужник у положају да створи за свој предлог већину гласова поверилаца. Организација опозиције која би га могла приморати да побољша свој предлог за поравнање, могућа је само преко организације за заштиту поверилаца, која за такве циљеве располаже стручним апаратима који природно изазивају трошкове. Ове организације дају често врло користан рад за остварење правичног поравнања и њихов рад је, с обзиром на начело једнакости, не само у интересу њихових чланова, већ такође користи и повериоцима који нису чланови. И када трошкови око овога рада падају искључиво и дефинитивно на терет поверилаца који припадају таквим организацијама, док користи од организације користе свима повериоцима, то овако поступање са трошковима таквих организација од стране праксе има за последицу веће оптерећење оних поверилаца, који су далековиднији и који имају за заједницу више разумевања насупротив ускогрудим, егоистичним повериоцима који су ван таквих организација, али који уживају користи од њих.

Зато је аустр. Новела уметнула у Зак. о поравнању § 23 а¹⁾ којим је дато првенствено право и за трошкове поверилачких организација, у колико они буду целисходно учињени за изналагање и обезбеђење имовине и за припремање поравнања у корист свих поверилаца. Али првенствено право измирења имају само трошкови организација којима је то дато од стране Савезног канцеларства једним актом који се може у свако доба опозвати.

¹⁾ За наше право в. § 30 Зпор. последњу алинеју.

Ове привилегије треба да буду дате само организацијама које су бар две године успешно радиле на пољу заштите поверилаца. Овим ограничењима треба да буде уклоњена опасност да не буде злоупотребљено првенствено право за измирење и да повериоци не буду оштећени од појава сумњивих творевина које се издају као организације за заштиту поверилаца.

Обзаноом Савезног канцеларства од 10. III 1925 BGBl 93 дато је првенствено право двома организацијама; то су: Kreditorenverein (Удружење поверилаца од 1870) и: Verband der Edelmetall- und Uhrenbranche (Савез златара и сајдија), обе у Бечу.

g) Поверилац чије се тражбине не уважају према §-у 32 Зпор (§ 27 а. Зпор.) у поступку за поравнање; ту долазе камате од дана отварања поступка, трошкови појединих веровника, новчане казне и захтеви из даривања (такође дарови; код заоставштина, такође, легати).

Аустриски Закон о централи новчаних завода створио је нову категорију тражбина које се не могу пријавити (или тачније непријављивих делова тражбина). У поступку за поравнање новчаних завода (правна лица која се баве новчаним пословима) извесне тражбине службопримаца (намештеника) могу бити оствариване само до извесног максималног износа. Уколико тражбина прелази законом допуштени највиши износ, она се не може пријавити. Овај пропис, који на први поглед изгледа чудан, има своје оправдање у искуству да банке не ретко намештају своје директоре са врло високим припадљивошћима на дужи рок и у уговору о служби утаначују понекад огромне отпремнине за случај раскидања уговорног односа о служби. Ове плате и отпремнине не ретко су трошиле („појеле“) велики део активе и претстављале су осетан терет на квоти које су плаћене повериоцима.

Зато закон одређује да службопримци, чији најамни односи нису регулисани колективним уговором (услед тога опадају ниже и средње категорије намештеника) могу потраживати за чинидбе из најамног односа, рачунајући ту и евентуално уживање пензија и осигурања (збрињавања), највише износе који су различити према трајању најамног односа. Ако је најамни однос трајао не више од пет година, онда највећа сума износи 25.000 шилинга, код

дужег трајања службе највиши износ пење се до (преко 20 година трајања службе) 100.000 шилинга.

h) У поступку поравнања друштва другар (такође акционар) са својим захтевима по основу улога, исто тако задругар у поступку за поравнање привредних и господарских задруга.

Заједничко је свима овим тражбама да се поравнање не распростире на њих и да за то односним повериоцима не припада никакво право гласа. У осталом, отварање поступка за поравнање и његов завршетак немају исто дејство на њих (в. доле).

3. — За праве поверице у поравнању важи начело једнакости (Gleichbehandlung). Оно се испољава у подједнаком праву гласа на рочишту за поравнање и у захтеву једнакости у самом поравнању.

4. — Поступак за поравнање делује на многоструке начине на тражбине у поравнању. У неким случајевима оне претрпљују због начела једнакости унутарњу промену, али све трие ограничења у погледу свога остваривања противу дужника.

Захтев једнакости поверилаца у поравнању може у нарочитим случајевима дати повода сумњи. Таква сумњива питања решавају §§ 14—28 а.З.пор. (§§ 13—17 Ст. зак. у в. § 33 Зпор.) тим што они с једне стране омеђују круг тражбина, а с друге стране постављају правила за тражбине у поравнању, која су важна за примену начела једнакости. Ова су правила принудна уколико би другачијим поступањем био повређен захтев једнакости. Правила се простиру на третирање тражбина „којих предмет није новац, или којих је износ неодређен или изражен у страниј валути (§ 14 а.Зпор. § 13 Ст.з. у в. § 33 Зпор.), тражбина с роком и под условом (§ 14, § 16 а. Зпор. § 13 ал. 2 Ст. з. у вези §§ 33 и 15 Ст. з. у в. § 33 Зпор.), тражбина које имају за предмет периодичне чинидбе (§ 15 а. Зпор. § 17 Ст. з. у в. § 33 Зпор.), тражбина за које одговарају повериоцу осим дужника у поравнању још и друга лица (§ 18 а. Зпор.; § 17 Ст. з. у в. § 33 Зпор.), регресних тражбина садужника и јемаца (порука) дужника у поравнању (§ 17 а. Зпор.; § 16 Ст. з. у в. § 33 Зпор.), регресних тражбина којима стоје насупрот компензационе тражбине (§ 19—§ 20 а. Зпор.; § 31 Зпор.), споредних тражбина и тражбина за накнаду (§ 24 а. Зпор.; § 54 Ст. з. у в. § 33 Зпор.), мираз

жене дужника поравнања (§ 25 а. Зпор., § 54 Ст. з. у в. § 33 Зпор.), тражбине трговаца веровника када конкуришу са тражбама жене дужника (§ 26 а. Зпор., § 55 Ст.з. у в. § 33 Зпор.), најзад тражбина иностраних поверилаца (§ 28 а.Зпор., § 57 Ст. з. у в. §§ 33 Зпор.). Садржина већине ових одредаба биће изложена приликом расправљања права гласа, овде треба нарочито да буду поменуте само нека од ових правила. Код условних тражбина има се дати обезбеђење за случај наступања одложеног или ненаступања раскидног услова. Исплата се врши код раскидног услова и само тада ако поверилац да обезбеђење за случај да наступи услов (§ 16 а.Зпор., 15 Ст. з. у в. § 33 Зпор.).

Споредне пристојбине смеју се узети у обзир само за време до отварања поступка, оне имају исти ранг са главном тражином (§ 24 а. Зпор.; § 53 Ст. з. у в. § 33 Зп.), инострани веровници имају једнака права са домаћим под претпоставком узајамности (§ 28 а.Зпор. § 57 Ст. з. у в. § 33 Зпор.).

5. — Остваривање права противу дужника. Не само што дужник не може мењати свој правни и привредни положај у време отварања поступка, него ни повериоци не могу неограничено вршити своје право, које им иначе припада, не водећи рачуна о осталим повериоцима, на име да принудно утерују наплату својих тражбина.

У начелу питање је регулисано у том смислу: ако поверилац има у време отварања поступка излучно или различно право, или обезбеђење у компензационој тражбини (која се да пребити са противтражином), он може ова права остваривати у поступку за поравнање, као да овај није ни био отворен (§ 11 а. Зпор., § 14 ал. 1 ст. 1 Зпор.). Ово начело трпи свакако извесне изузетке. Напротив, ни један поверилац у поравнању не може удејствовати од дана отварања поступка извршење на имовину дужника или стећи обезбеђење услед наступања услова компензације.

а) Излучивање тиче се захтева на ствари које не припадају дужнику. Што не припада имовини дужника нема никакве везе са поравнањем, које шта више треба да одговара привредној снази дужника. Зато поступак за поравнање не дира у излучне захтеве. Они могу бити

остваривани како за време поступка тако и ван њега, извршења на основу њих могу бити покренута и сprovedена; она (излучна права) не дају право гласа и поравнање не сме у њих дирати. Извршни захтеви јесу остваривање права својине или службености на ствари, тражбина на враћање (издавање) ствари по основу уговора о најму, закупу, остави, пуномоћству, залози и делу, захтеви ради признања права на име, жиг, ауторство, патент противу насилног присвајања од стране дужника итд. Тако је захтев на повраћај ствари, које су дужнику биле дате у оставу или ради оправке, излучење али не и захтев купца на предају робе. Као ова права излучна права исто се решава и случај излучења наплате (§ 21(2) а.Зпор.) (§ 47 ал. 1 ст. 1 Зпор. у в. § 43 ал. Ст.з.) т.ј. захтев на накнаду ствари које не припадају дужнику а која је отуђена после отварања поступка и права на потеру (§ 22 а. Зпор.; § 44 Ст. зак. у в. § 33 Зпор.), т.ј. право тражити да се поврати роба која је послата дужнику из другог места а дужник је још није потпуно исплатио нити ју је он, или ко други, за њега преузео.

Од важности за питање излучења је да ли ствари поверене дужнику поравнања ради чувања чине предмет редовног или нередовног уговора о остави. Код редовног уговора о остави (*depositum regulare*) својина ствари не прелази на основу предаје (остављања) на чувара и због тога има места излучењу. Код нередовног, ирегуларног уговора о остави (*depositum irregulare*) чувар постаје сопственик поверене ствари и обавезан је да врати само ствари исте количине и својства; овде у начелу не постоји излучење. У редовне уговоре о остави (депозиту), код којих се примењује излучење, долази, сасвим природно, у банкарском послу депоновање папира од вредности са назначењем појединих комада (индивидуална ознака бројева), даље депоновање у сеф од кога има кључ и депонит. Овде долази и сваки други депозит, према владајућој науци и према одредбама аустр. Зак. о поравнању од 1914 год., код кога је чувар обавезан да поверене одн. депоноване папире држи нарочито спремне за депонента, чак и када он сме помешати поједине комаде (папире) више депонената или онда када он сме, приликом враћања, место депонованих папира дати друге а не депоноване. Код депозита, код кога има смеше, ме-

шавине рађа се сусвојина свих депонената робе односне врсте, која се налази на чувању.

Аустриски закон о централи новчаних завода одређује у другом одељку чл. I § 4 и чл. II да су код трговца (физичка лица, трговачка друштва и правна лица која се баве банкарским пословима) тражбине на предају депонованих папира од вредности у сваком случају излучни захтеви, дакле и када су прешле у својину чувара (оставопримца) и тако чине *depositum irregulare*. Исто тако се излучују папири од вредности које је банкар прибавио као комисионар за комитета а још му их није изручио, премда је овде и банкар сопственик папира. То важи и тада кад је банкар извршио комисион тиме што је лично ступио у посао, т.ј. када се, уместо да купи од трећих лица јавио сам као продавац и дужан је да да комитенту из свога. Ако папири од вредности одређене врсте не постоје у таквој количини да се може удовољити потпуно свима захтевима за излучење који су управљени на то, то се захтеви имају сразмерно намирити.

б) Разлучна права су права на намирење из једне ствари. Најважнија су заложна права. Заложни поверилац може се и за време поступка наплатити реализовањем залог. Равнодушан је основ постанка заложног права. Законско и судско заложно право закуподавца непокретне ствари према §-у 1101 Аустр. грађ. зак. (в. § 686 Срп. грађ. зак.) може бити остваривано само за време од једне године. Разлучна права су, осим тога, и права на намирење (*Befriedigungsrechte*) која проистичу из увођења принудне управе или принудне (јавне) распродаје, даље су изречно изједначена са различним правом право придржања (*ius retentionis*) и својина за обезбеђење т.ј. својина уступљена повериоцу на једној ствари дужника једино ради обезбеђења повериоца на пр. пренос папира од вредности ради обезбеђења берзанских диференција. Исто тако уступање тражбина извршено искључиво у циљу обезбеђења не заснива излучно право већ само различно право за цесионара (§ 10(2 и 3) аустр. Зпор.; § 10 ал. 3 Зпор. у вези §-а 10 ст. зак. ал. 2 и 3).

Разлика између излучења и различења у поступку за поравнање је важна за то што излучни поверилац нема никада право гласа, док различни поверилац (т. зв. *Ausfallsgläubiger* т.ј. поверилац за ненамирени мањак из

објекта) може имати према околностима право гласа (§ 39(а) аустр. Зпор.; § 39 ал. 3 Зпор.).

Постоје два изузетка од правила да различна права, која постоје у време отварања поступка, остају недирнута и да зато отпочета извршења ако је само прибављено (засновано) различно право могу бити даље настављена. То су:

Суд поравнања (веће или судија појединац) може одложити принудне, јавне или судске продаје најдаље за шездесет дана. Претпоставка је да је одлагање или корисно за резултат продаје (повољнија цена), или неопходно да се спречи штета која прети повериоцима. Разлог за ову одредбу је да треба да буде избегнуто оштећење целокупног имовинског положаја дужника а тиме и смањивање финансиске базе поравнања (§ 11 аустр. Зпор.; § 14 ал. 1 Зпор.).

Још даље иде други изузетак (§ 12 а. Зпор.; § 14 ал. 2 Зпор.): различна права стечена тек извршењем за последњих 60 дана пре отварања поступка губе своју важност отварањем поступка. Не треба да у том погледу буде одлучујућа хитрина појединих поверилаца у време у коме је дужник вероватно већ био неспособан за плаћање. Уговорна или законска заложна права из овога времена остају недирнута, принудна се гасе. Свакако она се гасе коначно тек када се поступак доврши са одобрењем закљученог поравнања. Буде ли поступак обустављен она оживљују наново. Ако је у току дражбени поступак, то се он има обуставити, постоји ли већ и цена (примање) то се износ који отпада на угашено право неће излучити различном веровнику. Она припада дужнику. Не врши се померање у рангу следећих заложних веровника јер гашење таквог различног права треба да служи начелу једнакости а не интересима последника (тј. различних веровника слабијега, нижега ранга).

с) Од дана отварања поступка не може се стећи на дужниковој имовини принудно заложно право нити принудно право на намирење (§ 10 а. Зпор.; § 13 Зпор.). Од овога момента не може се вршити, дакле, нити принудна укњижба заложног права у земљишну књигу нити судски (принудни) попис покретних ствари или права, нити отпочињање принудне (присилне) управе или принудне продаје непокретности тј. ови се акти не могу вршити

и ако су раније били одобрени. Али ова забрана важи само у погледу тражбина поравнања. Напротив ради спровођења излучних и различних права, тражбина првенственог реда као и из (даљег) пословања могу бити заснована и за време поступка принудна заложна права или принудна права на намирење.

д) За време трајања поступка за поравнање не може се отворити стечај. Чак ће се прекинути ако је у току претходни поступак за отварање стечаја (§ 1(4) а. Зпор.; § 1 ал. 5 Зпор.). Ако у току поступка стави предлог за отварање стечаја поверилац са првенственим правом (§ 30 Зпор.) или из пословања дужниковог одн. управитеља поравнања (§ 29 у в. § 12 Зпор.), тј. повериоци са правом на извршење, онда се предлог одбија. Предлози осталих поверилаца остају привремено нерешени, о њима се доноси одлука тек ако је поступак за поравнање обустављен без резултата (§ 56(4) аустр. Зпор.; §§ 56 и 57 у вези § 16 Зпор.).

е) Ако поверилац има противтражбину према дужнику онда он има обезбеђење, слично залози. Он може према томе извршити за време поступка пребијање под условом да су услови за компензацију постојали у време отварања поступка (§ 19 а. Зпор.; § 31 Зпор.). Било би неправично захтевати од повериоца пуну исплату а смањити његову тражбину у поравнању. Компензабилитет (Aufrechenbarkeit тј. чим постоје услови за то пребијање) чини да поверилац не треба да остварује своју тражбину. У колико је његова тражбина обезбеђена противтражбином он нема право гласа и у толико поравнање не дира у његове тражбине.

За пребијање важе уопште сви захтеви грађанског права; ипак Закон о поравнању прописује нека олакшања и нека ограничења, пребијање је олакшано тиме што се не води у извесном смислу рачуна о захтеву једнородности, обостраној приспелости и безусловности (в. § 19 а. Зпор.; § 31 Зпор. и § 18 Ст. зак.). Компензабилитет је сужен (ограничен) тим што ако је узајамност настала после отварања поступка али са знањем (или скривљеним незнањем) дужникове неспособности плаћања за последњих шест месеци пре отварања поступка (у колико поверилац није био обавезан на преузимање тражбине) онда пребијање није допуштено у поступку за поравнање.

Стога не може извршити пребијање онај који је постао дужник (обавезник) дужника поравнања тек по отварању поступка и исто тако не може извршити пребијање обвезани дужник дужника поравнања ако је своју противтражбину прибавио тек после отварања поступка или знајући за неспособност плаћања друге стране (§ 20 а. Зпор.; § 31 Зпор. у в. § 19 Ст. зак.).

§ 15

Отварање поступка

1. — Правом поступку за поравнање претходи поступак отварања; он почиње са предлогом да се отвори а завршава се одлуком суда поравнања да поступак започне или да се предлог одбије. Он се разликује од правог поступка за поравнање пре свега у томе што у њему још не делају главни органи каснијег поступка, судија поравнања и управитељ поравнања, јер се они постављају тек одлуком о отварању поступка.

2. — Предлог за отварање. Предлог о отварању поступка може ставити само дужник (§ 1(а) а. Зпор.; § 1 ал. 1 Зпор.), ово зато што се једно чисто формално отварање поступка не да замислити без понуде за поравнање од стране дужника. Повериоци зато не могу непосредно изазвати поступак за поравнање, они могу само посредно, стављањем предлога да се отвори стечај, дати повода дужнику да предложи отварање поступка за поравнање да би отклонио стечајни поступак.

Дужник може предложити поступак за поравнање када постоји претпоставка за отварање стечаја. Закон мисли под тим да је дужник неспособан за плаћање (§ 68 КО.; § 67 Ст. зак.) или ако је дужник заоставштина или правно лице такође да је презадужен (§ 69 КО.; § 68 Ст. зак.), даље да има више од једног личног повериоца и да има имовине која је довољна бар за обезбеђење трошкова поступка.

3. — Ако је дужник појединац или ако су предлог ставили сви лично одговорни другари једног трговачког друштва или сви ликвидатори за отварање поступка, или

сви заступници правног лица, сви наследници једне заоставштине, тада отпада судско испитивање захтева неспособности плаћања (или презадужености). Ако предлог не потиче код трговачких друштава, тј. лица или заоставштина од свих лица која су позвана (да га учине), тада се има да прибави сагласност отсутних путем судског саслушања. Даду ли они ову сагласност није потребно даље утврђивање неспособности плаћања. Али ако није постигнут споразум о предлогу или правремено саслушање није могуће тада ће поступак бити отворен само ако неспособност плаћања (евентуално презадуженост) буде учињена вероватном (§ 1(2 и 3) аустр. Зпор.; § 1 ал. 3 и 4 Зпор.).

Суд испитује службено своју надлежност и овлашћење на предлог. Претпоставља се да има више поверилаца и довољно имовине. У том циљу не смеју се отпочети никакви извиђаји.

А ако се тражи доказ о неспособности плаћања и тиме допуштено стечаја макар само у изузетним случајевима, ипак то тражење није излишно. То значи да дужник не може стављати предлог за отварање поступка искључиво у циљу да би можда спречио извршења која су у току. Он је шта више изложен опасности да у случају неуспешног свршетка поступка за поравнање падне под стечај.

4. — Однос између поступка за поравнање и стечаја је тако регулисан да поступак за поравнање има првенство. Ако пред судом стоје предлози за оба поступка тада се има да отвори поступак за поравнање као онај који више штеди постојеће привредне односе. Исто бива (се дешава) кад тек по подношењу предлога за отварање стечаја од једног повериоца или пре него што је о њему решено дужник предложи отварање поступка за поравнање. Предлог за отварање стечаја, који је остао нерешен није без дејства. Он може бити повод за отварање стечаја када буде обустављен поступак за поравнање (§ 1(а) аустр. Зпор.; § 1 Зпор.).

5. — Дужник, који предлаже поступак за поравнање, мора уз предлог приложити два писмена (исправе): понуду поравнања и списак имовине (§ 2 а. Зпор.; § 2 Зпор.).

Понуда поравнања мора бити поднета истовремено са предлогом за поравнање; она не може бити учињена накнадно. Она мора бити тако одређена да за њено прихваћање треба само сагласност већине поверилаца и судско одобрење; али он може алтернативно ставити више предлога на избор на пр. 40% одмах или 45% за две године. Понуда не сме стајати у супротности ни са једним принудним правним начелом. Она мора ставити у изглед излучним и разлучним повериоцима као и привилегисаним (с првенственим правом намирења) потпуну исплату; једнако поступати према повериоцима поравнања, оставити недирнута њихова права против садужника, не помињати тражбине које се не уважавају (не пријављују). Допуштено је да јемци ставе понуду за поравнање заједно са дужником. Закон о принудном поравнању захтева даље да повериоцима поравнања мора бити понуђено „најмање 35% њихових тражбина у року од 1 године, а најдужи је рок 2 године ако нуди бар 50% или више“.¹⁾²⁾

6. — Списак имовине може по одобрењу суда бити поднет и накнадно у кратком року (§ 2 аустр. Зпор.)³⁾ Списак мора бити специјализиран и има двоструки циљ. Он треба да чини подлогу (основу) за оцењивање умесности понуде поравнања као и полазну тачку за пословање управитеља поравнања, списак пасиве је осим тога подлога за преглед повериоца који се имају позвати на рочиште за поравнање. Списак имовине привредне или господарске задруге мора садржавати износе за које одговарају задругари као и износе који ће се вероватно на-

¹⁾ У Аустрији је раније минимална квота била 25% у року од 2 године; само та одредба није ступила на снагу и Уредбом од 14 јула 1924 године — 1 август 1924 — измењена је као горе у тексту.

²⁾ Према § 4 тач. 6 Зпор., у понуди дужник мора да нуди веровницима „бар 40% њихових тражбина с роком плаћања од 1 године, или бар 50% с дужим роком плаћања; али у последњем случају не сме рок плаћања бити дужи од годину и по“. Код нас су, као што видимо, услови поштрени. Разлог: нагнати дужника да стави предлог за поравнање пре но што је упропасти своју активу.

³⁾ Наш Закон о поравнању и нема сличне одредбе, те према томе дужник не би могао накнадно поднети овај списак, већ само истовремено. Али ипак из § 5 Зпор. могло би се извести једна таква могућност.

платити на основу одговорности (јемства) (§ 17 Vdg од 21.-III-1918 г.; § 2 ал. 4 Зпор.).

Дужник мора да понуди да исправност и потпуност списка имовине потврди проказном заклетвом. Ако нема ове понуде онда се поступак за поравнање не отвара (§ 2^а аустр. Зпор.; § 2 т. 3 у в. § 36 Зпор.).

7. — Достојност дужника није, у опште, претпоставка поступка за поравнање; равнодушно је зашто је дужник постао неспособан за плаћање; само ако је у бегству или ако је по наступању неспособности плаћања осуђен због лажног банкрутства (§ 305а Stg; § 344 југ. крив. зак.) не сме бити отворен поступак за поравнање (§ 3(1) аустр. Зпор.; § 4 т. 2 Зпор.).

8. — Поравнање се не да замислити ако дужник нема никаквих прибележака, из којих се може разабрати његово активно и пасивно стање. Због овог недостатка може бити ускраћено одобрење поравнања (§ 51(2) аустр. Зпор.), али се не може одбити због тога отварање поступка јер би потребно испитивање у том циљу сувише одуговлачило поступак отварања.

9. — До сада поменуте претпоставке поступка за поравнање су облигаторне т.ј. ако њих нема предлог за отварање поступка мора бити одбачен. Поред тога има факултативних разлога за одбацивање т.ј. чињеничких стања при чијем стицању суд може према својој оцени одбацити предлог да се отвори поступак за поравнање, а то су: обустава (т.ј. неуспело окончање) поступка за поравнање у последњој години и неуспели поступак за принудно поравнање у стечају у току последње године. Циљ ове одредбе је: избећи шиканерска понављања вероватно безуспешног поступка за поравнање, нарочито спречити његову злоупотребу у циљу добијања општег одлагања рокова (§ 3(2) аустр. Зпор.)⁴⁾

Према аустриској новели наступиле су две измене, да би се уклонила злоупотреба, на име да дужници који су тек пре кратког времена закључили поравнање, поново иду у поступак за поравнање да би већ једном смањене тражбине још једном дали смањити. Промене су ове: ако је поступак за поравнање обустављен у послед-

⁴⁾ Југословенски Зпор. је строжији: рок је три године а не једна. Упор. § 4 Зпор.

њој години, није допуштено отварање новог поступка за поравнање. До сада факултативни разлог (основ) за одбацивање предлога поступка зависан од оцене суда постао је облигаторан.⁵⁾ Затим је такође облигаторан основ одбацивања да је у последњој години закључен (одн. завршен) поступак за поравнање судским одобрењем.⁶⁾ Ко, дакле, чини понуду поравнања мора знати да он нема могућности бар за једну годину дана (по југ. Зпор. три године) да му се отвори нов поступак за поравнање.

10. — Истовремено са отварањем поступка може суд предузете мере обезбеђења. Оне се тичу или обезбеђења стања имовине, или обезбеђења мера за истраживање стања имовине. Избор сретстава је препуштен суду. Он може наредити да се депонују (положе) предмети од вредности суду, наредити узапћење депозита (и складишта), забранити дужнику да предузима (врши) извесне правне радње уопште или да их не сме вршити без одобрења поравнања. (§ 3(2) аустр. Зпор.; § 6 ал. 1 Зпор.). Текст аустриске новеле изменио је § 3 у толико што је наредио да суд мора предузети потребне мере обезбеђења (тако важи и за југословенско право поравнања).

Према једној одлуци Апелационог суда у Прагу од 17-XI-1921 г. може суд поравнања наредити инвентарисање, он може такође тражити од дужника кључеве од пословног локала, касу и пословне књиге.

11. — Противу отварања поступка за поравнање и противу одбацивања предлога за отварање поступка није допуштен никакав правни лек, али могуће је противу наредбе о мерама обезбеђења (§ 3(3) аустр. Зпор.).⁷⁾

12. — Отварање поступка се јавно објављује и забележава у земљишну књигу, трговачки регистар, патентне и поморске регистре као и у евентуални протокол

⁵⁾ У нашем праву раније безуспешно поравнање је облигаторан разлог као и сви разлози побројани у § 4 Зпор.

⁶⁾ Код нас су оба случаја обухваћена у тач. 3 и 4 § 4 Зпор. само са роком од три године.

⁷⁾ Насупрот томе по § 70 Зпор. „има места рекурсу само још против одлуке: 1) којом се одбија предлог за отварање поступка за поравнање... 4) којом се наређује да се код суда положи какав овац“, дакле није допуштен правни лек против сваке наредбе о забрани обезбеђења као ни против одлуке о отварању поступка за поравнање. О правним лековима упор. § 70 Зпор.

судских пописа (узапћења), пленидбени записник о извршењима.

Ово објављивање чини битну разлику према вансудском поравнању, оно је несумњиво везано са штетом за добар глас дужника, али је неопходно када се хоће имати унеколико сигурност за потпуност круга свих заинтересованих поверилаца (наиме да сви заинтересовани повериоци буду обавештени). Познати повериоци — за њих се зна из списка имовине — добијају нарочито обавештење у коме је саопштена понуда поравнања и сумаран преглед дужникове имовине (§§ 4, 5, 6 аустр. Зпор.; §§ 7, 8, 9 и 10 Зпор.).

Ако се стечај отвара привредној и господарској заједници онда се има то забележити у задружни регистар. То наређује аустриска новела изречно (в. § 10 Зпор.).

У поступку за поравнање банака са необично великим бројем поверилаца (нарочито улагача са често малим сумама) показало се да је посебно обавештавање појединих поверилица приметно, скупо и с обзиром на околност да о таквим случајевима исцрпно дају обавештења новине, већином као сасвим излишно. Зато аустр. новела одређује да у таквим случајевима према нахођењу суда може изостати (вид. § 174 КО; § 180 Ст. зак. у в. са § 71 Зпор.) нарочито достављање повериоцима ако се саопштењима у јавним новинама постарало за подробно објављивање садржине писмена које се има иначе доставити.

13. — Чим је поступак отворен наступају дејства отварања поступка. За почетак дејства је одлучујући дан кога је прибит едикт на судској табли суда поравнања. Слично, као у стечајном поступку, дејства наступају (почињу) већ почетком овог дана, почињу, дакле, неколико часова пре фактичког прибијања (§ 7 аустр. Зпор.; § 11 Зпор.). Када је реч о уписима у земљишну књигу, важно је од кога се дана треба да одреди ранг уписа. Ако овај дан претходи дану прибијања едикта, онда се има одобрити и извршити земљишнокњижни упис и после отварања поступка. Али земљишно-књижни уписи чији се ранг управља према дану објављивања (едикта) или неком каснијем, могу бити извршени само ако су допуштени за време поступка (§ 13 аустр. Зпор.; § 13 Зпор.).

14. — Материјална дејства отварања поступка (за поравнање). Поступак за поравнање захтева извесно време. Повериоцима се мора дати времена да испитају понуду поравнања, мора бити дата могућност да сви повериоци поравнања учествују у поступку и мора бити пружена могућност суду да испита право гласа поверилаца као и поравнање на које су се одлучили. У овом циљу је потребно заштитити привредни положај дужника, који је он имао у време отварања поступка, од сваке самовољне промене било од стране дужника, било од стране појединих поверилаца, било услед других догађаја (протек застарелости итд.). Отварање поступка поравнања повлачи стога за собом последице које чине време поступка, као што се сам законодавац изражава више пута у Споменици, „примирјем“. Ово примирје састоји се пре свега у забрани и проглашењу неважности извесних правних радњи дужника и поверилаца.

О дејству на дужникову способност располагања в. горе § 12, о дејству на садржину и остварљивост права поверилаца в. горе § 14, 5 и сл. Отварање поступка нема никакво дејство на постојање неиспуњених правних послова дужникових.

Изузетак чини аустриски Закон о централи новч. завода II отсек, чл. I, §§ 5 и 6. У поступку за поравнање новчаних завода (правна лица која се баве банкарским пословима) за однос у служби службопримца чији однос у служби није регулисан колективним уговором. При садањем стању ствари овде долази у питање само однос службе највиших намештеника (директора). Искуство је показало да смањењу често прекомерног персонала противе се уговори о служби таквих службопримаца у којима су уговорене прекомерне суме за уговорене принадлежности. Зато овај закон прописује да такви уговори о служби могу бити раскинути у току месец дана по отварању поступка за поравнање од стране послодавца, и од службопримца али са одржавањем законског отказног рока, премда такав раскид не би уопште био могућ по уговору или само са дужим отказним роком.

Ако је ова врста раскида према уговору превремена, онда службопримац може захтевати накнаду нанесене штете, али свакако само у законом прописаној максималној висини (в. ближе о томе код § 14,2g овог дела).

Према чехословачком закону о издавачким уговорима (Закон од 11 маја 1923 год., Slg. 106, § 38) писац може у поступку за поравнање издавача одустати од уговора и опет слободно располагати својим делом у случају да се у време отварања поступка није још отпочело са умножавањем.

§ 16

Органи поступка за поравнање

I Управитељ поравнања

1. — У сваком поступку за поравнање мора веће (суд поравнања) поставити управитеља поравнања. Управитељ поравнања има службу коју мора лично да врши. Он се додуше може служити сарадњом помоћника, али он остаје лично одговоран за њихове радње. Закон о поравнању није предвидео постављање заменика, али веће суда за поравнање може то учинити према одредбама Сточ. закона које супсидијерно важе.

2. — У избору личности веће за поравнање је слободно, оно није везано за право предлагања, само управитељ мора испуњавати законске услове (§ 30 аустр. Зпор.; § 18 Зпор.). Једна листа састављена по наредби Министра правде олакшава избор, али не ограничава суд у његовој слободи. Позитивно закон тражи „непорочно и поуздано лице, које је стручно с обзиром на особеност или врсту дужникових послова“, негативно: да он није блиски сродник нити конкурент дужников. Није изречан захтев да је он физичко лице, немају значаја пол, држављанство и професија. У пракси већина јесте, или има трговачко искуство, мањина су правници (адвокати). Негативни захтеви су различите вредности. Ближи сродник дужника (ближе о томе § 32 КО; § 34 Ст. зак.) „не сме“ бити, док конкурент не „треба“ да буде постављен за управитеља поравнања тј. рекурсу због блиског сродства мора се удовољити, док суд може одбацити рекурс уложен због тога што је управитељ поравнања конкурент

када постоје нарочити разлози на пр. ако иначе не би било способног управитеља.¹⁾

Постављење се врши без ичијег претходног саслушања. Дужник и повериоци поравнања могу сами у строгом (непродуживом) року од 14 дана (код нас рок је 10 дана) од како је објављено постављење „предложити да се управитељ смени, наводећи разлоге за то и именовати друго лице за управитеља“. Суд мора проучити предлог и његове разлоге и донети решење. Он има да оцени изнете разлоге, али није неопходно да мора удовољити предлогу (§ 30(4) аустр. Зпор.; § 18 ал. 4 Зпор.).

Од правила да само физичка лица могу бити постављена за управитеља поравнања, чини Закон о централи новчаних завода један изузетак. Према Abs. II, Art. I § 1 може суд у поступку за поравнање једног новчаног завода (правних лица која се баве банкарским пословима) поставити за управитеља поравнања и једно правно лице. На захтев Савезног министарства за финансије ако министар финансија то тражи, ово се чак мора учинити. Правно лице, које је постављено за управитеља поравнања, мора саопштити суду једног од својих чланова управе који ће га имати да заступа пред судом.

3. — Дужности управитеља поравнања су тројакe : (§ 31 аустр. Зпор.; § 19 Зпор.):

а) Истраживања, давања обавештења и мишљења. Његова саопштења су за повериоце и за суд најважнији извор за оцену умесности понуде поравнања. Пошто се у судском поступку не врши нити инвентарисање активе, нити утврђивање пасиве, управитељ поравнања мора тежити да накнади по могућности својим обавештењима овај недостатак. Дужниково привредно стање, висина и наплативост његових тражбна, извесност и потпуност његових пословних прибележака, способност даљег вођења дужниковог предузећа: све ове околности он мора испитати и у своме извештају изложити. Пошто је поступак за поравнање ограничен на време од 90 дана, управитељ

¹⁾ У §-у 18 стоји да за управитеља поравнања не могу бити постављена лица из § 34 Стех. закона као и да управитељ поравнања не сме бити конкурент дужников. Из тога излази да наш Закон о поравнању не прави ту разлику као аустр. Зак. о поравнању, али у пракси остаје ипак оцени суда да ли је то конкурент или не, пошто је то фактичко питање.

поравнања мора се ограничити на сумарна испитивања, али из овог задатка управитеља поравнања произилази, пре свега, да он мора бити пословно стручан, по могућству упознат са дужниковом браншом (врстом посла). Извештај се не може ограничити на саопштења о чињеницама, већ он мора садржати и објективно мишљење о умесности („примерености“) понуде поравнања. Извештај мора бити поднет од стране управитеља поравнања, усмено на рочишту за поравнање. Осим тога, он мора, на захтев судије поравнања, већ раније поднети писмени извештај. Ради помагања приликом састављања извештаја служе му поузданички одбор (ако га има) и испитивачи (контролори) пословања; в. § 16 II овога дела.

Задачи управитеља поравнања знатно су проширени аустријском новелом увођењем подробног начина испитивања пасиве. Управитељ поравнања мора испитивати пасивно стање, он мора да испита пријављене тражбине, на основу књига и других забележака и да их унесе у списак и исти има да поднесе дужнику са питањем: да ли поједине пријављене тражбине признаје или оспорава. Управитељ поравнања је обавезан да оспори постојање и висину извесних тражбина независно од изјаве дужника, ако му се укажу основане сумње које дужник није у стању да отклони (§ 31а аустр. Зпор.; § 20 Зпор.). Ово оспоравање треба да нарочито изврши такође, и на основу напомена учесника у рочишту за равнање (§ 38(з) аустр. Зпор.; §§ 37 ал. 1 и 38 ал. 2 Зпор.).

б) Надзор над дужниковим пословањем, надзиравање послова, контрола свих дужникових располагања његовим имањем. Дужник му мора дати информације у овом циљу, одобрити разгледање бележака, приспеле поште и телеграма, дозволити приступ у пословни локал, дати му могућност да стави приговор против послова обичног пословања и да да одобрење за изванредне послове. Опирание дужника мора пријавити судији поравнања да овај, или сам изда потребне наредбе дужнику или прибави одговарајућу одлуку већа.

Управитељ поравнања мора, према аустријској новели, такође пријавити (суду) ако се успостави да дужник очевидно злоупотребљава поступак за поравнање или ако се покаже очевидно да поравнање не може бити постигнуто (остварено). У овим случајевима врши се пријава у циљу

да поступак за поравнање буде одмах обустављен а не чека се рочиште за поравнање или протек рока за поступак од деведесет дана (§ 22 Зпор.).

с) Законско заступање дужника. Оно се врши само изузетно, пошто, по правилу, дужник води свој посао лично. Само када суд или сам управитељ поравнања ускрати дужнику вршење извесних послова и задржава их за управитеља поравнања (на пр. руковање касом), онда је у овом погледу управитељ поравнања заступник дужника. Он није никада заступник поверилаца.

Управитељ поравнања је у свом раду подвргнут надзору судије поравнања (в. § 11 5 b) овог дела).

Управитељ поравнања има нарочити задатак у поступку за поравнање новчаног завода у којима за управитеља поравнања бива постављено правно лице на тражење Министарства финансија. Наиме он може са одобрењем судије поравнања у нарочито важним случајевима исплатити појединим повериоцима предујмове (аконтације) од очекиване квоте и то повериоцима који немају да потражују више од 500 шилинга а од Новеле из 1925 године — 1000 шилинга, и за враћање новчаних улога повериоцима којима су потребни овакви предујмови за исплату коју су дужни да врше за социјално осигурање. Ова одредба има да у извесном смислу ублажи бар донекле, тешке економске последице обуставе плаћања од стране банака.²⁾

4. — Управитељ поравнања мора приликом вршења своје дужности употребити потребну пажњу, и то не само пажњу доброг домаћина већ пажњу ваљаног стручњака. Он мора у свом раду штитити опште интересе поверилаца и то у случају сукоба запоставити своје рођене интересе.

Он одговара свима учесницима цивилно-правно за накнаду штете коју проузрокује вршењем службе противно својим дужностима (§ 32(з) аустр. Зпор.; § 22 ал. 3 Зпор.), осим тога јавно-правно и то процесуално пошто може бити принуђен на вршење својих дужности новчаним казнама; такође може суд поверити извршење појединих послова коме другом на његов трошак или га са свим сменити са дужности (§ 35 аустр. Зпор.; § 24 Зпор.); такође одговара кривично ако намерно прими на штету

²⁾ Упореди за наше право § 65.

поверилаца за себе или за које треће лице какву имовинску корист, или обећање какве користи која им не припада (§ 486(в) аустр. Крив. зак.; § 355 југосл. Крив. зак.).

5. — Управитељ поравнања има право на накнаду својих издатака у готовом новцу и на награду за свој труд. Одмеравање спада обавезно у дужност судије поравнања. Споразуми са другим лицима и дужником су непуноважни. Али право се може уступити (verzichtbar). Судија врши одмеравање без претходног саслушања дужника или повериоца. Оно се може састојати или у паушалној суми или у накнади (награди) појединих аката (мање целисходно — §§ 33—34 аустр. Зпор.; § 23 Зпор. [о рекурсу в. горе § 11 овог дела]).

II. Испитивач (контролор) пословања

Закон о поравнању (§ 31(з) аустр. Зпор.; §§ 24 ал. 2 у в. § 19 Зпор.) предвиђа да судија поравнања постави стручна лица упућена у његову пословну грану која имају да испитају пословање дужника у циљу припремања извештаја управитеља поравнања.¹⁾ Такви контролори (испитивачи) пословања, који се факултативно постављају, били су уобичајени пре Закона о поравнању у вансудским поравнањима. Нарочито велике поверилачке организације (удружење поверилаца) биле су изградиле прави систем испитивања привредног положаја ради оцењивања умесности понуде поравнања. Извештај — „Споменица“ — владе описује овај систем живо: лица којима је поверено испитивање полазе од несумњивог биланса, ако устреба од почетка пословања, испитују на основу књига, рачуна и других бележака, у случају потребе употребом података од намештеника и других обавештених лица као и изјава дужника, обрта и бруто приноса предузећа као и терета (трошкови, газдинство — Haushalt) из чијег упоређивања добијају се висина оправданог или објашњеног мањка. Из упоређења овога са мањком из инвентарисаног бруто биланса излази тада да ли постоје неоправдани или необјашњени мањци (губитци), чији се

¹⁾ Према § 24 ал. 2 Зпор. судија то може учинити или по службеној дужности или на предлог управитеља поравнања или поузданичког одбора.

извор тада истражује проверавањем (накнадним испитивањем) појединих рачуна.

На сличан начин се испитује залиха робе; и овде се полази од неподозривог инвентара, урачунавају према књигама доказани приливи и издаци и упоређује резултат са постојећом залихом робе. Из таквог испитивања не произилази само висина имовином покривених квота, већ и слика целокупног дужниковог пословања и преглед необјашњених мањака и њихових извора. Такав извештај не само да допушта испитивање уместности понуде поравнања, већ и достојности дужника.

Правни положај овога контролора пословања јесте правни положај стручњака који има да да мишљење за хонорар који одређује судија а плаћа дужник.

III. Поузданички одбор

1. — По правилу управитељ поравнања има сам да се стара о целокупном послу око испитивања и надзора дужника и то на личну одговорност. Није предвиђено учешће поверилаца у његовом раду. Само у изузетним случајевима он треба да добије помоћ од претставника поверилаца. Постављање поузданичког одбора треба на име да се изврши само у тешким и заплетеним случајевима, и када то обим посла захтева. Такав одбор је увек само саветодаван орган. Од треба да помаже управитеља поравнања при изналажењу дужниковог имовног стања, и он има да му се нађе при руци саветом у случајевима који су остављени његовој одлуци, у првом реду код одобравања или забрањивања правних радњи дужникових. Пристанак одбора не тражи се никада (ни у погледу трећих лица, тј. „ни према вани ни према унутра“), а таква сагласност не ослобођава управитеља поравнања одговорности.

2. — Одбор треба да се састоји из три до пет чланова. Њега поставља судија поравнања. Повериоци могу стављати предлоге; ипак избор одбора се не врши. Закон изречно дозвољава постављање за чланове одбора и правних лица, и неповерилаца. Такође допушта да поједини члан опуномоћи кога да га заступа.

3. — Одбор је колегијум; састаје се на позив управитеља поравнања или судије поравнања и даје своје

мишљење усмено, у случају размимоилажења у мишљењу (одлучује) већина гласова.

4. — Чланови имају право на накнаду издатака у готовом, али не на хонорар.

§ 17

Активна и пасивна. — Право гласа

1. — Стање дужникове активе и пасиве је од значаја пре свега за оцену уместности његове понуде поравнања. Ипак се не врши службена констатација. Нити се врши службено инвентарисање активе, нити се службено констатују дугови по начину сличном у поступку испитивања у стечају. Само изузетно може суд наредити међу мерама обезбеђења према § 6 ал. 1 Зпор. (§ 3(2) аустр. Зпор.) службено попис појединих предмета. Али то има само за циљ да спречи уклањање активе, а не уопште да се констатује актива.

2. — Сретства поступка за поравнање да би се добила подлога, основа за оцену уместности понуде поравнања, су она иста која су већ раније била у пракси код вансудског поравнања. Најпре, подношењем подробног списка имовине од стране дужника чија је потпуност и тачност обезбеђена дужношћу да положи, на захтев, проказну захтеву, затим извештајем управитеља поравнања датим на основу подробног испитивања дужникових односа (§§ 31(1), 38(1) аустр. Зпор.; §§ 19 ал. 1 и 36 ал. 2 Зпор.).

Аустриска новела је увела, нарочито с обзиром на извршност неоспорених тражбина коју она уводи, поступак ради испитивања тражбина, који се поступак врло приближава поступку испитивања у стечају. Управитељ поравнања мора (в. горе § 16, 3а) овог дела) направити списак свих пријављених тражбина, дужник се мора о свакој која је тамо унета изјаснити да ли је признаје или оспорава. Ако се дужник не изјасни о којој тражбини, сматра се да је признаје. Осим тога, изложен је опасности да због пропуштања изјашњења буде обустављен поступак (§ 56(5) аустр. Зпор.; § 56 тач. 5 Зпор.).

И управитељ поравнања може оспоравати постојање или висину појединих тражбина; он је на то чак обавезан ако му се појаве сумње (§ 16 За) овог дела). И остали учесници биће позвани да ставе примедбе („опаске“) противу списка. Такве примедбе могу дати управитељу поравнања наново повода да оспори тражбине које дотле није оспоравао. Изјаве дужника и управитеља поравнања имају се унети у списак.

3. — Питање, да ли и у којој су висини постојале обавезе, од важности је и за једно друго питање, на име за оцену да ли у гласању о понуди поравнања учествују само стварно у том циљу позвана лица и да ли законом тражена већина таквих прихвата понуду поравнања. То је питање права гласа.

4. — За обезбеђење исправног гласања прописује закон о поравнању следеће: најпре се позивају повериоци у едикту (прогласу) уопште да пријаве своје тражбине у одређеном року. Овај се едикт доставља (в. горе § 15, 12 овог дела) свима повериоцима чије су адресе познате. Тај рок се мора завршити на осам дана¹⁾ пре рочишта за поравнање (§§ 4, 5(а) аустр. Зпор.; §§ 7 и 8 ал. 3 Зпор.). Само ко се пријавио може узети учешћа на рочишту за поравнање. Само се пријављене тражбине узимају у обзир приликом израчунавања већине у сумама (износу тражбина.)

Пропуштањем да се пријави поверилац се лишаваша утицаја на гласање. Али он тиме не може нити осујетити прихватање понуде, нити може избећи дејства поравнања закљученог без његовог учешћа.

5. — Пријава обуставља застарелост зато да повериоци не буду приморани на вођење парнице. Обустава застарелости престаје са довршењем поступка одн. обуставом поступка или ако је поравнање закључено са роком онда протеком рока за исплату, код оборочних плаћања (на рате) са доспелошћу прве рате (§ 15 Зпор.; § 9 а. Зпор.). Пошто поступак за поравнање нема сам по себи утицаја на ток застарелости већ само пријава тражбине,

¹⁾ Према § 28 Зпор. рок је пет дана, али г. г. Верона—Цуља мисле да би с обзиром на § 40 ст. 2 рок требао да се заврши на 8—9 дана пре рочишта. Ипак г. Цуља у свом систему изјашњава се за рок од 5 дана, стр. 466.

то поступак за поравнање остаје без дејства у погледу застарелости тражбина које уопште нису могле бити пријављене (на пр. излучна и различна права), привилегисане тражбине т.ј. тражбине с првенственим правом на намирење или које нису бар фактички пријављене.

6. — У погледу права гласа важи као прво правило да оно припада само повериоцима, дакле ускраћено је свима чија права не трпе никакву штету услед поступка за поравнање (§ 39 аустр. Зпор.; § 39 ал. 1 Зпор.). Отуда немају право гласа: излучни овлаштеници, различни повериоци у колико су обезбеђени различним правом, повериоци из тражбина насталих даљим вођењем дужниковог посла (радње), привилегисани повериоци и повериоци из тражбина које се не могу пријавити.

Пошто се приликом гласања узима у обзир како број поверилаца који пристају (већина поверилаца по главама) тако и висина њихових тражбина (већина у суми, износима тражбина), исто тако је важно знати ко има глас као и за коју суму има глас.

Код новчаних завода (в. о њиховом појму § 15, 14 овога дела) води се рачуна само о већини на основу тражбина, (в. § 18,6 овога рада). Није потребна већина по главама поверилаца. Зато за новчане заводе не важе правила о бројању гласова по главама.²⁾

7. — Правило за бројење гласова по главама јесте да сваки поверилац поравнања има један глас, и када има више тражбина, равнодушно је да ли је тражбине прибавио пре или после отварања поступка за поравнање. Ко купи с другим заједнички тражбину (пошто је настала инсолвентност) не добија зато већи утицај на стварање већине према броју поверилаца т.ј. по главама (§ 40(а) аустр. Зпор.; § 42 ал. 1 Зпор.).

Изузетци: Солидарни повериоци (кореални повериоци) имају скупа само један глас, исто тако повериоци у поравнању на чијој тражбини припада другоме заложно право заједно са заложним повериоцем један глас, најзад лица чије су тражбине до наступања неспособности плаћања чинила једну јединствену тражбину само један глас заједнички. Дељење тражбина не треба да одведе до повећања броја гласова по главама. У свима случајевима

²⁾ За наше право в. § 69 ал. 2 и §§ 64—69 Зпор.

вима у којима већем броју одн. неколицини лица припада један глас, морају се споразумети о вршењу права гласа. Ако им ово не пође за руком, тада не могу гласати са осталима (§ 40(1) и (2) аустр. Зпор.; § 42 Зпор.). Нарочити пропис регулише број гласова скрбника (куратора) повлашћених поверилаца (чл. V т. 5 и чл. VI Уводне уредбе; чл. V т. 6 и чл. VI Уводног закона).

Аустриска новела је увела овде једну измену. Ко прибави тражбину цесијом после наступања неспособности за плаћање, има такође глас цедентов. Ова одредба која је изузетак од начела да нико не може имати више од једног гласа, јесте логично спровођење идеје која је темељ §§ 40 Зпор. (§ 41 а. Зпор.; в. у овом раду § 18, 11). Закон о поравнању погодује прекуп тражбина у циљу лакшег стварања већине износа у тражбинама, није се постарео (није ништа предвидео) у погледу стварања већине броја поверилаца по главама. Сједињење тражбина у једној руци носи опасност изигравања већине по главама која је расположена за поравнање. Ову опасност је уклонио нов текст §-а 41(а) (одн. § 40 Зпор.).

8. — За бројање износа тражбина важи правило да се свака тражбина има да рачуна према својој номиналној вредности; али ако не гласи на новац, или је износ неодређен или изражен у страниој валути, од важности је процењена вредност у време отварања поступка (§ 14 аустр. Зпор.; § 13 ал. 1 Ст. зак. у в. § 33 Зпор.). Тражбина с роком важи као доспела (§ 14(е) аустр. Зпор.; § 13 ал. 2 Ст. зак. у в. § 33 Зпор.). Бескаматне тражбине с роком рачунају се у оном износу који, кад му се дода законска камата за време од отварања стечаја до доспелости даје износ на који гласи тражбина (§ 14(а) аустр. Зпор.; § 13 ал. 3 у в. § 33 Зпор.). Тражбине које имају за предмет периодичне чинидбе (на пр. годишње ренте, приноси, издржавања) претварају се у главницу тј. суму, пошто се од сваке поједине рате (оброка) одбије интерес срачунат малочас (према § 13 ал. 3 Ст. зак.). Тражбине, код којих трајање није одређено, морају се узети у вредности коју по процени имају на дан отварања поступка (§ 15 аустр. Зпор.; § 14 Ст. зак. у в. § 33 Зпор.).

Могу настати сумње о висини тражбине ако и друга лица поред дужника одговарају неразделно (солидарно)

за исту тражбину или ако такво лице или јемац има због исте тражбине регресна права. Закон о поравнању изводи из правила грађ. права по коме повериоцу одговарају сви солидарни дужници за цео износ тражбине али дужник плаћа само једанпут тражбину, следеће закључке:

Поверилац може остваривати у поступку за поравнање против солидарних дужника цео износ тражбине која није још плаћена у време отварања поступка, ако је више дужника у поступку за поравнање онда у сваком. Делимичне исплате од отварања поступка или иначе закључено поравнање не смањују овај захтев, но потпуна исплата укида сваки захтев (§ 18 аустр. Зпор. одн. § 17 Стеч. зак. у вези § 33 Зпор.).

Јемац (порук) или садужник дужника поравнања могу поставити регресни захтев на основу датих исплата, било да су платили пре било после отварања стечаја. Они могу узети учешћа у поступку зато што ће морати евентуално да плате тражбину за дужника под условом да поверилац такве тражбине не узима учешћа у поравнању (§ 17 аустр. Зпор.; § 16 Стеч. закона у вези § 33 Зпор.).

Али после отварања поступка (за време поступка) он може откупити тражбину од повериоца или од последника који има против њега право на регрес а тада појавиће се као поверилац (§ 17(а) аустр. Зпор.; § 16(а) Ст. зак.), ово зато јер он повериоцу (последнику) и после закљученог поравнања и даље одговара у потпуности (§ 48 аустр. Зпор.; § 50 Зпор.), док је дужник ослобођен обавезе према њему; [тј. јемцу и лицима, којима припада право на регрес (§ 53 аустр. Зпор.; § 59 ал. 2 Зпор.)].

9. — Од правила да се тражбине треба да рачунају према њиховој номиналној вредности постоје изузетци за условне тражбине и тражбине за мањак — губитак.

Ако је тражбина условна онда судија поравнања одлучује да ли и за који износ припада право гласа, он може, због велике вероватноће да ће се услов остварити, досудити (доделити) му ово за пун номинални износ, и обратно, због мале одн. никакве вероватноће потпуно одрећи или, најзад, с обзиром на неизвесност доделити му за већи или мањи део износа (упоређи § 93 КО; § 102 Ст. зак.).

Повериоци за разлику — мањак (Ausfallgläubiger) су такви који имају право гласа са једним делом своје тражбине који није иначе обезбеђен. Овде долазе пре свега различни повериоци. Ко на пр. за тражбину од 100.000 динара има залогу која вероватно обезбеђује његову тражбину са 80.000, има право гласа само за 20.000 динара. Исто тако у поступку за поравнање лично одговорног другара, онда повериоци друштва имају право гласа само за део своје тражбине који није обезбеђен друштвеном имовином (§ 39(е и в) аустр. Зпор.; § 39 ал. 1 и 2 Зпор.).

10. — У свима случајевима, у којима право гласа не припада према номиналној вредности тражбине, већ је потребна процена или обрачунавање, ово има да изврши најпре сам поверилац у пријави тражбине. Са овим износом узима он учешће у гласању под резервом одлуке о праву гласа која се доноси о евентуалном приговору (§ 44 аустр. Зпор.; § 44 ал. 1 Зпор.).

11. — Да би се поравнање очувало чисто од смутњи (смицалица, ујдурми) и неоправданих утицаја, ускраћује Закон о поравнању у два случаја под извесним околностима право гласа за бројање веровника по главама и износима тражбина.

Један случај се односи на куповање (прекуп) тражбина на велико. Пре аустријског Закона о поравнању припремање принудног поравнања у стечају састојало се у томе што је један дужников човек од поверења куповао због већине по броју највећма више тражбина према дужнику да би на тај начин обезбедио приликом гласања већину у износу тражбина (суми). Притом постоји опасност да ти прекупци гласају у принудном поравнању за горе услове поравнања од оних под којима су своје тражбине прибавили, на пр. они су прибавили тражбине за поравнање од једног повериоца тражбину плативши 50%, од другог за 60% а тада су гласали са номиналном вредношћу за поравнање за свега 30%. Мањина која се хтела оштетити, састојала се из поверилаца којима није била учињена никаква понуда да уступи (цедирају) своје тражбине. Закон о поравнању неће да онемогући уопште праксу прекупа тражбина јер је она целисходно припремање поравнања, али хоће да спречи да на

овај начин извесни повериоци буду погодовани док према преосталој мањини да буде извршено насиље на њихову штету приликом гласања. У овом циљу третирају се неоправдано високе откупне суме — како ћемо то видети (упоређи § 19,4 овог рада) — као нарочита погодовања. Али и надгласавање мањине гласовима прекупаца учињен је покушај да се спречи одредбом о праву гласа §-а 41 аустр. Зпор. (§ 40 Зпор.). Одредба је, због тежње да допусти безопасне цесије, постала прилично заплетена, особито што закон расправља истовремено терет навођења (Anführung) и терет доказа. Тако данашње правно стање изгледа овако: у начелу сваки се поверилац пушта на гласање. Али ако један поверилац овлашћен на гласање (с правом гласа) истакне приговор против права гласа другог тврдећи да је овај прибавио своју тражбину цесијом тек по наступању неспособности плаћања (пре или за време поступка), онда цесионар губи услед тога право гласа. Али он може овај приговор обеснажити на два начина и тиме очувати своје право гласа; најпре доказом да је тражбину преузео на основу обавезе настале пре него што је дужник постао неспособан за плаћање, затим, такође, доказом да у његовом прибављању није било погодовања цедента. Овај доказ обухвата два чињеничка стања: прво да је накнада за цесију одговарала привредном стању дужника у време отварања поступка за поравнање (ако је тражбина била уступљена пре отварања поступка онда у време цесије, уступања) а и, друго, „да је веровнику, који приговара, пре рочишта за поравнање написмено и уз рок од осам дана био понуђен испун његове тражбине под једнако повољним условима“. То има за последицу да је сваки који купује тражбине против дужника по наступању неспособности плаћања, приморан да не нуди (даје) неоправдано високу цену (откуп) пошто постоји опасност да изгуби своје право гласа, и да он због опасности приговора против његовог права гласа мора учинити свима повериоцима с правом гласа исту понуду за откуп тражбине (Abtretungsanbot).

12. — § 43 аустр. Зпор. (одн. југ. Зпор.) ускраћује још у једном случају право гласа. Он наређује да се блиски својаци дужника узму у обзир при израчунавању већине само ако гласају противу предлога. Они дакле немају право гласа ако гласају за предлог. Да се не би изи-

гравео овај пропис наређује се да то исто вреди и у погледу правних последника блиских својака ако су стекли тражбине после отварања поступка за поравнање или за време последњих шест месеци пре отварања поступка. Круг блиских својака (сродника) одређен је у § 32 КО (одн. § 34 Ст. зак.) на који Закон о поравнању изричито упућује, и врло широко је повучен. Он обухвата брачног друга, лица која су у односу сродства или тазбине са дужником или његовим брачним другом у правој линији или до четвртог степена побочне линије, затим усвојену децу и усвојитеље, храненике или хранитеље. Ванбрачно сродство је изједначено с брачним, нарочито вреди поменути код овог набрајања да и сродници брачног друга (по тазбини) дужника (муж женине сестре, пашеног) који правно није сродник овде се рачуна као блиски сродник и улази у т. зв. *familia suspecta*.

О поступку око констатовања права гласа в. § 18,6 и сл.

Одредба § 43 аустр. Зак. о пор. (одн. Зпор.) је претрпела садржајну измену у два правца. Најпре тиме што услед додатка (допуне) §-у 32 КО (тј. § 34 Ст. зак.) појам блиских сродника има значаја не само у поступку за поравнање физичких лица већ и у поравнању друштава са ограниченом одговорношћу. У поступку за поравнање друштава са ограниченом одговорношћу у односу према друштву сматрају се као блиски својаци чланови тога друштва и њихови блиски својаци (§ 43 ал. 3 Зпор.).

С друге стране, ускраћење права гласа у § 43 Зпор. је сужено доследним спровођењем идеје § 40 Зпор. (§ 41 аустр. Зпор.). Блиски својак (сродник) који је прибавио после наступања неспособности плаћања тражбину према дужнику од некога који није блиски сродник дужника има за ову тражбину неограничено право гласа. Његов се глас урачунава било да гласа за било против понуде поравнања.

§ 18

Рочиште за поравнање

1. — Пошто је поступак отворен и пошто је тим поводом дата прва изјава воље, битна за поравнање, по-

нуда поравнања од стране дужника, долази затим на рочишту друга важна изјава воље: гласање поверилаца на рочишту за поравнање. Рочиште за поравнање се утврђује одмах са одлуком о отварању поступка за поравнање и објављује у прогласу (едикту). Рочиште за поравнање треба да се одржи најдаље за шест недеља (§ 4 аустр. Зпор.; § 7 Зпор.). Овај рок је сразмерно кратак. Закон рачуна с тим да су се већ пре предлога за отварање поступка вршиле припреме за поравнање, шта више закон признаје једну уобичајену форму ових припрема, прекупљивање (на велико) тражбина према дужнику од неколико људи од поверења, упркос сумњи која стоји на супрот томе и тражи само да спречи опасности и тешкоће ове праксе (§ 41; § 40 Зпор. — В. § 17,11 овога дела.).

2. — Све што се ради у времену од отварања поступка до рочишта за поравнање је, у колико није обезбеђење привредног стања дужниковог у време отварања поступка, припремање за рочиште за поравнање. У то време долази пре свега рад управитеља поравнања на испитивању (пословања и имовног стања дужника) и припремање његовог извештаја [евентуално, ако устреба, уз потпору контролора (испитивача) пословања и поузданичког одбора].

3. — Рочиште за поравнање одржава судија поравнања. Неопходно је да дужник буде лично присутан. Заступање преко пуномоћника је дозвољено изузетно са одобрењем судије поравнања. Дужник се, додуше, не принуђује да дође, али санкција је та што се изостанак сматра као одустанак од понуде за поравнање (§ 37(1); § 34 ал. 1 Зпор.). Присуство управитеља поравнања је службена дужност на коју се може принудити. Контролор пословања и поузданички одбор нису неопходни за одржавање рочишта, али судија поравнања може тражити да предстану и, у случају потребе, принудити их на то.

4. — Предмет расправљања на рочишту је понуда дужникова. До почетка рочишта он није везан за своју понуду, он је може у свако доба замени другом или поући чиме зацело проузрокује обуставу поступка.

После почетка рочишта дужник не може поући своју понуду тј. упркос изјаве да је повлачи о понуди се може гласати и она може бити прихваћена. Но дужник

може понуду на рочишту, можда управо због ту изјављених жеља поверилаца, изменити. Одобравање измена зависи од нахођења судије појединца (поравнања). Ако нису присутни сви повериоци овлашћени на гласање, тада он сме допустити промене које нису неповољније за повериоце. Под истим ограничењима сме се о новој понуди расправљати ако је ранија била одбијена приликом гласања. Да ли је понуда повољнија или неповољнија за повериоце није понекад тешко утврдити. Повишење квоте, скраћење (одложеног) рока плаћања несумњиво су корисни за повериоце; али, често, врло је тешко решити питање напр. замена једног јемца другим, повишење квоте са продужавањем рока плаћања итд. (§ 37(2) аустр. Зпор.; § 45 Зпор.).

5. — Неопходна садржина (предмет) рочишта је усмени извештај управитеља поравнања (§ 38; § 36 Зпор.) и такође усмено гласање поверилаца.¹⁾ Између тога двога је, по правилу, усмена расправа највећма управљена на то да се добије повољнија понуда од дужника. Ако се од дужника тражи проказна заклетва, што предлажу управитељ поравнања или који поверилац, но и судија је може службено наложити, — то се ова има да положи према извештају управитеља поравнања (38(2) одн. § 36 ал. 3 Зпор.). Приговори против учешћа у гласању (§ 41 аустр. Зпор.; § 40 Зпор.) и оспоравање права гласа морају бити разјашњени пре гласања (§ 40 Зпор.). И оспоравање тражбина на основу примедба (опаски) учесника мора управитељ поравнања предузети још пре гласања.

6. — Тада се врши гласање на основу списка гласања састављеног на основу пријава. У њему узимају учешћа и повериоци против чијег права гласа је истакнут приговор, чије је право гласа оспорено (§ 44(1) аустр. Зпор.; 44 ал. 1 Зпор.).

После гласања судија поравнања утврђује одмах резултат. Понуда поравнања (у свом последњем облику допуштеном ради расправљања) је прихваћена ако је постигнута законска већина гласова и тражбина веровника.

¹⁾ У нашем Зпор. (§ 36) стоји: „Прочитаће управитељ поравнања и један члан поузданичког одбора своје извештаје састављене по прописима §§ 19 и 26“.

Већина гласова (Korfmehrheit) је постигнута „ако понуду прихвати већина на рочишту присутних веровника с правом гласа“, а већина по тражбинама је постигнута „ако целокупни износ тражбина веровника, који пристају на понуду, износи најмање три четвртине свих тражбина, које дају право на глас“ (т.ј. пријављених с правом гласа). Овде се урачунавају дакле и тражбине отсутних поверилаца (§ 42 аустр. Зпор.; § 46 Зпор.)²⁾.

У поступку за поравнање новчаних завода (о овом појму види горе § 15, 14) није потребна уопште већина гласова. Довољно је да мали број поверилаца гласа за понуду поравнања, ако они сами имају потребну већину у износу тражбина. Већина у износу тражбина износи код новчаних завода не три четвртине (75%) већ четири петине (80%) свих тражбина које дају право гласа (Geldinstitutenzentralen — Gesetz, II Abs., Art. 1³⁾).

7. — Испитивање сумњивих или оспорених права гласа врши се тек после гласања наиме судија поравнања мора утврдити за свако поједино од ових права гласа да ли би њихово непризнавање било од утицаја на резултат гласања. Испостави ли се да би резултат гласања био исти, било да се урачунају гласови и износи тражбина поверилаца чије је право гласа ништавно, или не, тада се не доноси одлука о праву гласа јер нема значаја. Али ако је резултат гласања различит према томе да ли се урачунава или не односни глас, тада мора бити донета одлука о праву гласа и, према резултату одлуке о праву гласа, утврђено да ли је понуда поравнања прихваћена или не (§§ 44 (2 и 3) аустр. Зпор.; § 44 ал. 2 и 3 Зпор.).

Као што је већ споменуто, о праву гласа условних тражбина доноси се одлука службено, т.ј. ако резултат гласања зависи од тога што је једна тражбина одређене висине узела учешћа на гласању онда се мора судија по-

²⁾ „Али, ако се поравнањем нуди веровницима 50% њихових тражбина или још већа квота, сматраће се понуда прихваћеном и онда, ако на њу пристане већина веровника, који су гласали, и ако износ тражбина веровника, који пристају на понуду, износи две трећине целокупног износа свих тражбина, које дају право на глас“ (§ 46 ал. 1 последња реченица). У том отступа наш Зак. о поравнању од аустр. Зпор. и Сточ. закона.

³⁾ Прописи §§ 64—69 Зпор. израђени су само по угледу на аустр. Закон о централи новчаних завода и ову одредбу не налазимо у нашем Зпор.

равнања да одлучи — без обзира да ли постоји предлог или оспоравање права гласа — да ли и за који износ припада повериоцу право гласа. Иначе о праву гласа само тада се решава ако је од дужника или другог повериоца оспорено. Може бити оспорено или право гласа у опште, на пр. јер не постоји право или није тражбина поравнања, тада отпада услед оспоравања права гласа како глас повериоца при урачунавању поверилачких гласова (по главама) тако и целокупан износ тражбине при урачунавању износа тражбина. Али може, такође, бити оспорена само висина тражбине, на пр. јер је поверилац обезбеђен делом различним правом (§ 39(а) аустр. Зпор.; § 39 ал. 3 Зпор.), или јер је његова тражбина сувише високо процењена (§ 14 аустр. Зпор.; § 13 Ст. зак. у в. § 33 Зпор.), или што интерес у см. § 13 ал. 3 Ст. Зак. није обрачунат (тј. одбијен), или је нетачно срачунат. У овом случају одлука о праву гласа има за последицу да се на место оспорене суме урачунава као тачна приликом урачунавања износа тражбина призната сума (износ), док број гласова у колико је право гласа признато ма за који износ, остаје без промене тј. исти.

Према аустријској Новели потребна је одлука о праву гласа осим наведених случајева (оспоравање права гласа од стране дужника или ког повериоца) и тада када је дужник или управитељ поравнања оспорио уопште постојање или висину тражбине. Оспоравање тражбине важи и без изречне изјаве као оспоравање права гласа. То је, у ствари, сасвим разумљиво јер ако тражбина уопште не постоји не може постојати на основу ње ни право гласа, а ако тражбина постоји само за мањи обим (износ) може јој припасти право гласа само за мањи обим (износ). Напротив може бити оспорено право гласа а да истовремено не буде оспорено постојање или висина тражбине, на пр. зато што је тражбина привилегисана (с правом првенства) или обезбеђена различним правом.

Ако је оспорена висина разлике (мањка т.ј. ненамињени део различним правом) код тзв. *Ausfallsforderung* (в. ово дело § 17,9) онда мора судија поравнања на предлог дужника или повериоца и тада донети одлуку мада је одлука без утицаја на резултат гласања (новелирани §

44 аустр. Зпор.; § 44 Зпор.). Буде ли ускраћено право гласа за једну тражбину из разлога који се тиче њеног постојања, или висине мањка, тада мора бити одлука забележена у списку пријава (због дејства на извршност). Одлуку о праву гласа доноси судија поравнања без обзира на висину или врсту тражбине за коју је оспорено право гласа; пре одлуке он има да саслуша учеснике тј. повериоца и онога који оспорава, свакако ако оспорава само поверилац, и дужника (§ 44(а) аустр. Зпор.; § 44 ал. 2 Зпор.). Одлука се односи само на питање права гласа; о постојању или висини тражбине тиме није решено. И разлози који су судију поравнања навели на његову одлуку, не прејудуцирају ни на који начин одлуку о постојању и висини тражбине која се има да изрекне у грађанској парници.

8. — Могуће је, да рочиште за поравнање буде одложено и одређено за други дан. Ипак ово не зависи од воље већине поверилаца или судије поравнања. Напротив је могућност одлагања уско ограничена на два начина. Прва граница лежи у набрајању законских разлога за одлагање. Друга граница је временска. Као разлоге одлагања помиње Закон о поравнању (§ 45 аустр. Зпор.; § 46 ал. 2 Зпор.): а) ако је преиначена понуда или дозвољена нова. У овом случају судија поравнања има избор: да дозволи гласање или да одложи; б) ако се за кратко време може очекивати преиначење околности мекодавних за одлуку веровника, на пр. још није уследила изјава о приступању јемца који заслужује поверење или закључење једног посла, који положај дужника битно побољшава али се у најкраћем року може очекивати; најзад с) ако је приликом гласања постигнута само већина гласова поверилаца али не већина у износу тражбина, или обратно. Тада се може на предлог дужника одложити рочиште („најдаље за 15 дана“) да би се наново гласало. Судија поравнања усмено обавештава присутне о новом датуму, али отсутне веровнике мора позвати. Ново гласање је у погледу поверилаца слободно, они нису везани за своје изјаве дате на првом рочишту.

Временска граница се састоји у томе што се последње рочиште за поравнање не може одржати доцније од деведесет дана после отварања поступка (§ 56 ал. 1 аустр. Зпор.; § 56 т. 2 in fine Зпор.).

§ 19

Садржина поравнања

1. — Поравнање садржи уопште одредбе, које стварају растерећење дужника на рачун поверилаца поравнања. Ово су у главном олакшања у роковима плаћања, опште одлагање рока плаћања рата (оброка) и давање попушта (смањења) у износу тражбина. Попуст се одређује по правилу у процентима од пуног износа обавезе.

Понекад се повериоци одлучују да приме на себе жртве које им намеће поравнање, зато што је у изгледу поновно успостављање дужникове привредне способности за чинидбе (да одговара обавезама за плаћања). Али највише они добијају као накнаду за ове жртве давања гаранције (обезбеђења) у форми приступања јемаца или са дужника, у депоновању износа обезбеђења од стране трећих лица зв. г а р а н т а. Конституисање залога (јемства) и изјаве о јемству гараната, које природно, искључиво користе повериоцима поравнања, чине део поравнања.

2. — Садржина поравнања је уопште препуштена вољи учесника (дужник који ставља предлог, сагласност већине поверилаца, суд који одобрава). Његова дејства се одређују према грађанском праву. Само у два правца је његова садржина принудно регулисана од стране Закона о поравнању: законом привилегисани повериоци морају бити потпуно намирени, повериоци поравнања морају бити третирани подједнако.

3. — Законом привилегисани повериоци морају бити измирени у потпуности (§ 46 (1 и 2) аустр. Зпор.; § 47 ал. 1 и 2 Зпор.). Ово су горе, у 1 14 тач. 2 под а—d и f наведене тражбине, даље из захтева насталих по отвореном поступку (е) тражбине из даљег пословања (дужника или управитеља поравнања). Код неких од њих отварање поступка није имало у погледу њиховог остваривања дејство обуставе (препрека). У њих поступак „не дира“ (§ 11 у в. § 14 Зпор.). Тако излучни и разлучни захтеви, тражбине из даљег пословања које су настале тек после отварања поступка и привилегисане тражбине; остале тражбине настале после отварања поступка као и траж-

бине поравнања не могу се према § 13 Зпор. (10 аустр. Зпор.) због поступка остваривати, али поравнање не дира у њихову садржину.

4. — Повериоци поравнања морају бити третирани у поравнању по начелу једнакости (§ 46(а); § 47 ал. 3 Зпор.). Једнакост значи пре свега да свима повериоцима поравнања мора бити понуђена иста квота. И код продужавања рока плаћања и код конституисања обезбеђења мора се поступати по начелу једнакости.

Захтев једнакости не односи се само на садржину судског поравнања. Забрањено је свако нарочито (посебно) погодовање, нарочито вансудско погодовање у циљу да поверилац гласа за поравнање (кажњиво и по крив. законик). Једнакост важи не само за повериоце који учествују у поступку. И са повериоцима који не учествују у поступку мора се исто као и са онима који узимају учешћа поступати по начелу једнакости.

Одступања од (принудне) једнакости су или посебно оштећење (Sonderbenachteiligung) тј. стављање у неповољнији положај, или посебно (нарочито) погодовање.

5. — Посебно оштећење (стављање у неповољнији положај) је допуштено, ако оштећени поверилац изречно на то пристане (§ 46(а); § 47 ал. 3 in fine Зпор.). Изјава повериоца којом даје пристанак није везана ни за какву форму. Она може бити дата суду или дужнику. Ако изјаве нема то је сметња за судско одобрење.

6. — Посебно погодовање је у начелу забрањено. Оно нема правне важности (§ 47 одн. § 48 Зпор.), отуда обећање посебног погодовања не може се тужбом тражити и оно што је дато на основу њега може се, без обзира на § 1174 ABGB (§ 722 Грађ. законика) за три године тужбом натраг тражити. Буде ли оно познато суду пре одобрења поравнања и ма како да је мало, непромишљено или без утицаја на гласање, има се ускратити одобрење поравнања. Обелодани ли се касније, поравнање не постаје ништавно али сваки поверилац, који није учествовао у посебном погодовању, може тражити (тужбом) плаћање мањка (разлике) или да се прогласи да су дужнику дате користи без дејства (на пр. продужавање рока плаћања). Ово се право гаси у року од три године по правноснажном одобрењу поравнања (§ 58 аустр. Зпор.; § 63 Зпор.). Ако

дакле, у поравнању буде плаћено 40% тражбине поравнања, онда може поверилац који открије да је дужник добио погодност која превазилази, можда, плаћање 50%, захтевати да му се исплати остатак (разлика) дакле преосталих 60% којих се одрекао у поравнању. Правила §§ 14 ff АО (тј. 1 13 и сл. Ст. зак. у в. § 83 Зпор.) воде у сумњивим случајевима привидним изузецима од захтева једнакости. Она допуштају, чак наређују, привидна посебна (нарочита) погодовања.

7. — Такав случај је одредба § 26 (§ 55 Ст. зак. у в. § 33 Зпор.) о додавању вишка (Mehrzugweisung) трг. повериоцима на рачун тражбина жене дужника из брачног уговора. Ако су брачни уговори протоколираног трговца уписани у трговачки регистар, онда тражбине супруге које из њега произлазе (тј. које су у њега уведене) важе као обичне тражбине. Али трговачким повериоцима чије су тражбине настале пре овога уписа (стари трговачки веровници) припада првенство, које се огледа у томе што они добијају износ који би им припао када не би постојала женина тражбина.

Пример :

тражбине старијих трговачких поверилаца	120.000.—
тражбине новијих	30.000.—
тражбине поверилаца нетрговаца	10.000.—
миразно добро супруге	80.000.—
укупно стање дугова	240.000.—

Ако је поравнање закључено са 40%, онда сви повериоци добијају 96.000.— Али док ће новији трговачки повериоци и повериоци нетрговци добити доиста 40% својих тражбина, старијим трговачким повериоцима срачунаће се квота као да укупни дугови износе само 160.000, наиме по одбитку жениних 80.000.— Од 160.000.— сума од 96.000.— није 40% већ 60%. И они примају по томе:

старији трговачки повериоци	72.000.—
новији трговачки повериоци	12.000.—
повериоци нетрговци	4.000.—
жена	8.000.—
укупно	96.000.—

Старији трговачки повериоци, који би при сразмерном делењу са 40% добили 48.000.—, добијају 24.000.— више и то на рачун супруге која би иначе добила 32.000.—

Овај начин деобе, који почива на начелу публицитета имовинско-правних брачних односа протоколираних трговаца, није прави изузетак од забране нарочитог погодовања. Напротив, то би била повреда дужности једнаког поступања и према томе то би било нарочито погодовање жене, ако би било наређено да трговачки повериоци немају ово првенство према жени.

8. — Други привидан изузетак јесте када се води истовремено поступак над трговачким друштвом и над трговачким (лично одговорним) другаром. Док се приватним повериоцима лично одговорног другара у његовом поступку за поравнање са пуним износом њихове тражбине уважају, дотле повериоци друштва могу остваривати само разлику (мањак) (§ 61^e) аустр. Зпор.; § 59 ал. 6 у в. § 39 ал. 2 Зпор.).

У оба случаја постоје само привидни изузеци од начела једнакости, јер запостављање жене као и повериоца друштва јесу одредбе материјалног права.

9. — Изузетак од забране посебног погодовања садржи последњи став § 47 (одн. § 48 ал. 2 in fine Зпор.). Он допушта уобичајено куповање (прекупљивање) на велико тражбина при припремању вансудског поравнања. Састоји се у томе што неко, ко је заинтересован за остварење поравнања прибавља путем цесије уз накнаду тражбине према дужнику и тиме постаје поверилац поравнања са правом гласа за номинални износ тражбине. У томе може да се састоји нарочито погодовање повериоца-цедента ако он добије за уступање пуни износ или ипак вишу квоту него што би у поравнању добио. Куповање на велико (прекуп) тражбина врши се према повериоцима који нису задовољни са понуђеном квотом и прете да у поступку за поравнање гласају против. Њима се плаћа тражена квота а цесионар тада гласа за понуђено поравнање. Закон тражи правичну средину између забране нарочитог погодовања и уобичајеног прекупљивања тражбина на велико. Допуштена је противвредност која одговара економском стању дужниковом непосредно пред

отварање поступка за поравнање, а ако је тражбина раније уступљена, онда његовом економском стању у време уступања. Постизавање прекомерне противвредности за уступање, која не одговара укупном стању дужниковом јесте нарочито поговдавање, напротив одговарајућа противвредност није и ако је квота поравнања нижа. На пр.: Поверилац уступа своју тражбину за 30%, у поступку се закључи поравнање од 20%. Уступање (цесија) није забрањено нарочито поговдавање, дакле тужљиво и не може се тражити натраг ако су 30% одговарали привредном стању дужника у време отварања поступка, али услед отварања поступка и околности које су за овим настале не може се постићи у поравнању више од 20%.

Прекупљивање тражбина од стране дужникових поверљивих лица претрпело је у аустриској новели у односу на Закон о поравнању од 1914 г. још два поговдавања: најпре тиме што прекупац добија глас повериоца-цедента, затим тиме што ближи сродник, када прекупљује тражбине, добија пуно право гласа за прибављену тражбину као неко који није ближи сродник (в. §§ 17,12 овога дела).

9а. — Шири изузетак од обавезе једнаког поступања (начела једнакости) налази се у поступку за поравнање новчаних завода (о појму види у овом делу § 15, 14). Овде је наиме допуштено да тражбине одређене врсте (на пр. новчани улози) и одређеног износа (на пр. највише 200 шилинга), али који не сме прећи 500 шилинга, повољније третирају него остале тражбине. Новелом од 1925 највиши износ је подигнут на 1000 шилинга. Ово поговдавање мора се једнако распрострети на све тражбине одређене врсте и висине. Међусобно и поговдаване тражбине морају бити подједнако третиране. Допуштено је, истина, и једно генерално али не индивидуално нарочито поговдавање. На пр. била би допуштена следећа понуда поравнања: новчани улози до 100 шилинга биће потпуно измирени, новчани улози до 300 шилинга добијају 70%, сви остали повериоци поравнања 50%.¹⁾

10. — Поравнање сме ограничавати права поверилаца поравнања само према дужнику а не и према дру-

¹⁾ Према § 65 допуштено је привилегисање новчаних улога до износа од 10.000 динара.

гим лицима, садужницима и евентуалним регресним обвезницима (§ 48 аустр. Зпор.; § 50 Зпор.). Одредба у поравнању, која би садржала нешто супротно, била би без важности (ништавна). За то и поверилац, коме осим дужника одговарају друга лица, у бољем је положају од поверилаца без таквог обезбеђења, са њим се слично поступа као са заложним повериоцем. Изузетак постоји у погледу лично одговорног другара ако трговачко друштво, коме он припада закључи поравнање. Лично одговорни другар је ослобођен за мањак-остатак (до пуног износа), он одговара само за квоту поравнања, то би било нарочито поговдавање ако он појединим повериоцима више плати (§ 60 аустр. Зпор.; § 59 ал. 3 Зпор.)²⁾

§ 20

Одобрење поравнања

1. — Ако је понуда поравнања прихваћена на рочишту од поверилаца са потребном већином, тада је потребно још одобрење од стране суда поравнања. Без овог одобрења поравнање се не остварује (§ 49 АО; § 51 Зпор.). Одобрење се даје закључком већа поравнања. Судија поравнања мора у овом циљу непосредно после рочишта за поравнање поднети акте већу (суда поравнања). Суд може ради припремања своје одлуке наредити извиђања, он може, и без таквих извиђања или пошто су она извршена, одобрити поравнање или ускратити одобрење. Он га мора при том испитати у погледу његове законитости и његове целисходности.

Закон набраја разлоге са којих се поравнање ускраћује у §§ 52 и 53 Зпор. (§§ 50 и 51 аустр. Зпор.). Закон зна за ускраћења због повреде закона и због нецелисходности.

2. — Незаконито поравнање. Разлози са којих се ускраћује одобрење поравнања због незаконитости (повреда закона) набројани су у § 52 Зпор.; када они постоје суд мора ускратити одобрење чак и ако

²⁾ Уисреди § 176 Стечајног закона.

нађе да би одобрење било целисходно (умесно). То су следеће околности :

а) Ако је већ отварање поступка за поравнање било недопуштено. На пр. дужник је побегао или садржина поравнања је у супротности са принудним правним прописом, дужник не поступа подједнако са повериоцима или не нуди излучним и разлучним повериоцима или привилегисаним повериоцима потпуну исплату.

б) Неком од поверилаца су признате нарочите користи, ово је могао учинити дужник или треће лице са знањем или без знања дужника. Одобрење мора бити ускраћено и ако је та нарочита корист од малог значаја. И мотив признавања (користи) је без важности. Одобрење мора бити ускраћено било да нарочита корист буде дата из сажаљења, или из пријатељства било да буде дата ради утицања на гласање, или због тога да се не поднесе пријава или због тога да се изостане са рочишта.

с) Трошкови и таксе поступка за поравнање.¹⁾ Овде се ради о државној паушалној такси и о захтевима хонорара и накнаде управитељу поравнања или других органа поступка.

У аустриском Закону о поравнању (у првој редакцији од 1914 г.) није одређен рок у коме морају бити плаћени или обезбеђени трошкови и таксе поступка за поравнање. Отуда је дужник могао одлагањем плаћања ових трошкова и такса, ако устреба тражењем рока, одуговлачити одобрење поравнања и довршење поступка поравнања. То је било за дужника нарочито корисно зато, јер су рокови плаћања поравнања почињали да теку од довршења поступка. Да би спречила изврдавања дужникова, Аустр. новела наређује (§ 50 Z. 4; § 56 т. 2) да се поравнање има да ускрати ако трошкови и таксе поступка за поравнање нису плаћени најкасније за тридесет дана по достављању одлуке о одређивању трошкова, одн. обезбеђени или одгођен рок.²⁾

д) Најзад одобрење мора бити ускраћено ако прописи о поступку или закључењу поравнања нису били

¹⁾ Тачка с) §-а 20 измењена је према Барчовом »Nachtrag... zu § 20 с.

²⁾ Упореди код нас § 56 тач. 2 у вези § 6 Зпор. Уосталом из § 30 тач. 1 излази да се ти трошкови измирују првенствено.

поштовани. Али у овом случају не мора бити ускраћено поравнање због најмање погрешке, већ само ако су мање знатне (дакле не због незнатних формалних погрешака) и ако оне нису касније исправљене. Примери знатних мањих повреда поступка су: рочиште није било јавно обзнано, одржано је после више од деведесет дана после отварања поступка, управитељ поравнања није поднео никакав извештај, понуда поравнања није нашла потребну већину, прорачун управитеља поравнања био је нетачан или је произашао из погрешне оцене односа.

3. — Нецелисходно поравнање. Разлози су исто тако исцрпно побројани у § 53 Зпор. (§ 51 аустр. Зпор.). Али и ако они постоје није неопходно ускраћење одобрења, суд треба шта више да испита да ли су они озбиљно довољни да оправдају ускраћење одобрења. Ако суд нађе да је поравнање неумесно (нецелисходно) из других разлога осим побројаних у § 53 Зпор. онда не сме ускратити одобрење. Законски разлози ускраћења су:

а) дужнику дато поговарање у поравнању стоји у супротности са његовим односима или поравнање је у супротности са заједничким интересима поверилаца, на пр. суд нађе да је дужник могао понудити вишу квоту или да би поравнање било повољније кад би нека радиња, коју забрањује § 12 Зпор. (§ 8 аустр. Зпор.) била проглашена неважном (да је без учинка) или да је поравнање изводљиво (упор. § 53 т. 2 Зпор.).

в) имовно стање дужниково је непрегледно. Основу за такву прегледност морају пружити (пошто нити се инвентар саставља, нити се обавезе констатују судски) пословне белешке дужникове чија потпуност и поузданост долази овде у питање. (упор. § 53 т. 1 Зпор.).

с) Узалудни ранији покушаји поравнања могу учинити сумњивим да ли сада закључено поравнање даје наде да ће се дужникови односи озбиљно и трајно поправити. Овај разлог ускраћења постоји ако је покушано у последњој години судско поравнање било у стечају, али није остварено. У овом случају суд мора испитати разлоге за неуспех ранијег покушаја. (Овај разлог отпада према Аустр. новели (и према Југосл. Зпор.) јер сада због ових разлога недопуштено је отварање поступка за поравнање и. ову књигу § 15.9; упор. § 4 т. 3 Зпор.).

4. — Судска одлука о давању или ускраћењу одобрење може бити побијана рекурсом на Апелациони суд

од стране свих који су њом погођени (§ 52; § 54). Ако је поравнање одобрено, онда га могу нападати: садужници и поруци (јемци) дужникови (због § 48 аустр. Зпор.; § 50 Зпор.). Дакле сваки поверилац који није гласао изречно за поравнање, сви који нису пријавили своју тражбину, који се нису појавили на рочишту или нису на њему гласали или су гласали противу поравнања. Разлог за рекурс може бити само ако постоји један од разлога ускраћења у §§ 52 и 53 Зпор. Ако је одобрење ускраћено онда могу уложити рекурс дужник и сви повериоци који нису изречно гласали противу поравнања, дакле који нису своју тражбину пријавили^{*)}, који се нису појавили на рочишту или нису на њему гласали или су гласали за поравнање. Разлог за рекурс може бити само недостатак законског разлога за ускраћење према §§ 52 и 53, евентуално и околност да је и упркос тога што постоји који од разлога из § 53, поравнање целисходно.

§ 21

Дејство (учинак) поравнања

1. — Циљ поравнања је обезбедити дужнику даљу привредну егзистенцију смањењем његових обавеза било одлагањем рокова, било смањењем износа дугова према свима повериоцима поравнања. Зато уступци који су му дати у поравнању морају бити коначни и трајни. За то он не треба да надоканади својим повериоцима мањак који они трпе, чак ни касније када је постао опет потпуно способан за плаћање, повериоци су шта више коначно изгубили део тражбине кога су се одрекли у поступку за поравнање а то исто важи и за све остале погодности које су дужнику дате у поравнању (§ 53(1) аустр. Зпор.) Само у изузетним случајевима може настати тражбина на плаћање мањка или захтев неважности осталих погодности (§ 58 аустр. Зпор; 63 Зпор.).

Као велика незгода Закона о поравнању осећало се то што Закон није дао никакво обезбеђење за извршење

^{*)} Упореди § 54 ал. 2 Зпор.).

(испуњење) поравнања. Догађало се да се дужник није држао тачно одређених рокова плаћања и да је одмах са првом ратом долазио у доцњу, тако да не ретко поравнање није имало за повериоце другу последицу него ту да су се они одрицали већег или мањег дела своје тражбине не добивши за то никакво обезбеђење за испуњење остатка. Најпре повериоци су тражили да се помогну тиме што су захтевали прихватање једне клаузуле у поравнању, на основу које, у случају да не буду тачно одржани рокови плаћања, тражбина треба опет да „оживи“ у пуном износу. Само судови су правили тешкоће, многе судије поравнања нису је уопште допуштали, нарочито ако је поновно оживљавање тражбине било условљено не за све тражбине већ само за оне према којима дужник дође у доцњу. Они су претпостављали да се често иза таквих клаузула крије погодовање појединих веровника. Као други недостатак осећало се у томе што је поверилац морао у случају неплаћања квота поравнања прибећи процесном путу, што је при садањем и дугом трајању процеса давало прилике извесним дужницима (шиканерима) да одуговлаче плаћање, нарочито док су законски мораторни интереси били нижи од интереса за кредит у пословном саобраћају. Нашло се да је нецелисходно (неумесно) да се у једином судском поступку тражбине сматрају као неоспорене (никакво оспоравање права гласа) а да не треба из тог факта неоспорености (несумњивости) да наступи било каква последица у погледу извршности.

Новије законодавство (како у Аустрији, тако и у Чехословачкој и Југославији) покушало је да задовољи ове потребе пословног света. У Чехословачкој ако дужник не изврши благовремено поравнање то има таквог дејства да дужник губи на основу закона све користи поравнања и стога тражбине наново „оживљују“ у пуном обиму са првобитним роковима плаћања. У Аустрији не наступа таква последица на основу самог закона; зато аустриска новела изречно признаје допуштеност уговорне клаузуле о поновном „оживљавању“ и осим тога даје неоспореним тражбинама извршност.¹⁾

2. — Исто ослобађајуће дејство има поравнање за дужника према његовим јемцима, садужницима и осталим

¹⁾ § 59 ал. 3 у вези §-а 47 ал. 3 in fine; § 60 Зпор.

лицима, која за њега плаћају и на основу тога имају противу њега регресни захтев. Јемац (порук) мора, дакле, повериоцу потпуно исплатити (§ 48 у т. § 50 Зпор.) али он може од дужника тражити путем регреса само квоту поравнања (§ 53(а) аустр. Зпор.; § 59 ал. 2 Зпор.).

3. — Ослобођавајуће дејство наступа према свима повериоцима, не само према онима који су гласали за поравнање већ и према онима који су гласали против или чак нису узели учешћа у поравнању. Изузетак постоји само у корист оних поверилаца чије тражбине нису уважене у поравнању само због кривце дужникове; они могу захтевати да дужник измири њихове тражбине у пуном износу (§ 53 (1 и 6) аустр. Зпор. § 59 ал. 1 и 4.).

4. — Изузетно је дужник обавезан више (но по поравнању), наиме:

а) ако он буде у року од две године осуђен због лажног банкрутства. У овом случају гасе се све погодности које су му признате у поравнању, али обавезе гараната остају и даље у важности (§ 57; § 62 Зпор.).

По чехословачком закону од 26 априла 1923 г. наступају исте последице ако дужник не испуни благовремено и потпуно поравнање²⁾.

в) Ако је поравнање остварено преварним (недопуштеним) радњама или признавањем нарочитих користи појединим повериоцима, тада може сваки поверилац лично захтевати у року од три године за себе пуну исплату (тј. мањак услед поравнања) и да се прогласе да су према њему без учинка поравнањем признате користи и олакшице дужнику (без штете својих права према гарантима) (§ 58 а. Зпор.; § 63 Зпор.). За тужбу је надлежан суд поравнања (§ 59 а. Зпор. (§ 174 Ст. зак. у в. § 71 Зпор.).

с) Ако буде отворен стечај над дужником пре но што је поравнање потпуно извршено, онда не може поверилац

²⁾ По § 62 ал. 2 и 3 Зпор. излази да наступа ништавост по самом закону у случају задоцњења извршења, док се према аустриском Зпор. може уговорити ова последица било у погледу само оних поверилаца према којима је дошао дужник у доцњу, било према свима уопште (исто тако, као АО и наш Стеч. закон). Наш Зпор иде овде за чешким правом.

тражити у стечају просто остатак квоте поравнања (допуне тражбине), већ он може тражити своју изворну тражбину са одбитком дела којим је измирена свота поравнања. На пр. првобитна сума тражбине 120.000, поравнање на 40%. Дакле у поравнању 48.000. Буде ли стечај отворен пошто су 48.000 исплаћени тада поверилац не може ништа више тражити у стечају. Али ако су у време отварања стечаја плаћени само 32.000 (дакле две трећине своте поравнања, онда се има сматрати као да су исплаћене две трећине првобитне тражбине (дакле, 80.000) и поверилац може у стечају остваривати трећину првобитне тражбине (40.000.—) (§ 54 у в. § 61).

Аустриска новела је изречно допустила т.зв. клаузулу поновног оживљавања у поравнању. Према новелираном § 53(з) (одн. нашем § 168 ал. 4 Ст. зак.)³⁾ може бити уговорено „да се онда, када дужник задоцни са испуњењем поравнања, укидају попусти који су поравнањем признати, као и све друге олакшице“. Права, која поравнање признаје повериоцима према дужнику или трећим лицима (гарантима), остају недирнута (тј. у важности). Новела оглашава оба облика, која се јављају у пракси за допуштена: специјални, на основу кога поновно оживљавање наступа само у корист поверилаца према којима је дужник у доцњи, и генерални, на основу кога наступа дејство у корист свих поверилаца. Ако дужник испуни поравнање према неким повериоцима, а према другима не, специјална клаузула дејствује тако да он губи користи поравнања према повериоцима према којима он није уредно испунио обавезу, али он их одржава према онима које је уредно исплаћивао (намиривао). Напротив генерална клаузула о поновном оживљавању има за последицу губитак користи поравнања и према оним повериоцима, које је дужник дотле сасвим уредно исплаћивао.

Аустриска новела поставља два ограничења овој клаузули поновног оживљавања да би онемогућила шиканерску употребу клаузуле на штету дужника. Једно се односи на претпоставку наступања клаузуле, а друго

³⁾ Али од тога отстапа наш Зак. о пор. § 62 ал. 2. Стога ово што је речено у тексту важи и за поравнање у стечају, док за поравнање ван стечаја не важи, пошто према § 62 ал. 2 ове последице наступају *ipso jure*.

пак на њено дејство према тражбинама које су већ сасвим или делом испуњене. Доцња сме бити узета као претпоставка поновног оживљавања само ако је дужник после доспелости писмено опоменут од стране повериоца и ако није испунио доспелу обавезу у накнадном року који мора износити најмање осам дана. У другом правцу је одређено: тражбина која је већ извршена у износу утврђеном поравнањем, не може уопште више оживети.⁴⁾ Ако је дужник исплатио квоту онда је овај измирен и његова доцња према другим повериоцима не доноси том повериоцу, иако је само измирен у висини квоте, никакве користи. Ако је квота само делом измирена тада може наново оживети само део који није још исплаћен. Тражбина важи као угашена са оним делом са којим је квота исплаћена. Ако је дакле трећина квоте измирена, тада могу услед доцње оживети само две трећине квоте. На пр. тражбина 120.000 квота 60% плативих у три obroка (рате). Дужник има да плати дакле 72.000 а о сваком року 24.000. Ако је платио тачно једну рату а са другом је у доцњи, то важи трећина тражбине као угашена (исплаћена), остатак оживљује наново. Он има, дакле, да плати не 48.000.— (остатак дуга поравнања, већ осамдесет хиљада (две трећине целе тражбине). Овде важи исто начело као код стечаја који се отвара одмах за поравнањем (§ 54 а. Зпор. § 67 Зпор.). Види Нацрт, § 21, 4с.

Аустриска новела је дала, осим тога, по угледу на немачко право, извршност за пријављене тражбине које су остале неоспорене. Управо због извршности је уведен горе описани поступак испитивања и оспоравања (§ 17, 12 Нацрта). Извршност се даје, наиме, повериоцу само за тражбину коју је: 1) пријавио; 2) а нити је дужник нити управитељ поравнања оспорио, било постојање било висину; 3) и којој није оспорено право гласа са разлога који се тиче њеног постојања, њене висине или висине мањка (разлике), оспоравање права гласа из других разлога на пр. јер је тражбина привилегисана, не спречава извршност. Формално, ради извршности, потребно је да је тражбина унета у списак тражбина и да је поравнање одобрено од стране суда.

⁴⁾ Упореди § 168 Стечајног закона.

Извршност је призната само ради наплате квоте, али не и тражбине преко квоте (поновно оживљавање). Извод из списка пријава на који поверилац има право служи заједно са одлуком о одобрењу поравнања као егзекуциони титулус (извршни наслов).

Противу гараната може бити вођено извршење на основу ових докумената само тада ако су они писмено пристали (тј. обавезали се судији) да ће испунити своје обавезе под претњом извршења.

Извршност се простире, природно, само на тражбине које се пријављују, дакле на тражбине поравнања. Све остале тражбине не могу добити извршност (в. Нацрт § 14, 2). Само у погледу једне групе ових тражбина закон чини изузетак, пошто им признаје извршност уколико нису тражбине поравнања. Ово су привилегисане тражбине (в. Нацрт § 4, 2) са изузетком трошкова поступка, за чију се наплату постарало на другом месту (в. Нацрт § 20, 2с).

5. — Поравнање производи сразмерно смањење или продужавање рокова плаћања свих тражбина поравнања; на постојање појединих тражбина нема никаквог дејства. Оно не решава да ли уопште или у којој висини тражбина уопште постоји правно. И пуштање појединог повериоца на гласање и признавање права гласа нема таквог дејства. Оно значе само да ли поверилац сме гласати са осталима или не и за који му износ тражбине припада право гласа, али не да ли и у којој висини има нешто он да потражује од дужника. Утврђивање тражбине не врши се насупрот према стечају, а камо ли да се тим заснива титулус за извршење тражбине.⁵⁾ Поравнање значи само да је дужнику смањен део његовог дуга, при чему остаје отворено да ли он уопште тобожњем повериоцу нешто и колико дугује. Оспори ли дужник касније, ако неко захтева на основу поравнања квоту од једног износа тражбине за који се тврди да постоји, постојање или висину тражбине онда га поверилац мора исто тако гужити као да није било закључено поравнање. Само поверилац не може добити у случају своје победе досуђен у пресуди износ тражбине већ само квоту поравнања.

6. — Једна група тражбина гаси се услед поравнања (§ 53(7) АО. § 59 in fine Зпор.); то су пре свега трошкови

⁵⁾ Ипак упор. § 60 Зак. о поравнању.

који су настали за појединог повериоца у вези са њиховим учествовањем на рочишту, за заступање у поступку. Насупрот томе општи трошкови поступка јесу привилегисане тражбине у које не дира поравнање већ чак морају бити исплаћени или обезбеђени већ пре одобрења поравнања (§ 50 Z. 4 АО; § 52 т. 1 у вези § 56 т. 2 Зпор.).

Даље, гасе се услед поравнања интереси тражбина поравнања од отварања поступка. Остају у важности интереси тражбина које су обезбеђени различитим правом или привилегисаним обавезницама (Art. V, Z. 2; Art. VI Einf.V; чл. V т. 2 и чл. VI Уводног закона) као и привилегисаних тражбина.

§ 22

Довршење и обустава поступка

Закон о поравнању разликује две врсте окончања, свршетка поступка: довршење и обуставу.

1. — Поступак за поравнање се довршава ако је постигнут његов циљ, ако је поравнање примљено на прописан начин и од суда одобрено (§ 55 а. Зпор. § 55 Зпор.)

Поступак мора бити обустављен ако је постало немогуће постићи овај циљ. То је случај ако се потребне изјаве воље нису могле постићи: дужника, ако он повуче понуду поравнања пре рочишта за поравнање (после тога он то не може учинити); поверилаца, ако не прихвате понуду са прописаном већином; суда ако ускрати одобрење поравнања. За сагласност поверилаца постављен је најдужи рок од деведесет дана после отварања поступка; поравнање треба да буду закључено брзо без развученог поступка; само за предратне дугове (чл. 248 Сен-Жерменског уговора) може на предлог Ликвидационог завода судија поравнања продужити рок (§ 35 Закона о предратним дуговима, 1921, BGBl 393). Иначе, само у изузетним случајевима може Министарство правде продужити овај рок са разлога особито важних за народну привреду (§ 56 (1) АО; 56 т. 4 ал. 2 Зпор.). Затим поступак мора бити обустављен ако је дужник побегао или није положио проказну заклетву. Факултативни разлог обуставе

поступка је ако дужник не поштује законом и судом наложена ограничења у погледу располагања. Да ли се обуставља поступак у овом случају зависи уопште од тога да ли су услед забрањеног дужниковог поступка измењене основице поступка, нарочито да ли је његово имовинско стање пометено. За дужника је ова одредба један од најјутницајнијих мотива да се строго држи ограничења у погледу располагања.

Аустриска новела је поставила још два обавезна разлога обустављања поступка (§ 56(1) т. 4 и 5 а. Зпор. § § 56 тач. 5 у в. § 20 ал. 2 и 22 Зпор.): Наиме поступак мора бити обустављен ако је дужник очевидно тражио поступак у намери да изигра своје повериоце (случај који није редак у пракси). Нарочито ако се покаже да нема озбиљне воље или могућности да испуни понуђено поравнање (на пр. понудио је квоту која је и сувише висока а не би је могао исплатити) или ако се иначе покаже очевидно да неће доћи до поравнања. Да би суд сазнао околности које могу произвести обуставу поступка из овог разлога стављено је у дужност управитељу поравнања у § 31 (тј. у § 19 али нарочито у § 22 Зпор. који одговара § 32 а. Зпор.) да поднесе пријаву (в. ово дело § 16. 3 б).

Даље поступак за поравнање мора бити обустављен, ако дужник без основа не испуни своју дужност, наиме да изјави да ли признаје или оспорава једну пријављену тражбину.

И факултативни разлози обустављања постука из § 56(2) (§ 56 т. 5 Зпор.) проширени су аустриском новелом тако да осим дотадашњих чињеничких стања поступак може бити обустављен уопште због дужникове радње која је у супротности са интересима поверилаца.

2. — Оба начина окончања поступка имају заједничко то да рад органа у поступку престаје, нарочито управитеља поравнања (изузетно судија поравнања ради и даље) (§ 46(4) АО; § 47 ал. 4 Зпор.), ограничења у погледу дужникових располагања престају, ограничења за повериоце да спроводе извршење и да изазову отварање стецаја, опадају.

3. — Ипак постоји важна разлика између оба начина престанка поступка за поравнање.

Код довршења услед одобрења поравнања настају сва ова дејства одмах и дефинитивно, код обуставе она зависе: од тога да није истовремено или 14 дана (по нашем праву 15 дана) по обустави стављен предлог да се отвори стечај над дужником. Ако не дође до таквог отварања поступка тада су исто тако наступила ова дејства дефинитивно. Али ако је отворен такав стечај (непосредно за овим поступком за поравнање) онда према § 1 Стеч. закона (§ 2КО) правни учинак отварања стечаја рачунаће се од дана којег је поднет предлог за отварање поступка за поравнање, одн. од дана отварања тога поступка. Дејства (учинци) која су идентична и у поступку за поравнање и у стечају (нпр. забрана извршења) трају и у таквом стечају даље, без обзира на евентуални међустадијум као да су они остали у важности, дејства стечаја која су различита од дејстава у поравнању (одузимање дужнику способности располагања) настају тек са отварањем стечаја, но дејства поступка за поравнање трају (остају у важности) до овог дана.

4. — Повериочеви предлози за отварање стечаја који нису још решени у време окончања поступка имају различиту судбину према томе да ли се поступак довршава или обуставља. Ако је поступак довршен, онда су они беспредметни (ништавни); буде ли поступак обустављен онда ће се о њима тада решавати, дакле по правилу отворити стечај, пошто су стечајне претпоставке (неспособност плаћања итд.) постојале већ приликом отварања поступка за поравнање (§ 56(4) АО; § 57 ал. 2 Зпор.).

5. — Довршење и обустава поступка јавно се објављују. Али због различитог дејства брисање забележбе у земљишним књигама и регистрима извршиће се одмах само у случају обуставе. То ће се учинити тек онда када обустава постане правоснажна и само тада ако за поступком за поравнање не дође непосредно и стечај (§ 55(2) и 56(5) а. Зпор. § 55 и 57 Зпор.).

Осетила се као нарочита незгода то што јавна обзнана (објава, објављивање) повериоцима, не садржи ништа о садржини поравнања. Поверилац, који не учествује на рочишту за поравнање, није отуда ништа тачније знао о садржини стварно оствареног поравнања. Поверилац који се није пријавио, или треће лице, зна исто

тако мало о томе. Зато је Чехословачка судска администрација променом формулара (JMV Bl. 1920, Nr. 29 S. 127) постарала се да битна садржина поравнања, нарочито квота и валута у којој се поравнање има да испуни, мора бити учињена видљива (очевидна) у одлуци. У Аустрији новелирани § 49(2) (§ 51 Зпор.) наређује да одлука мора садржавати битна наређења поравнања. Ово је већ зато потребно, јер судија извршења мора знати за коју квоту тражбине, која је уписана у списку пријава са пуним износом, постоји извршност.

§ 23

Особености код трговачких друштава и код привредних и господарских задруга

1. — Као што је горе споменуто (§ 7 а овога дела), трговачка друштва а од 1918 г. и привредне и господарске задруге имају способност за поравнање. У колико је код трговачког друштва одговорност лично одговорног другара ограничена искључиво према друштву, она је за повериоце друштва без значаја.

2. — Постоји ли за другаре индиректна (ограничена или неограничена) одговорност за обавезе друштва, онда њихова одговорност користи повериоцима само преко друштва, тј. тражбине друштва према другарима на учешће у губитку или обезбеђењу недовољног залагања одн. недовољности друштвене имовине чине саставни део друштвене активе. Овде долазе захтеви на уплаћивање дужних (заосталих) улога, удела губитка, нових исплата, износа јемства (одговорности) итд. Они морају бити наведени у списку друштвене имовине. Према Уредби од 21 марта 1918 г. одговорност другара код привредних и господарских задруга је увек индиректна одговорност у споменутом смислу. Друштвеним повериоцима не припада према другарима и задругарима никакав директан захтев.

3. — Код директне одговорности другара има друштвени поверилац поред тражбина према друштву и тражбину према сваком лично одговорном другару. Не-

способност за плаћање друштва повлачи за собом услед непосредне одговорности другара, по правилу, и неспособност плаћања за другара. Отуда може бити да се поред поступка за поравнање друштва нађу и поједини или сви другари у поступку за поравнање или стечају. Али није неопходно да буду отворени упоредо оба поступка. Ако буде у поступку за поравнање друштва закључено поравнање, онда је потребно да сви другари пристану на поравнање (§ 60 А. Зпор. § 176 Ст. Зак.)¹⁾.

По правилу другари заједнички траже отварање поступка и заједнички подносе понуду поравнања. Али тада је важна одредба ако предлог долази само од једног јединог другара или неколико (§ 1(2) АО; § 1 ал. 4 и 3. Зпор.)

Поравнање друштва има дејство и за поједине лично одговорне другаре, њихова лична одговорност према повериоцима друштва олакшана је у истој мери као и одговорност самог друштва (§ 60 АО; § 59 ал. 5 Зпор.). Овде постоји изузетак од наредбе § 50 Зпор. (§ 48 а. Зпор.). Другар управо није прости садужник друштва, већ је и он титулар (са друштвом) друштвене имовине. Издејствује ли друштво снижење (смањење) својих дугова за 40% у поравнању онда су поједини другари за толико (у истој мери) ослобођени. Приватно поравнање другара, напротив, ослобађа га према свима његовим повериоцима у мери и по садржини поравнања.²⁾ Ако поред поступка једног другара истовремено тече поступак за поравнање или стечај друштва, онда поверилац друштва остварује у поступку друштва тражбину у пуном износу, али у приватном поступку само мањак који је претрпео код друштва или ће вероватно претрпети, док приватни повериоци другара остварују своје пуне тражбине.

¹⁾ Ма да то не захтева § 59 Зпор., ипак изгледа да је боље решити у том смислу тј. као и у стечају (§ 176 у в. § 71 Зпор.). У прилог тога иде и одредба § 1 ал. 4 у в. са § 1 ал. 3 Зпор.

²⁾ За наше право спорно с обзиром на то да Зпор није преузео одредбу § 61(а) аустр. Зпор., као што је, напротив, учинио Стеч. закон у § 177 ал. 1. Ипак упор. Цуља II, 513.

Ш Д Е О

Стечајно право

§ 24

Извори стечајног права

1. — Позитивно стечајно право је регулисано Стечајним законом од 10.XII.1914 (Југословенски Стечајни закон од 2 новембра 1930). Допуну Стечајног закона чини Уводни закон (т.ј. Закон о увођењу у живот Стечајног закона и закона о принудном поравнању ван стечаја) који садржи не само уводне и прелазне одредбе већ и неколике важне стечајноправне одредбе (на пр. Art. V Ein V; чл. V Уводног закона: о поступању са привилегисаним обвезницама).

2. — Стечајни закон ступио је на снагу 1 јануара 1915 (у Југославији 1.V.1930). Тога дана стари аустриски Стечајни закон од 1868 престао је да важи у пуном обиму (дакле и са одредбама којих нема у новом праву). Уводни закон набраја, ипак, многе законе који су остали на снази.¹⁾

3. — Разликује се материјално и формално стечајно право. У материјални стечај долазе правни прописи који се баве дејством стечаја на садржину приватноправних односа између стечајног дужника и његових поверилаца. Они регулишу дејства отварања стечаја, пријаве тражбина и скидање (скинуће) стечаја. Ови прописи налазе

¹⁾ В. Уводни закон чл. 1 и сл. (§ 172 КО; § 183 Стеч. зак.).

своју допуну у општем приватном праву (види Нацрт — § 8). У формално стечајно право долазе правни прописи о стечајном поступку. Они налазе своју допуну у процесним законима (§ 182 КО).

§ 25

Стечајни суд

1) И у стечајном поступку врши се подела судских задатака између већа (сената) и судије појединца (стечајни судија, стечајни комесар) кога поставља веће. Саобразно проширеним задацима стечаја, овлашћења оба органа су шира и пространија но у поступку за поравнање.

2) Стечајни суд (веће) има да отвори поступак, да постави стечајног судију и да га надгледа (§ 79 КО., § 85 Ст. зак.), он такођер одлучује о скинућу стечаја (§§ 139, 157 КО., §§ 151, 169 Ст. зак.). Он поставља и смењује управитеља стечаја и његовог заменика (§§ 80, 84, 85 КО., § 86, 91, 92 Ст. зак.), потврђује и смењује чланове веровничког одбора (§§ 88 КО., § 95 Ст. зак.), изриче дисциплинске казне над управитељем, (§ 84 КО., § 91 Ст. зак.). Он регулише уновчавање ствари, које се налазе код различитих веровника (§ 120 КО., § 132 Ст. зак.) решава о праву гласа веровника чије тражбине прелазе 10.000 шил.¹⁾ (§ 93 КО. и § 102 Ст. з.), он решава о нацрту за деобу у погледу ког постоје сумње о исправности и примедбе (§ 130 КО., и § 142 Ст. зак.), у принудном поравнању припадају му иста права као и суду (већу) поравнање (в. горе § 13 Нацрта).

3) Сви остали судски задаци (Aufgaben) припадају стечајном судији, и то са искључењем већа (суда). Оба судска органа су одвојена и независна у својим функцијама. Само у три тачке конкуришу: оба органа могу изрећи одлагање принудних продаја (дражби § 11(з) КО., § 11 ал. 2 Ст. зак.), стављање у притвор стечајног дужника (§§ 77., 101 КО., §§ 83, 113 Ст. зак.), обустављање закључака веровничког одбора, (§ 95 КО., § 104, 105 Ст. зак.).

¹⁾ Код нас преко 20.000 динара, § 102 Стеч. зак.

4) Стечајни судија, за чије постављање важи исто што је речено за судију поравнања има далеко шири делокруг него суд.

Његови најглавнији задаци (§ 79 КО., § 85 Стеч. зак.) јесу:

а) Вођење поступка. Ту долазе осим горе (§ 11 Нацрта), наведених овлашћења судије поравнања привремено наименовање, постављање веровничког одбора сазивање и држање свих поверилачких зборов, рочишта за испитивање тражбина, седница веровничког одбора, одобрење продаје и извршења.

б) Надзор над управитељем стечајне масе, његовим замеником и свим лицима којима су поверене дужности управљања (§ 91, 92, 93 Ст. зак. § 84 КО.). Надзор дели са веровничким одбором, јер има да испитује не само законитост већ и целисходност свих аката управе. Он мора бити обавештен о свим актима управе, закључцима веровничког одбора (§ 95 КО. § 104 Ст. зак.) и веровничког збора, њему се морају давати извештаји и полагати рачуни и списи ради прегледа. Не постоји ни један акт стечајне управе који сме да му остане непознат, он може ради спровођење свога надзора издавати налоге и изнудити њихово извршење; дисциплинску меру не може сам свакако применити али он има стечајном суду да предложи изрицање казне (§ 84 КО. § 91 Ст. зак.).

с) Он узима учешћа у испитивању пасиве, независно од одлуке о праву гласа код мањих тражбина само формално, пошто он пријаве прима, испитује с формалне стране, води рочишта за испитивање, одређује рокове и т. д. Материјално испитивање је ствар управитеља стечајне масе и поверилаца, у случају спора процесног суда.

д) Права управа имовином јесте ствар управитеља стечајне масе, али стечајни судија — докле год не буде постављен веровнички одбор (§ 90 КО. § 99 Ст. зак.) — има све дужности веровничког одбора, исто тако у хитним случајевима и после постављања веровничког одбора, чак у појединим случајевима и против закључка веровничког одбора (§ 37(з), § 115(з) КО., § 127 Ст. зак.). Најзад он одмерава хонораре за органе управе. И у случају деобе имовине надлежан је за извесне акте. (§§ 129, 130 КО. 141—142 Ст. зак.).

§ 26

Стечајни дужник

1. — Стечајни дужник (кредар, кредатор) је лице или скуп лица над чијом се имовином отвара стечај. О стечајној способности в. § 7 а 2 овог дела.

2. Отварањем стечаја одузима се стечајном дужнику располагање стечајном масом (§ 1 КО.; § 2 Ст. з.) (О појму стечајне масе в. Нацрт § 27).

Суштина овог одузимања располагања у теорији је спорна. По једнима имовина прелази на повериоце и то или путем универзалне сукцесије или путем нарочитог правног последовања, према другима поверилац прибавља стварно заложно право на имовини стечајног дужника, опет према трећима повериоци стичу на стечајној имовини право *sui juris* „право забране (узапћења)“ — „*Beschlagsrecht*“, или најзад имовина постаје својина једног посебног правног лица, сама се маса персонифицира. Ни једна се од ових теорија не може примити за аустријско (и југословенско) стечајно право.

3. Стечајни дужник остаје титулар, носилац своје имовине, он је даље сопственик ствари које улазе у масу и дужник пасиве. Он остаје потпуно пословно способан т.ј. он има и даље способност за правне радње, не само у свима односима неимовинског карактера (он се може оженити, усвојити децу, чинити тестаменте), он може пуноважно располагати имовином која не улази у стечајну масу, и располагања стечајном имовином важе по себи али су само без учинка (дејства) према стечајним веровницима (§ 3 КО и Ст. з.). Он остаје трговац и власник радње, он је способан да се обавезује (менично способан, чековно способан.).

4. Ограничење његовог располагања огледа се у томе што су правне радње („дела“), које предузме стечајни дужник после отварања стечаја, без учинка према стечајним повериоцима. Дакле стечајни дужник може, додуше, нешто купити за време стечаја, т.ј. закључити уговор о куповини и продаји, али он не може нити купљену робу преузети тако да не уђе у стечајну масу. нити може учинити да тражбина за куповну цену дејствује

према стечајним повериоцима т.ј. продавац не може своју тражбину остварити нити као стечајни поверилац, нити може спровести извршење на стечајној маси. Напротив, стечајни дужник не може, пошто стечај буде довршен, одбити извршење уговора о куповини и продаји са разлога јер у време закључења уговора није био способан за располагање, пошто ограничење располагања дужника важи само према стечајним повериоцима (§ 3(1) КО.; § 3 ал. 1 Ст. з.).

5. Чинидба учињена стечајном дужнику на основу посла који нема учинка има се вратити ако је маса услед тога била обогачена, дакле у горњем примеру предата роба на основу уговора о куповини и продаји. Исплата пуноважног дуга стечајном дужнику за време стечаја јесте сасвим природно, без учинка (дејства). Она не ослобођава дужника. Али закон допушта два изузетка. Исплата ослобођава дужника („обвезаника“) најпре ако је оно што је било плаћено ушло у стечајну масу, јер у овом случају повериоци нису оштећени, чак постоји интерес поверилаца да се дуг угаси и тада ако дужник (обвезаник) у време плаћања није знао нити је морао знати да је стечај отворен т.ј. ако његово незнање није последица пропуштања потребне пажње. Други изузетак је, дакле, uveden из разлога правичности према савесном платцу. Овај је дакле, ослобођен (своје обавезе) и ако новац не уђе у масу на пр. стечајни дужник побегне са наплаћеним. С обзиром на то да се отварање стечаја јавно обзнањује овај изузетак користиће платцу по правилу само ако је платио непосредно по отварању стечаја (§ 3(2) КО.; § 3 ал. 2 Ст. з.).

6. У колико је стечајни дужник ограничен у погледу располагања он добија у управитељу стечајне масе законског заступника (§ 83 КО.; § 88 Ст. зак.). Овај може предузети све правне радње, које стечајни дужник не може вршити, и те правне радње управитеља стечајне масе имају дејства према стечајним повериоцима. Он може, дакле, отуђити поједине објекте стечајне масе и преносити својину на њима, примати новац, наравнати се ит.д. Он може примити чак наследства која припадају стечајном дужнику, пошто он даје наследничку изјаву пред судом; али он може дати само условну наследничку

изјаву т.ј. примити се наследства са пописом, ако он то неће, или ако одбије легат или не прими поклон намењен стечајном дужнику или неку другу бесплатну намену (давање), онда то има истина дејство да ово наследство или давање нису прибављени за стечајну масу али не и то да су они изгубљени за стечајног дужника, шта више стечајни дужник може, пошто их не прибави управитељ стечајне масе сам стећи па да ипак не уђу у стечајну масу (§ 4 КО; § 4 Ст. з.).

7. Стечајни дужник нема право на издржавање ни за себе ни за своју породицу из стечајне масе; али управитељ стечајне масе може добровољно по пристанку веровничког одбора давати нужно т.ј. за одржање егзистенције неопходно издржавање без обзира на сталеж или друштвени положај стечајног дужника. Али стечајни дужник сме захтевати из масе ради издржавања оно што је прибавио својим радом као предузимач или службеник и оно што му је (најчешће управо ради издржавања) за време стечаја бесплатно намењено, на пр. сродничке потпоре. Највећи износ онога што он може захтевати по овом основу из стечајне масе јесте пристојио (примерено) издржавање према социјалном статусу за себе и своју породицу коју он мора по закону издржавати.

8. Стечајни дужник не губи само грађанско правну способност располагања масом, већ такође процесну способност у погледу масе. Парнице, које се тичу масе, не може стечајни дужник водити нити као тужилац нити као тужени, чак ни парнице о излучењу ствари које не припадају маси (на пр. неко захтева излучење ствари која припада њему а не стечајном дужнику) не могу се водити против њега. Ако је парница већ поведена онда се прекида да би управитељ стечајне масе могао ступити на страну тужиоца или туженога као заступник стечајног дужника. Одбије ли управитељ стечајне масе да ступи у спор о предмету активе (равнодушно је да ли је стечајни дужник тужио или био тужен) онда се издваја тај предмет из масе и он постаје део имовине која не улази у стечајну масу. У погледу имовине која је слободна од стечаја (т.ј. која не улази у стечајну масу) стечајни дужник има потпуну активну и пасивну процесну способност (§§ 6—8 КО; §§ 6—8 Ст. з.).

9. Међу одредбама које оставља на снази Art. III Einf. V. (чл. III Уводног закона) споменути су и прописи о дејству стечаја на политичка и часна права стечајног дужника. Таква дејства су раније била многобројна јер је стечај повлачио за собом смањење части. Доцније она беху образложена тиме што је стечај смањивао способности за правне радње слично одузимању својевласти (Entmündigung). Ни једно ни друго не важи више за данашње право. Ипак су ти прописи остали. Они садрже одузимање активног и пасивног изборног права за политичка тела, професионалне организације (на пример трговачке коморе и занатске задруге), производе губитак способности бити државни чиновник, поротник, јавни бележник ит.д., губитак или суспендовање извесних почасних служби (посланички мандат) и професија (на пр. трговачки сензал, члан берзе). Све ове последице (дејства) наступају по себи са отварањем стечаја; она наново престају са правном снагом скинућа стечаја. Трајне часне последице стечаја непознате су данашњем праву.

§ 27

Стечајна маса. Начело универзалности.

1. — Једна од основних идеја стечаја је начело универзалности стечаја тј. целокупна имовина (актива) стечајног дужника треба да служи намирењу свих поверилаца. Али ово начело важи само у извесним границама.

2. — Актива (тј. активна имовина) која има да служи намирењу поверилаца стечајног дужника зове се стечајна маса.

Стечајна маса не значи у исто време и скуп свих права стечајног дужника. § 1 КО (§ 2 Ст. з.) одређује да сва имовина стечајног дужника која није изузета од извршења чини стечајну масу. Отуда не спадају у стечајну масу: Сва права стечајног дужника која нису имовинска: дакле, породичноправни захтеви, личност стечајног дужника, његово тело, његова радна снага, његова права личности (лична права) као име, ауторска права на необјављеним делима итд. Не спадају у стечајну масу

ствари и права која су изузета од извршења. Не долазе у стечајну масу ствари које, до душе, чува стечајни дужник, али припадају неком другом, напротив код брачне заједнице добара код које супруг стечајног дужника одговара за његове дугове својом имовином, улази имовина супруга у стечајну масу.

Стечајна маса није само имовина стечајног дужника у време отварања стечаја већ и оно што прибави стечајни дужник док поступак траје, дакле, наследства, легати, лична зарада, приходи његовог предузећа итд.

Начело универзалности у погледу непокретних ствари ограничено је територијалним принципом (*lex rei sitae*). Стога домаћи стечај обухвата додуше сву непокретну имовину ма где да се налази у земљи, али не и непокретно имање у иностранству.

3. — У стечајну масу улази и оно што на основу захтева из права побијања буде враћено у стечајну масу (§ 39 КО.; § 38 Ст. з.), у колико захтеви на основу права побијања нису права стечајног дужника. В. о томе касније § 32 овога дела.

4. — Законски пропис о обиму стечајне масе означава објекте (предмете) који треба да буду третираны као стечајна маса. Зато се она означава као *Soll-Masse* (тј. „стечајна маса каква би требала да буде по закону...“) (Упор. Цуља—Верона, § 2, прим. 9, стр. 12). Оно, пак, чим се стварно управља као масом, уновчава и дели, дакле оно што је фактички маса (*Ist-Masse*) одговараће по правилу појму *Soll-Masse* али ипак може отступати у појединим тачкама. Ако нпр. неки стечајни дужник изузме из стечаја ствари, склања, скрива или носи собом у бекству онда ове ствари додуше припадају правно маси, оне улазе у т. зв. *Soll-Masse*, али оне нису у фактичкој маси (*Ist-Masse*). Ако напротив управитељ стечајне масе прошири своју управу на ствари које не припадају стечајном дужнику или су изузете од извршења, онда се додуше оне налазе у *Ist-Masse* (фактичкој маси) али не припадају т. зв. *Soll-Masse*. Правило је да треба предмете *Soll-Masse*, који се не налазе у *Ist-Masse* унети у ову, а да се, напротив, предмети *Ist-Masse* који не припадају *Soll-Masse*, имају издвојити из *Ist-Masse*.

5. — Саобразно начелу универзалности код покретне имовине дужника је без значаја где се она налази. Према

томе и покретна имовина дужникова која се налази у иностранству улази у масу каква треба да буде (*Soll-Masse*) премда њено уношење у фактичку масу (*Ist-Masse*) по правилу није могуће без помоћи иностраних власти. Зато у колико важи узајамност издаје се — ако је стечај отворен у иностранству — имовина у земљи (свакако тек по намерењу излучних и разлучних права) иностранној стечајној власти (§§ 66—67 КО; §§ 65—66 Ст. з.).

6. — Имовина стечајног дужника која не улази у стечајну масу чини т. зв. имовину слободну од стечаја (ванстечајна имовина). У ову долазе осим ствари које не долазе по закону у стечајну масу (на пр. ствари изузете од извршења, непокретна имовина у иностранству) и ствари које додуше улазе у стечајну масу по закону, али су вољом (вољним актом) управитеља стечајне масе издвојене из ове на пр. наследства која не прихвати управитељ стечајне масе (§ 4 КО и Ст. з.), лична зарада препуштена стечајном дужнику ради издржавања, из масе добровољно дато издржавање (§ 5 КО и Ст. з.); даље случајеви који су поменути у §§ 8, 119., 138а КО (§§ 8, 131 ал. *in fine*; 158 ал. 3 Ст. з.). У случају сумње да ли нешто припада маси, треба према § 44 (§ 43 Ст. з.) привремено узети као део масе са резервом каснијег враћања. Имовина слободна од стечаја не потпада под забрану располагања из § 2 Ст. з. Стечајни дужник може располагати њом као да се не налази у стечају.

§ 28

Повериоци. Начело једнакости.

1. — Најважнији облици у којима се јавља (испољава) начело једнакости (*par conditio creditorum*) јесу:

а) Од отварања стечаја стечајни дужник не може више стављати појединог повериоца правним радњама у повољнији положај на штету других, јер према овима су све његове правне радње без учинка (дејства — § 3), поверилац не може више од тада наступањем компензацијом добити обезбеђење, ни један поверилац не може своју тражбину сам (као поверилац) или ван сте-

чаја остваривати судским путем против стечајног дужника (§ 6) и, оно, што је најважније, он не може удејствовати принудно заложно право или принудно право намирења на стварима стечајне масе и с тим отпочети принудно извршење у стечајној маси (§ 10).

б) Напротив важи начело, да остају у важности сва обезбеђења која су већ прибавили повериоци у време отварања стечаја. Поверилац, дакле, задржава и даље уступљено заложно право и ако је стекао не само уговором или законом већ и судским конституисањем залоге. Исто тако остаје му обезбеђење против тражбине која се може компенzirати (§ 19 КО; § 18 Ст. з.) премда пребивање није још вршено. Зато он може остваривати таква обезбеђења како пре стечаја, сам, тако и без обзира на поједине повериоце. На томе почива поступак (третирање) са т. зв. различним правима у стечају (§ 11(1) КО; § 11 ал. 1 Ст. з.).

в) Начело да обезбеђења остају у важности трпи ограничење у извесним случајевима у корист начела једнакости, пошто закон према приликама даје превагу интересу једнакости према интересу да обезбеђења остану у важности. Најважнији случај је што се принудна различна права за последњих 60 дана пре отварања стечаја гасе (§ 12 КО; § 11 Ст. з., види горе § 14, 5 б в). Ту долази: када може бити одложено већ отпочето извршење (егзекуција), дакле извршивање различних права која пуноважно даље постоје (§ 11(2) КО; § 11 ал. 2 Ст. з.), и ако је наступила компензабилност она може бити без дејства за последњих 6 месеци пре отварања стечаја, наиме кад је дужник већ био неспособан за плаћање а други је ово знао или морао знати (§ 20 КО; § 19 Ст. з.). Коначно ту долази и то што обезбеђење може бити побијано под претпоставкама права побијања (§§ 30—31 КО; §§ 31—32 Ст. з.).

2. — Начело једнакости поверилаца у стечају спроведено је само са знатним ограничењима. Старије пандектно право је поставило велики број привилегисаних тражбина које су већином значиле привилегисане редове према такозваним стечајним повериоцима, али је било и неколико „заповестављених“ редова.

Позитивно право је знатно упростило стечајне привилегије, али још нема ни говора о потпуној једнакости

свих поверилаца. Најпре се издвајају, као у поступку за поравнање, целе категорије поверилаца и само се остатак — свакако већи круг — зову стечајни повериоци. Ко није стечајни поверилац, већином стечај у њега не дира и он иде испред стечајних поверилаца, али делом они који нису стечајни повериоци насупротив овима заповестављају се и искључују из стечајног поступка. Али и међу стечајним повериоцима налазе се нека привилегисања (повлашћивања) тако да се стечајни повериоци деле у три реда.

3. — Према § 2 Ст. зак. (§ 1 КО) стечајни повериоци су само лични повериоци (дакле не излучни и различни повериоци којима припадају имовинскоправни захтеви противу стечајног дужника у време отварања стечаја). На основу нарочите законске одредбе нису стечајне тражбине (отуда ни њихови титулари нису стечајни повериоци): Захтеви на законско издржавање за време стечаја (§ 1(3) КО; § 56 т. 4 in fine Ст. з.), интереси на стечајне тражбине од отварања стечаја, трошкови које су имали повериоци услед свога учествовања у поступку, новчане казне и тражбине из уговора о поклону (даривања — а кад је стечај отворен над заоставштином и из легата — § 57 КО; § 56 Ст. з.). Такође захтеви другара у стечају друштва, акционара у стечају акционарских друштава, задругара у стечају задруге нису стечајне тражбине, јер оне претпостављају остатак активе, дакле могу доћи до намирења тек ако су стечајни повериоци потпуно намирени.¹⁾

4. — Захтеви који иду испред стечајних поверилаца су ови:

а) Излучна права. У погледу њиховог обима и поступања у стечају важи исто као и у поступку за поравнање (§§ 44—45 КО; §§ 43—44 Ст. з.) — в. горе § 5 а, б.

б) Разлучна права и њима изједначене тражбине, права задржања (*ius retentionis*), права из преноса ради обезбеђења и права из привилегисаних обвезница (чл.

¹⁾ У тражбине које не могу бити оствариване у стечају улазе, према аустр. *Geldinstitutezentralen-Gesetz* (II Abs, Art. 1, § 6) захтеви службопримаца новчаних завода, чији службени однос није регулисан колективним уговором (в. § 14, 2 g). Они могу остваривати захтеве највише у износу од 25.000—100.000 (што зависи од трајања стужбе).

IV—VII EinfV.; чл. V—VII Ув. зак.). И за њих важи исто што је речено у поступку за поравнање (§§ 48—49 КО; §§ 47—48 Ст. з.). У стечајном поступку различна права која већ постоје а не гасе се отварањем стечаја (в. горе § 14, 5 и малочас изложено и § 12 КО; § 11 Ст. з.) добијају нарочити значај, пошто она приликом уновчења (реализирања) масе долазе до намирења. Она се, наиме, намирују различно (одатле име) из (заложених) ствари које јемче. Ако дакле према томе ствар, која припада маси а за коју су ствар везана заложна права, буде отуђена, било путем извршења заложног права (ово је чак према § 11 могуће за време стечаја) или путем уновчења стечајне масе од стране управитеља стечајне масе, онда се намирују из добијене суме најпре заложна права према њиховом рангу, као да нема стечаја; само трошкови посебне управе као и посебног уновчења и деобе добијене суме за управо ове ствари иду испред њих (§ 49 КО; § 48 Ст. зак.). Само остатак по намирењу различних права улази у општу стечајну масу, зато различни повериоци — у колико је реч о намирењу из ствари стечајне масе (посебне масе) које им служе као гаранција — иду испред стечајних поверилаца.

Може бити да је различни поверилац истовремено лични поверилац стечајног дужника, он му је на пр. одобрио зајам и добио за то залог. Докле досеже његово заложно право он је са својом личном тражбином искључиво различни поверилац а не стечајни поверилац, али у колико није обезбеђен својим различним правом, дакле за мањак он је стечајни поверилац (§ 48(а) КО; § 47 ал. 3 Ст. з.), на пр. његова тражбина износи 100.000, заложно право је обезбеђено само са 70.000. Са 30.000 узима учешћа као стечајни поверилац у стечају. У време пријаве тражбина, по правилу, још је неизвесно да ли ће и колики ће бити мањак. Различни поверилац за то сме пријавити целу тражбину, само он мора назначити стање ствари и саопштити са колико је вероватно обезбеђен (§ 103(а) КО; § 115 ал. 3 Ст. з.).

с) Дугови стечајне масе (§§ 46—47 КО; §§ 45—46 Ст. з.). За обрачунавање стечајног дужника са његовим повериоцима дан отварања стечаја треба да буде крајњи рок. Од тога дана не теку никакви интереси на тражбине поверилаца. Од тога дана не може више стечајни дужник

заснивати обавезе својим правним радњама, после овога дана тражбине које су настале на други начин противу стечајног дужника (на пример из деликта) нису стечајне тражбине.

Али се не да доследно извести начело да касније настале тражбине не треба да буду узете у обзир. Управо интерес поверилаца може то изискивати, да дужник прима на себе даље обавезе, њихов интерес изискује да њихов дужник ужива и даље кредит. Али такав кредит је искључен ако би се нови повериоци морали задовољити са положајем стечајних поверилаца. Човеку који се налази у стечају неће нико одобрити кредит ако има изгледа само да постане стечајни поверилац тј. да види вероватно само део своје тражбине измирен. Ако је давање кредита у интересу стечајних поверилаца тада морају нови повериоци имати првенство пред њима. Из ове идеје произилази поступање са дуговима стечајне масе.

Пре свега вођење и ток стечаја по себи изискује кредитирање: нико не би примио посао управитеља стечајне масе, проценцоца приликом инвентарисања и продаје, послова око испитивања пословања, извршавања продаја или чак да да предујмове у готовом или да сноси трошкове кад не би знао да ће се његова тражбина намирити пре стечајних поверилаца. За управу и одржавање масе потребно је кредитирање, посао, радња стечајног дужника се мора наставити, намештеници морају даље радити и за то бити награђени, послови у току морају се окончати, нови закључити, стовариште робе стечајног дужника попуњавати.

Зато наређује Стечајни закон да се дугови стечајне масе измирују пре свих, тј. пре стечајних поверилаца из масе. Ако маса не залегне за исплату свих дугова стечајне масе, онда се имају расправити међусобно по начелу једнакости. Само предујмови у готовом које је учинио управитељ стечајне масе имају још нарочито првенство, они се имају да измире у потпуности.

У дугове стечајне масе долазе трошкови стечајног поступка, издатци за одржавање, управљање и искорисћавање стечајне масе, рачунајући ту и јавне дажбине, порезе, таксе, царине, приносе за социјално осигурање и остале дажбине које су приспеле за време стечаја, сви захтеви из правних дела управитеља стечајне масе и

захтеви на испуњење двостраних уговора у које је ступио управитељ стечајне масе.

Најзад из разлога правичности оглашени су захтеви из неоправданог обogaћења као дугови стечајне масе, наиме тражбине на накнаду због неоправданог обogaћења масе.

Дугови стечајне масе су тражбине противу стечајног дужника, не противу масе као правног субјекта, такође не ни противу скупа стечајних поверилаца (као целине). За дугове стечајне масе, који су постојали већ пре отварања стечаја (захтеви из двостраних уговора у које је ступио управитељ стечајне масе), одговара (јемчи) стечајни дужник целокупном имовином и после стечаја, ако нису потпуно измирени у стечају; за остале дугове стечајне масе он одговара само у износу масе, пошто су ови дугови настали у корист стечајних поверилаца без његовог суделовања. Нарочито не треба стечајни дужник да плати управитељу стечајне масе хонорар, који није обезбеђен стечајем, из сопствених средстава.

Дугови стечајне масе долазе иза излучних и разлучних захтева јер се они имају намирити из стечајне масе. Али маса је само оно што преостане после извршеног излучења и после намирења разлучних поверилаца.

5. — И међу стечајним повериоцима је сужено начело једнакости, они се деле у три реда. Целокупна стечајна маса служи најпре искључиво за намирење тражбина првог реда, на други ред отпада тек тада нешто ако су све тражбине првога реда потпуно измирене а на трећи тек онда ако су измирене све тражбине првога и другог реда. Унутар редова постоји једнакост, дакле у случају недовољности масе намирење се врши сразмерно износа тражбина (§ 50 КО; § 49 Ст. з.). Привилегисане тражбине нису поређане према старости као разлучна права и набрајање у § 51 КО (§ 50 Ст. з.) не значи ранг унутар првог реда.

У први ред долазе трошкови око погребња стечајног дужника, плате и остале принадлежности лица која су била у служби за последњу годину пре отварања стечаја само до износа од 2.400 шилинга²⁾ за сваког повериоца.

²⁾ У Југославији до 20.000 динара; у Чехословачкој до 24.000 круна.

извесни захтеви из социалног осигурања,³⁾ тражбине лекара, бабица, болничара и апотекара за професионалне услуге учињене стечајном дужнику и његовој породици у последњој години. Ближе види § 51 КО (§ 50 Ст. з.). У други ред долазе порези, таксе, царине и остале дажбине за последње три године пре отварања стечаја (§ 52 КО; § 51 Ст. з.).⁴⁾ У трећи ред долазе све остале стечајне тражбине, дакле велико мноштво набављачких тражбина из уговора о куповини и продаји, о делу, најму, зајму, пуномоћству итд. (§ 53 КО; § 52 Ст. з.).

Споредне пристојбине имају ранг главне тражбине, тражбине којима се захтева накнада за оно што је дато за измирење дуга стечајног дужника спадају у исти ред у који би спадао и измирени дуг (§ 54 КО; § 53 Ст. з.). Нарочити прописи о тражбинама жене стечајног дужника и првенству трговачких веровника према жени важе и у стечају (§§ 55—56 КО; §§ 54—55 Ст. з.). Види горе § 14 и § 17, 7 овога дела.

6. — Једнакост стечајних тражбина има за претпоставку да су тражбине стварно сразњиве (упоредљиве), то изискује да разлике између стечајних тражбина буду преобработене у разлике у количини (квантитативне разлике), јер само је тако могуће применити једнаке деобне квоте код свих тражбина и одмерити сваком повериоцу његов удео приликом гласања при којима се његов глас пени (рачуна) према висини тражбине. Питања која се овде појављују регулисана су текстовима идентичним са прописима у Закону о поравнању (§§ 14—18 КО; §§ 13—17 Ст. з.). Према томе, тражбине којих предмет није новац или којих је новчани износ неодређен или изражен у страниј валути, меродавна је њихова вредност у време отварања стечаја. Тражбине с роком важе у стечају као доспеле, бескаматне тражбине с роком пријављују се (разлучују се) у оном износу, који, када му се дода законска камата за време од отварања стечаја до доспелости даје износ на који гласи тражбина (§ 14 КО; § 13 Ст. з.). Тражбине које имају за предмет периодичне чинидбе (на пр. годишње ренте, приноси за издржавање)

³⁾ Према нашем Стечајном закону овај захтев не иде у I већ у II исплатни ред.

⁴⁾ Упор. § 51 Ст. з., он регулише нешто другачије други ред тражбина.

сабирају се у једну суму пошто се свака поједина рата утврди према § 13 ал. 3 Ст. 3. (тј. као бескаматна тражбина). Ако код ових тражбина (предмет периодична чинидба) није одређено време трајања узима се вредност капитала (главнице) у време отварања стечаја (§ 15 КО; § 14 Ст. 3.).

Ако је тражбина под одложним условом онда поверилац може захтевати не исплату већ обезбеђење своје тражбине, а ако је под раскидним условом он има избор или да захтева обезбеђење за случај да не наступи фактични услов или непосредну исплату (одмах) али ово само уз обезбеђење за случај да наступи услов (§ 16 КО; § 15 Ст. 3.).

Правила грађанског права да поверилац у случају солидарне одговорности може захтевати од сваког дужника потпуну исплату формира се у стечајном праву на следећи начин: Поверилац може остваривати у стечају противу једног солидарног дужника целокупан износ тражбине у време стечаја још неизравнане суме, а ако су више дужника у стечају онда против свакога. Делимичне исплате (Teilzahlungen) од отварања стечаја не смањују захтев већ исплату. Ако А потражује солидарно од В и С 1000 а В плати пре отварања стечаја над С-ом 700 онда А може у стечају да тражи само 300. Али ако су у време отварања стечаја били ненаплаћени још свих 1000 динара, онда их он остварује у стечају С-а у пуном износу премда В плати после отварања стечаја 700; стога ће он бити потпуно намирен ако на повериоце отпадне у стечају С-а деобама или исплатама на основу принудног поравњања 30% и више (§ 18 КО; § 17 Ст. 3.).

Јемац (порук) или солидарни садужник стечајног дужника могу поставити регресне захтеве у стечају због исплата за стечајног дужника било ово плаћање извршено пре или после отварања стечаја. Због евентуалних будућих плаћања могу узети учешћа у стечају само ако поверилац не учествује у поступку. Ако дакле А има тражбину према С а В је јемац за то, и В плати дуг С-а пре или за време стечаја повериоцу А онда он може остваривати регресну тражбину у стечају С-а. Ако није платио онда зависи од понашања А-а, да ли се В може пријавити у стечај С-а или не. Ако се А пријави као поверилац, онда В не може остваривати своју тражбину,

али ако се А не пријави онда В може остваривати у стечају свој евентуални регресни захтев. Тиме се спречава да због једне и исте тражбине буде оствариван више од једанпут исти износ (тражбине — § 17 КО; § 16 Ст. 3.).

7. — Стечај утиче на остварљивост стечајних тражбина исто тако као поступак за поравнање на тражбине поравњања. §§ 10—12 КО (§§ 10—11 Ст. 3.) одговарају потпуно §§-има 10—12 АО (§ 13—14 Зпор.). И пребијање је расправљено у стечају исто онако као и у поступку за поравнање (§ 19—20 КО; §§ 18—19 Ст. 3. — Види горе § 14, 4, 5).

§ 29

Отварање стечаја.

1. — Стечајни закон зна за отварање стечаја на предлог дужника и на предлог поверилаца. Стечај се никад не отвара по службеној дужности.¹⁾

2. — Стави ли дужник предлог тада поступак отварања стечаја има велику сличност са поступком отварања поступка за поравнање. Нарочито су слични прописи о праву предлога код правних лица и код трговачких друштава (упор. § 70 КО са § 1 АО; упор. § 69 Ст. 3. са § 1 Зпор.). Суд испитује само своју надлежност и дужничково овлашћење на предлог; ако то постоји онда се мора стечај отворити; у овом случају претпоставља се неспособност плаћања, да има више од једног повериоца, да има довољно имовине да се из ње измире трошкови стечајног поступка. О томе није потребна никаква истрага („одмах“ у § 69 ал. 1 ст. 1 Ст. 3.).

3. — Стави ли поверилац предлог тада се морају доказати две ствари: да он има стечајну тражбину (овлашћење на предлог) и неспособност за плаћање (у датом случају презадуженост) дужника; остале стечајне претпоставке испитује суд по службеној дужности; суд треба

¹⁾ Код нас се отвара стечај по службеној дужности изузетно: „Ако је дужник трговац, отвориће се по службеној дужности стечај над његовом имовином, чим постане правноснажном одлука о обустави поступка за поравнање... (§ 57 ал. 3 Зпор.).“

да преслуша дужника и, ако има разлога да се предлог одбаци, предлагача, али само ако се то може учинити благовремено а не најпре пронаћи дужника који је победио (§ 70 КО; § 71 Ст. з.).

Стечај се отвара закључком стечајног суда (већа). Отварање и одбијање предлога може се побијати рекурсом Апелационом суду, ипак рекурс против отварања стечаја нема суспензивно дејство (§ 72 КО; § 78 Стеч. зак.). Противу неоснованих поновних стављања стечајних предлога од стране поверилаца уперена је одредба по којој „кад веровник повуче свој предлог за отварање стечаја, не може се тај предлог поново пре протека шест месеца на основу исте тражбине ставити“ (§ 71а) КО; § 71 ал. 3 Ст. з.).

Пошто се стечај не отвара по службеној дужности²⁾ повлачењем стечајног предлога поступак је у сваком случају завршен.

4. — Изузетно стечај може бити отворен и кад постоји само један поверилац и када нема довољно имовине. У оба случаја допуштено је отварање стечаја ако поверилац учини вероватним постојање захтева на основу права побијања. Треба да може и један једини поверилац да извојује повраћај (повратну чинидбу) оног што није у масу ушло услед побојне радње, што не би било могуће без отварања стечаја, а недовољна имовина може успешним побијањем постати довољна маса.

У случају да нема довољно имовине може поверилац изазвати отварање стечаја ако да „примеран предујам на име трошкова“ (§ 73 КО; § 77 Ст. з.).

5. — Објављивање отварања стечаја и његова забележба у јавним (земљишним) књигама и регистрима врши се као у поступку за поравнање (§ 74—76 КО; §§ 79—82 Ст. з.). О садржини прогласа (едикта) в. § 74 КО; § 79 Ст. з.; мора се сазвати збор веровника (у циљу избора одбора), утврдити рок за пријављивање тражбина (по правилу 30—90 дана, опште рочиште за испитивање тражбина (по правилу 14 дана од протека рока за пријављивање тражбина — код нас рок је 15 дана: § 74 Стеч. закона). Објављивање у новинама врши се и ако

²⁾ Правило које важи и код нас сем случаја из §-а 57 ал. 3 Зпор.

је стечај одбијен због недовољности имовине; на предлог једног повериоца може се наложити дужнику у овом случају проказна (откривајућа) заклетва (§ 73а) КО; § 77 ал. 2 Стеч. зак.). Ако је рекурс против закључка правноснажно уважен, онда се мора скинуће стечаја саопштити и објавити на исти начин као и отварање стечаја (§ 78 КО; § 84 Стеч. зак.).

6. — Мере обезбеђења (§ 77 КО; § 83 Ст. з.). Исто као у поступку за поравнање са отварањем стечаја везане су мере обезбеђења. Само оне су, саобразно јачим дејствима отварања стечаја, оштрије и делом законом прописане. Ту долазе поштанска, телеграфска, телефонска и превозна узапћења. Све пошиљке имају се издавати управитељу стечајне масе, који просуђује шта се тиче лично дужника а шта спада у масу. Исто тако наступа опште законско узапћење депозита (остава) и имовине код банака, кредитних завода и установа за чување.

Ако је дужник јавни службеник о стечају ће се известити његова претпостављена власт; дужник на кога се сумња да ће побећи може се притворити (упор. § 113 Стеч. зак.).

§ 30

Материјална дејства отварања стечаја.

1. — Стечајни поступак има далеко дубља и шира материјална дејства него поступак за поравнање. Осим циља: одржати по могућству неокрњену имовину стечајног дужника у интересу поверилаца и спречити свако једнострано привилегисање појединог повериоца, овде још долазе у обзир и циљ ликвидације целокупне имовине стечајног дужника, који се додуше не спроводи стварно у сваком стечају, или само му се тежи, али ипак мора се обезбедити и припремити као могућ.

2. — Са ових гледишта имају се просуђивати далеко јача ограничења располагања стечајног дужника. Њега не погађају само забране, као у поступку за поравнање, већ стварна неспособност располагања у колико се ради о маси. О појединостима ових ограничења, која се односе

не само на приватно право већ и на процесно право в. § 26 тач. 1—8 овога дела.

3. — Прилично слично као у поступку за поравнање регулисана су дејства стечаја на садржину остварљивости поверилачких права према стечајном дужнику (§§ 10—12, 14—20 КО; §§ 10—11, 13—19 Ст. з.): види горе § 14, 4 и сл., § 28 овога дела.

4. — К томе долазе још и далекосежна дејства на постојеће правне односе стечајног дужника.

У начелу, стечај не дира неиспуњене послове стечајног дужника у погледу њихове пуноважности, али привредно то има сасвим различита дејства да ли је друга страна дужник или поверилац стечајног дужника. Ако је друга страна дужник, онда се мора у потпуности исплатити маси; ако је пак његов поверилац онда има, по правилу, стечајну тражбину, дакле само изглед да јој се исплати при деобама или у принудном поравнању део тражбине. Код двостраног посла, код кога је свака страна истовремено и дужник и поверилац, не могу се ова начела применити без неправичности. Овде шта више важи начело права инсолвентности (неспособности за плаћање): онај ко је неспособан за плаћање може захтевати испуњење из двостраног уговора само тада ако је и он са своје стране потпуно испунио своју обавезу. Ово начело, које важи у Грађанском праву (§ 1052 ABGB одн. § 635 Г. з.) и у извршењу (§§ 7, 8, 25, 42 ЕО; §§ 12, 13, 34, 35 ЗИО) доводи у стечају до одредбе § 21: управитељ стечајне масе мора, ако захтева испуњење, потпуно испунити. Стечајно право даје му избор ако хоће да одустане од уговора. Друга страна мора примити овај избор, а штету, пак, коју трпи услед одустанка управитеља стечајне масе, она може остваривати само као стечајни поверилац. Ово правило не даје се применити на фиксне послове (фиксни уговори о добављању) пошто овде друга страна мора знати: да ли може извесно рачунати са извршењем уговора. Ова извесност (сигурност) је нестала са отварањем стечаја, зато се захтев из фиксног посла нужно претвара у захтев на накнаду за неизвршење уговора, при чему се накнада штете одређује разликом између уговорене цене и цене уговора о покрићу (обезбеђењу) тј. „и тржишне или берзанске цене коју таква

роба, при закључцима са истим роком испуњења, има другог радног дана после отварања стечаја на месту испуњења“.

5. — Грађанско и трговачко право садрже многобројне прописе о дејству отварања стечаја на поједине правне односе, а те је прописе одржао у снази стечајни закон (Art. IV EinfV; чл. IV тач. 2 Уводног закона). Овде се спомињу само примера ради: у колико су допуштени стечаји друштава они раскидају друштвени (ортачки) однос (Art. 123, 170, 242 HGB, § 36 GenG, § 84 GmbHG; § 136 Југосл. трг. зак. од 1937, § 166 у в. § 136 југосл. трг. закона, § 363 југосл. трг. зак., § 61 Зак. о привред. задругама; § 475 у в. § 363 Трг. зак. и § 476 Трг. зак.). Стечај лично одговорног другара раскида код неких друштвених облика и друштво (ортаклуб), а код других даје само право на искључење другара. Трговачко право задржања постоји и у стечају и за још неприспеле тражбине и противу дужникових наређења, налога (Art. 314 HGB). Стечај отстрањује субвидерност јемства у колико таква иначе постоји. И на имовинско-брачно право утиче отварање стечаја, жена добија према § 1260 ABGB (одн. § 784 срп. Г. з.) захтеве за обезбеђење, а заједница (смеса) добара престаје (раскида се) према § 1262 ABGB (§ 786 Г. з.)

Стечајни закон садржи нарочите прописе за уговоре о пороби (употреби, закупу), служби и налозима (пунномоћству).

6. — Отварање стечаја, у начелу, не дира у уговоре о пороби они важе и даље; само на место стечајног дужника ступа управитељ стечајне масе. То нарочито важи за случај да је стечајни дужник порабодавац (закупавац). Управитељ стечајне масе нема право раскида (отступања), он не може пре времена отказати, ипак исплата поробне (закупне) цене учињена унапред од стране стечајног дужника важи према управитељу стечајне масе само за кратке рокове (§ 24 КО; § 24 Ст. з.). Ако је стечајни дужник порабопримац (закуппримац) у начелу управитељ стечајне масе ступа у уговор; али обе стране могу отказати у законском одн. ако је краћи, у уговореном року. Управитељ стечајне масе није принуђен да остане у закупном (поробном) односу на трошак масе за

коју је, можда, без вредности. Противник задобија могућност да закупни објект другачије искористи. Штета, настала услед превременог отказа, мора бити накнађена (§ 23 KO и Ст. з.).

7. — Слично последњем расправљеном случају делује стечај на односе из уговора о служби према службопримцима стеч. дужника. Они и у стечају трају даље, управитељ стечајне масе ступа у њих; ипак у року од месец дана од отварања стечаја може службопримац раскинути однос без отказа, а управитељ стечајне масе може тај службени однос разрешити или у законском или уговореном краћем отказном року. Штету због превременог отказа остварује послугопримац као стечајни поверилац (§ 25 KO и Ст. з.).

8. — Налози стечајног дужника и пуномоћства која је он дао гасе се отварањем стечаја (§ 26 KO. и Ст. з.; § 1024 ABGB одн. § 625 С. Г. З.). И стечајном дужнику издано пуномоћство гаси се према § 1024 ABGB¹⁾, њему дат налог остаје у важности док се не опозове што је према грађанском праву могуће и без стечаја у свако доба (§ 1020 ABGB одн. § 622 Г. з.).

§ 31

Повратно дејство стечаја.

1. — Као све правно конститутивне чињенице, отварање стечаја делује за будућност. То важи, сасвим разумљиво, нарочито за правна (verfahrensrechtliche) дејства поступка, нпр. све одредбе о овлашћенима и дужностима управитеља стечајне масе могу ступити у дејство тек од његовог наименовања које се врши истовремено са отварањем стечаја.

Ипак се увек разматрало питање: да ли треба да отварање стечаја има повратно дејство, бар што се тиче материјално-правних дејстава стечаја. Рекло се, да је

¹⁾ § 625 С. Г. З. не садржи и тај део одредбе §-а 1024 ABGB, те према томе имамо празнину; стога стечајни дужник може бити и пуномоћник и налогопримац, § 621 и 625 С. Г. З. у в-§-а 26 Стеч. закона.

отварање стечаја само формално констатовање стања које већ дуго постоји. Али ово стање, које служи као стечајни разлог и које чини прави узрок дејства стечаја, је управо неспособност плаћања. Зато се често стечајна дејства стечаја стављају раније (померају уназад) у време наступања неспособности плаћања или на њено формално признање од стране стечајног дужника у т.зв. обустави плаћања или формалној изјави insolventности. Још формалније се одувек имало обзира према идеји да стечајна дејства изазива неспособност за плаћање тако што се у случају отварања стечаја његово дејство стављало механички унатраг неколико недеља или дана. У таквим случајевима правила се разлика између материјалног и формалног стечаја и под материјалним стечајем подразумевало се стање неспособности плаћања које за собом повлачи извесна дејства стечаја, под формалним стечајем напротив стање подударно са судским отварањем стечаја. В. горе § 3 т. 4, овога дела.

2. — Противу везивања правних дејстава за материјално стање стечаја говори пре свега интерес сигурности правнога саобраћаја. Ко са другим закључује посао, ко прибавља права на основу правних радњи другог мора претпоставити да је други у пуном поседу своје способности располагања и не сме доцније, поуздавши се у ову чињеницу, да буде обманут. Стога, уколико модерно право зна за дејства материјалног стечаја или повратна дејства формалног отварања стечаја, оно везује ова, у колико се догађа обмана поверења у погледу претпостављања чињеничког стања и тиме услед тога наступа несигурност правног саобраћаја — за захтев знања или бар скривљеног незнања чињеница, које искључује савесност (добру веру).

3. — Аустријско (и југословенско право) стога не зна, у начелу, за повратно дејство стечаја али ово начело трпи извесне изузетке.

Наступање неспособности плаћања само по себи нема никаквих дејстава, овде долази само одредба § 1052 ABGB (§ 635 С. Г. З.) по којој у случају несигурности исплате противника првообавезани на чинидбу сме одбити своју чинидбу (Vorleistung) док не добије противчинидбу или обезбеђење. Међутим у многим погледу (правцу) на-

ступа стављање унутраг дејства стечајног поступка на ранија времена или догађаје, а у таквим случајевима догађај сам по себи нема за последицу стечај али ако се после тога стечај отвори онда наступа стечајна последица надовезујући се на догађај или на то време.

4. — Најопштије правило које овде долази јесте да дејства отварања стечаја као и код поступка за поравнање наступају почетком дана кога је стечајни едикт прикован на судску таблу стечајног суда (§ 2 КО. и § 1 ал. 2 Ст. з.). Објављивање дејствује за више часова уназад наиме од претходне поноћи. Правне радње стечајног дужника на дан прибијања прогласа (едикта) немају дејства према § 3 Ст. з. и ако су предузете пре момента прибијања.

5. — Ова одредба претрпљује, за случај да је стечају претходно безуспешни поступак за поравнање, знатно проширење. Тада се уопште отварање стечаја ставља на ранији датум отварања поступка за поравнање (§ 2 КО. и § 1 ал. 2 Ст. закона).

Разлог за ово стављање ранијег датума (повратног датирања, антидатирања) је што дужник не сме злоупотребити поступак за поравнање зато да спречи принудно извршење и отварање стечаја, који су иначе, редовне последице поступка за поравнање. Он, шта више, мора стим рачунати да су можда са отварањем поступка за поравнање, који има чак исте претпоставке као стечај, везана дејства отварања стечаја.

Ово антидатирање стечајног дејства наступа само ако отварање долази непосредно за обуставом поступка за поравнање. Под непосредним следовањем, тј. продужењем поступка за поравнање у стечај закон разуме не само случај кад се отварање стечаја врши истовремено са обуставом поступка, већ и случај да се стечај отвори на основу предлога стављеног у року од 14 дана (према § 57 Зпор.: 15 дана) по обустављању поступка за поравнање. У случају да поступку за поравнање непосредно следује стечај, дејства поступка за поравнање у колико су идентична са дејствима стечајног поступка просто се продужују. Тако су на пр. претпоставке за допуштеност компензације имају просуђивати не према дану отварања стечаја већ према дану отварања поступка за поравнање који претходи стечају. Ако дејства оба поступка нису

идентична онда дејства поступка за поравнање трају до поноћи пре прибијања стечајног едикта и овога момента претварају се у дејства стечаја; тако на пр. дужникова способност располагања просуђиваће се до поноћи према § 12 Зпор. а после према § 3 Ст. з. Види горе § 22 овога дела.

6. — Рачунање унутраг (антидатирање) почетка стечаја од дана отварања поступка за поравнање важи и за срачунавање рокова који се имају рачунати од дана отварања стечаја или стечајног предлога. Они се рачунају, ако је поступак за поравнање непосредно претходио од дана отварања поступка за поравнање или предлога да се отвори поступак за поравнање. Ово важи за право повратно дејство стечајног поступка; она се овом одредбом још више померају уназад. Рокови који се померају у назад од отварања стечаја одређени су у §§ 12, 20, 28, 31, 48, 51, 52, 58 КО. одн. §§ 11 ал. 3 и сл., 19, 28, 29, 32, 47, 50, 51 и 57 Ст. з., а од дана стечајног предлога у §§ 30 и 31 КО. (одн. §§ 31 и 32 Ст. з.).

7. — Једна особеност важи за земљишно-књижне уписе. Код њих се допуштеност не одређује према томе да ли упис или судско одобрење пада пре отварања стечаја, већ да ли дан, према коме се одређује ранг уписа (првенствени ред) пада пре или после почетка стечаја. Овај дан је редовно дан полагања захтева за упис код земљокњижног суда (§ 13 КО; § 12 Ст. з.).

8. — Стварна дејства стечаја су недопуштеност компензација за последњих 6 месеци ако се зна или се морало знати за неспособност плаћања (§ 20 КО; § 19 Ст. з.), гашење принудних заложних права за последњих 60 дана (§ 12 КО; 11 Ст. з.) али пре свега наступање побојности (рушљивости) правних радња које су се могле догодити за 10 година пре отварања стечаја.

§ 32

Право побијања.

1. — Циљ права побијања. Одредбама §§ 3 и 10 Ст. з. довољно су заштићени изгледи стечајних поверилаца на намирење као и начело једнакости поверилаца.

Стечајни дужник не може пуноважно предузети правне радње (дела) које умањују масу или погодују поједине веровнике, ниједан поверилац не може прибавити принудним путем различно право. Али (овим одредбама) није дата заштита против таквих правних радњи и мера извршења када су извршени пре отварања стечаја. Јер ипак постоји потреба да се пониште оне правне радње којима се умањују изгледи на намирење било свих било пак већине поверилаца у корист појединих лица. Истина, повратним дејством стечаја угрожава се сигурност правног саобраћаја, али има случајева у којима интереси саобраћаја морају уступити пред заштитом поверилаца у којима трећи нема право да се позива на заштиту поверења, особито када је он знао за противправну намеру потоњег стечајног дужника или за његову неспособност плаћања.

2. — Овом циљу треба да служи право побијања. Отварање стечаја само по себи нема повратног дејства, али дејствује у правцу објективног захтева на повраћај (чинидби) у маси. Побијање има објективно повратно дејство чак и онда када се побија заснивање стварног права. Кома се признаје својина или заложно право на начин за који постоје услови побијања тај остаје и после отварања стечаја сопственик или заложни поверилац, с тим да је он обавезан да врати у циљу извршења побојног захтева — својину у масу, односно да врати залогу. Побијање заснива само релативну неважност (§ 27 Стеч. зак.), тј. међу странкама задржава побијана правна радња своје дејство, резултат (успех) побијања користи само стечајним повериоцима, побијање заложног права не може стога никада произвести померање у напред познијег заложног повериоца на место ранијег.

3. — Радње (дела) побијања. Сва побојна чињеничка стања морају имати извесна обележја: она се означавају као опште чињеничко стање побијања (опште претпоставке побијања). Сем тога постоје за поједине групе радњи побијања нарочита чињеничка стања побијања (специјалне претпоставке побијања).

4. — Опште чињеничко стање побијања. Могу бити побијане правне радње које су предузете (учињене) пре отварања стечаја и које се тичу (односе на) имања стечајног дужника (§ 27). Под правним рад-

њама имају се разумети не само правни послови било које врсте, већ и противправне радње и остале правне радње, такође процесуални акти, као признање, одустанак од правног лека; акти власти као извршења не искључују побијања. И повезани ланци више радњи могу чинити побојно чињеничко стање, нарочито овде долазе заједно обавеза и испуњење (на пр. закључење куповине и продаје и извршење купопродаје предајом). Побијање није искључено ако је за побојну радњу прибављен титулус извршења или ако је остварено извршењем (§ 27 ал. 2 Ст. з. и § 35 КО). Пропуштања се побијају ако стечајни дужник услед њих изгуби неко право или се противу њега заснивају, одржавају или обезбеђују имовинскоправни захтеви, на пр. пропуштање одбранбене радње у процесу, опомене, пријава због мане, протеста. Напротив не побија се просто осујећивање прибављања услед пропуштања, на пр. ако стечајни дужник не одговара на понуду (§ 36 КО. и § 27 ал. 3. Ст. з.).

5. — Претпоставка сваког стечајног побијања јесте отварање стечаја. Један општи захтев оштећења поверилаца услед побојне (рушљиве) радње не изискује се у стечајном закону; само је потребно да је побијање погодно за намирење, стога је искључено побијање ако не би довело до једне престације (Leistung, чинидбе) маси и тим до повећања изгледа на намирење стечајних поверилаца.

Зато су предмет права побијања све радње које умањују активу, повећавају пасиву, али и све које за собом повлаче отежање или одлагање уновчавања стечајне масе. Без значаја је да ли је противник побијања нешто прибавио или да ли се обогатио, битно је само да маса губи или да јој нешто измиче (тј. да нешто није ушло у масу) ако се не врши побијање.

6. — Посебне претпоставке (посебна чињеничка стања) побијања. Стечајно право зна за четири разлога рушљивости (побојности) у смислу § 27 Стеч. зак. и према томе за четири групе посебних претпоставки побијања: намера оштећења поверилаца, бесплатно располагање, погодовање појединог повериоца, делање у стању неспособности за плаћање; из разлога сигурности правног саобраћаја код појединих посебних

претпоставки тражи се да је друга страна знала за битне (пресудне) чињенице, а скривљено незнање за битне чињенице изједначаје се са знањем (сем једног јединог изузетка радња у намери оштећења извршена више од две године пре отварања стечаја).

7. — Нарочито олакшавање доказивања наступа у свима случајевима у којима се ради о знању ближих сродника стечајног дужника, овде се претпоставља знање или скривљено незнање; блиски сродник има да докаже да до њега нема кривице што није знао (доказ нескривљеног незнања). Појам блиских сродника у стечајном праву (и праву поравнања) је врло широко повучен.

Према § 34 Ст. з. (§ 32 КО), ту долазе супруг, лица која су у односу сродства или тазбине у правој линији или до четвртог степена побочне линије, даље усвојеник и усвојитељ, хранљеник и хранитељ, најзад лица која живе са стечајним дужником у ванбрачној заједници. Ванбрачно сродство је изједначено са брачним. Нарочито треба имати на уму да и зет брачног друга, који према грађанском праву није са стечајним дужником у сродству по тазбини, улази (убраја се) у *familia suspecta* на пр. муж тетке или нећаке дужникове жене.¹⁾ Осим у праву побијања, овај појам блиских сродника важи на пр. код неспособности за дужност управитеља стечајне масе (§ 80 КО и § 86 Ст. з.) или управитеља поравнања (§ 30 Аустр. З.пор; § 18 З.пор.) и за право гласа о понудама поравнања (§ 148 КО. и § 43 Аустр. З.пор. односно § 160 Ст. з. и § 43 З.пор.). Видети такође § 187, III новела уз ABGB.

8. — Све претпоставке побијања имају као заједничко да оне обухватају само чињенице за једно одређено време пре отварања стечаја. Ови рокови побијања су код појединих претпоставака (чињеничних стања) различити и износе највише 10 година (§ 28 т. 1 Ст. з.) а најмање шест месеци (§ 32).

9. — I Побијање због намере (§ 28 КО.; §§ 28 и 29 Ст. з.). Свака правна радња је предмет права по-

¹⁾ У другој алинеји § 34 одређено је да се о односу блиског сродства — кога по природи ствари има само у стечају физичких лица — води рачуна ако је стечајни дужник друштво са ограниченом одговорношћу. У овом случају важе другари и блиски сродници као сродници друштва

бијања ако ју је извршио стечајни дужник у намери да оштети своје повериоце. Ако је радња учињена више од две године пре отварања стечаја, онда је потребно доказати и у спорном случају да је друга страна (т.ј. друга уговорна страна, прималац једностране изјаве, али и сваки други у чију је корист предузета радња или који је из ње извукао корист) знала за ову намеру оштећења. Остваре ли се ове претпоставке тада се побијају правне радње за 10 година пре отварања стечаја.

Ако је радња предузета (учињена) за последње две године онда се и она побија ако се докаже да је друга страна не знала већ морала знати (скривљено незнање) за намеру оштећења. У року од две године наступа помекнуто пребацивање терета доказивања за блиске сроднике. Довољно је доказати намеру оштећења стечајног дужника; блиски сродник мора доказати да нити је знао нити је морао знати за ову намеру.

У побијању због намере оштећења закон убраја уговоре о куповини и продаји, размени и добављању које је склопио стечајни дужник за последњу годину (према Југословенском Ст. з. § 29. последњих шест месеци пре отварања стечаја), ако је друга страна знала или морала знати да дужник тим послом отуђује имовину у бесцење на штету својих поверилаца.

10. — II. Побијање због бесплатности располагања (§ 30 Ст. з. одн. § 29 КО.). Сва чињенична стања (све претпоставке) које обухвата § 30 Ст. з. имају заједнички рок од две године пре отварања стечаја, даље да код њих се не траже субјективни моменти (никаква намера и знање за њу) већ само објективне околности. Овде долазе сва бесплатна располагања стечајног дужника, дакле пре свега поклони ма и са привидном накнадом (ипак постоје изузетци кад су у питању испуњења законске дужности, моралне или конвенционалне обавезе), даље стицање (дужникових ствари) у току извршења ако је противвредност дата из дужникових средстава. Тиме се спречава да бесплатно располагање буде обезбеђено од права побијања на тај начин што га прибавилац облачи у форму стицања путем извршења а средстава, која за то даје, добијају се од стечајног дужника, на пр. неко купује на принудној јавној продаји са новцем дужника његово добро. Код блиских сродника претпо-

ставља се чињеница да средства потичу од стечајног дужника.

Најзад под одредбу §-а 30 Ст. з. потпадају обезбеђења и повраћај односно предаја извесне имовине — брачне имовине — под нарочитим околностима, које закон сматра као типично бесплатно располагање.

11. — Ш. Побијање због поговорања (§ 30 КО; § 31 Ст. з.). Овај случај иде на исто као повратно дејство отварања стечаја пошто се дужност једнаког поступања са стечајним повериоцима ставља раније на 60 дана пре наступања неспособности плаћања или у сваком случају пре дана подношења предлога, ипак се не могу нипошто побити чињенична стања која су настала годину дана (по југословенском Ст. з. шест месеци, § 31) пре отварања стечаја. Закон сматра као поговорање сваку исплату (намирење) или обезбеђење поверилаца услед чега је повређена дужност једнаког поступања (начело једнакости). Разликују се две врсте поговорања: објективно поговорање постоји ако поверилац добије нешто што му не припада било у погледу предмета (на пр. робу место новца, или друге ствари место дугованих или исплате — чинидбе — престације — без истицања приговора) било у погледу времена или места (чинидба, престација другде на другом месту, него што је уговорено, или исплата пре приспелости). У свима овим случајевима закон претпоставља, већ због одступања од дуговоаног, да има поговорања али је допуштен противдоказ да упркос одступања није било објективног поговорања.

Субјективно поговорање постоји ако поверилац додуше добије управо оно што му се дугује, али ако је то учињено у намери поговорања, на пр. дужник бира између приспелих дугова неке које потпуно намирује док друге излаже опасности неспособности за плаћање. Ако је поговорањем блиски сродник, онда није потребно доказивати намеру поговорања, шта више ствар је противника да докаже нескривљено незнање (тј. да није морао знати за) намеру поговорања.

12. — IV. Побијање због знања за неспособност плаћања (§ 31 КО; § 32 Ст. з.). Могу се побити по наступању неспособности плаћања правне радње предузете за последњих шест месеци пре отварања

стечаја које имају за предмет намирење или обезбеђење стечајног повериоца и сви остали послови стечајног дужника из овог времена. У погледу блиских сродника не треба других доказа а у погледу осталих лица потребно је доказати да су знала или морала знати за неспособност плаћања; блиски сродници морају доказати да нису морали знати (нескривљено незнање).

13. — V. Најзад постоји још један случај стечајног побитијања али нормиран не у стечајном закону већ у НГВ (Трговачком законнику) и одржан у важности чл. III Z. 2. Einf V. То је одредба чл. 259 НГВ односно § 499 југ. Трг. закона) према којој тајни другар у стечају имаоца трговачког предузећа мора пратити извесна давања стечајног дужника. Предмет побитијања је према овој одредби враћање друштвеног улога или (у случају да он још није уплаћен) ослобођење („удела у губитку“) ако су ове правне радње предузете у последњој години пре отварања стечаја. Побитијање је искључено ако тајни другар поднесе противдоказ да стечај (тј. неспособност плаћања) има свој разлог у околностима које су настале тек после правне радње која је предмет побитијања тј. споразума о враћању или обезбеђењу. Он мора дакле, одступајући од осталог права побитијања да докаже једну објективну чињеницу; није довољно да докаже да није знао за околности које су га довеле до стечаја.

14. — Пошто правна радња може бити побитијања са више гледишта, блиски сродници имаће не ретко да доказују више чињеница које их ослобођавају. Тако ће блиски сродник, који је после наступања неспособности плаћања примио намирење морати да докаже да нити је знао нити морао знати за намеру стечајног дужника да оштети своје повериоце, даље за намеру стечајног дужника да га погудује пре осталих поверилаца, најзад да му је била непозната односно да му није морала бити позната чињеница-неспособности плаћања. Ако је путем извршења постигао обезбеђење он ће морати да изведе противдоказ према §§ 31 и 32 Ст. з. и такође према § 30 т. 2. Ст. з., наиме да није стекао (ствари и права) из дужникових сретстава. Не пође ли му за руком да докаже само једну једину од ових чињеница, онда има места побитијању.

15. — Поступак за поравнање сам по себи не заснива побојност, пошто се поступак ипак отвара само ако је дужник неспособан за плаћање; то мора свако знати да је дужник поравнања неспособан за плаћање и стога да су његове правне радње, које потпадају под § 32 Ст. з. у случају да непосредно затим буде отворен стечај, предмет права побијања чим се отварање поступка за поравнање јавно обзнани. Ипак се правне радње, које Закон о поравнању допушта дужнику за време поступка за поравнање, изузете од побијања у стечају који се непосредно отвори по обустави поступка за поравнање (§ 32 ал. 3.).

16. — У интересу правнога саобраћаја постоје неколико изузетака од права побијања. Тако за исплате меница и чекова ако је друга страна била изложена опасности да изгуби своје регресно право ако одбије да прими исплату (§ 33. аустр. Зпор.; § 33 Зпор.) и код продаја појединачних покретних ствари које се могу побијати само ако се знало или морало знати за дужникову намеру оштећења (§ 28. 1—3, § 34 КО.; §§ 28, 29, 35 Ст.з.)

17. — Право побијања припада стечајним повериоцима као целини. Ово право врши искључиво управитељ стечајне масе, он има монопол побијања у стечају, само он може подићи (поставити) захтев (на основу права) побијања пред судом или ван суда, одрећи га се, дозволити да се угаси тиме што пропушта да благовремено побија или се по њему поравнати. Његов монопол се протеже и на све специјалне захтеве права побијања који припадају појединим стечајним повериоцима према закону о побијању правних дела изван стечаја, а који за време стечаја могу бити остваривани само од стране управитеља стечајне масе у интересу свих (§ 37 КО.; § 36 Ст.з.).

18. — Дужник побијања или противник побијања је „друга страна“ у правној радњи (која се побија) и његов наследник (в. тач. 9.). Против сингуларног правног наследника или примаоца права тј. онога који стиче право на основу побијаног (рушљивог) права и његовога наследника допуштено је побијање само у два случаја: (1) ако је у време стицања знао или морао знати за околности на којима се заснива захтев за побијање против његовог претходника (код блиских спо-

дника претпоставља се према познатом правилу ово знање до противдоказа), (2) ако је стекао путем бесплатног располагања његовог претходника, тј. дакле ако и његово стицање од претходника носи у себи елементе на којима се заснива право побијања.

19. — Садржина права побијања. Побијање иде на то да се у стечајну масу унесе све оно, што услед правног дела, на које се односи побијање, није ушло у имовину стечајног дужника или што је из ње било отуђено или напуштено; отуђена ствар мора се вратити, уступљена тражбина натраг уступити, дуг повратити у пређашње стање (реституисати), одрећи се тражбине стечене противу стечајног дужника. Уколико се чинидба састоји у простој изјави она важи као дата са правноснажном пресудом о чинидби (Leistungsurteil). Оно што је измакло стечајном дужнику мора бити враћено на пр. оно што је овај трећем лицу дао (наменио); ако је он за своју чинидбу тражио противчинидбу не за себе него за своју жену онда мора противник вратити маси оно што би услед овога уговора припало стечајном дужнику да овај није учинио на побојан начин да исплату за то трећи обећа његовој жени. На правни однос између стечајног дужника и противника побијања побијање нема никакво дејство. Правни посао који је предмет побијања, остаје између њих у важности и може, после стечаја, бити наново оствариван (§ 39 КО.; § 38 Ст. з.).

Чинидба (враћање у масу) врши се по правилу у природи, а ако то није могуће на пр. било би несразмерно теже или скупље, надокнадиће се штета у новцу. Нарочити случај такве накнаде штете постоји ако се ствар додуше враћа у масу у природи, али је у међувремену оптерећена правима (§ 40 КО.; § 39 Ст.з.).

У погледу појединости за одговорност, нарочито за споредне пристојбине као користи и штете настале услед случаја, противник побијања се сматра у начелу као непоштени поседник (несавесни држилац), за такве који су постали противници побијања наслеђем, постоје изузетци а такође ко је чинидбу, на коју се односи побијање, примио у доброј вери и бесплатно одговара само за обogaћење (§ 39 КО.; § 38 Ст.з.).

20. — Противник побијања може захтевати да му се врати из масе противчинидба, уколико се она још налази у маси или уколико је маса њом обогачена. Захтеве који би ишли преко тога у погледу противчинидбе, он може остваривати само као стечајни поверилац. Он је на пр. купио од стечајног дужника нешто што се побија. Он мора вратити у масу робу, захтев на повраћај дате цене он може, ако је маса њом обогачена, остваривати као дуг стечајне масе; ако је њу стечајни дужник поконио или потрошио онда као стечајну тражбину. Ако таква правна радња, која се побија, има за последицу гашење тражбине противника побијања према стечајном дужнику (на пр. стечајни дужник је платио дуг на начин који је предмет побијања) тражбина је оживела наново ако противник побијања врати маси (плаћени износ); он је за ову тражбину стечајни поверилац (§ 41 КО; § 40 Стеч. зак.).

21. — Противник побијања не може своју противтражбину, коју има према стечајном дужнику, пребити са захтевом за побијање, већ и стога што та тражбина која се остварује против њега побијањем није тражбина стечајног дужника (§ 42 КО; § 41 Ст. з.).

22. — Тужбе на основу права побијања морају се подићи у року од године дана по отварању стечаја. Остваривање приговора није везано ни за какав рок. Ако спровођење захтева за побијање изискује земљишнокњижне уписе, онда тужба може бити забележена са стварноправним дејством у земљишну књигу (§ 43 КО; § 42 Ст. з.).

§ 33

Органи стечаја.

І Управитељ стечајне масе.

1. — Управитељ стечајне масе је неопходни орган свакога стечаја. Њега поставља, као и управитеља поравнања, стечајни суд (веће, сенат) (§ 80 КО; § 86 Ст. з.). Он има службу коју мора лично вршити. Он одговара за своје помоћнике. Суд му може дати заменика са тачно

истим овлашћењима по садржини. Заменик је у вршењу свога звања временски ограничен у толико што он само у случају спречености управитеља стечајне масе има да врши и само у овом случају сме вршити ту дужност (§ 85 КО; § 92 Ст. з.). И посебни управитељи за извесне гране управе, нарочито за управљање непокретностима и рудницима могу бити постављени у случају потребе. И постојање принудне управе пре отварања стечаја или издејствоване у корист различних веровника за време стечаја може бити повод за посебну управу. Из привредних разлога треба, по правилу, поверити посебну управу принудном управитељу (§ 86 КО; § 93 Ст. з.).

2. — За избор личности управитеља стечајне масе и његову подобност (способност) важе исти прописи као за избор управитеља поравнања, само недостаје одредба да се не постави конкурент стечајног дужника (§ 80 КО; § 96 Ст. з.).

Постављање се врши и овде без ичијег претходног саслушања. Али, касније, повериоци имају далеко већи утицај на избор управитеља стечајне масе него у поступку за поравнање. Сваки збор поверилаца на чијем дневном реду стоји питање управитеља стечајне масе (на првом збору веровника то питање стоји по самом закону) може, наиме, поднети предлог (предложити) стечајном суду да разреши управитеља стечајне масе и именује за управитеља стечајне масе лице које изабере веровнички збор. То је за стечајни суд прост предлог коме се може удовољити, али не мора. Он га мора одбити ако изабрана тачније предложена личност није способна за дужност управитеља стечајне масе.

Он га може одбити ако нађе да је избор сумњив; али у случају избора који не даје повода сумњи он може одбити промену личности управитеља стечајне масе ако налази да она штети заједничке интересе стечајних поверилаца. Стечајни суд има, дакле, да штити интересе стечајних поверилаца чак и противу воље позване, сазване организације поверилаца чиме је пружена одн. дата противтежа противу котеријаштва. Повериоци, према томе немају у ствари право избора већ само право предлога, (§ 87 КО; § 94. Ст. з.).

3. — Правни положај управитеља стечајне масе био је раније предмет великог спора. Према публицистичкој теорији он је био званични (јавни) орган коме је поверено спровођење аката извршних власти. Према теорији заступништва он је био час заступник стечајног дужника, час заступник поверилаца, час заступник стечајне масе замишљене као правно лице. У позитивном праву је прихваћена публицистичка теорија. Управитељ стечајне масе има да се, по налогу суда а не по наређењима стечајног дужника или по заповестима стечајних поверилаца, стара о управи стечајном имовином и захтевима за побијање. Делом, његова се активност даје искључиво тиме објаснити, на пр. он закључује уговор о служби са стечајним дужником он тражи проказну заклетву или притварање стечајног дужника, у стечају друштва он наплаћује улоге лично одговорних другара. У већини случајева он је ипак на основу свога звања истовремено законски заступник делом стечајног дужника, делом стечајних поверилаца. Он заступа стечајног дужника даље када експлоатише његово предузеће, извршује његове послове, утерује његове тражбине, отуђује објекте из стечајне масе. Повериоце заступа када остварује захтеве за побијање.

4. — Овлашћења управитеља стечајне масе ограничена су према трећима циљем његовога звања. Само у малом броју изузетних случајева није довољна његова заступничка власт, то су пре свега послови из § 116—117 КО (§ 128 и 129 Ст. з.) у којима и према трећима потребно му је одобрење веровничкога одбора или стечајнога судије. Он може такође бити ограничен у својој власти завођењем посебне управе и у извесним случајевима од стране стечајног судије. Унутра он је ограничен делокругом осталих стечајних органа; али он није, као у ранијем праву потчињен повериоцима и везан у начелу за њихова упутства (наредбе). Он је дужан да стечајном судији даје (подноси) извештај и положи рачун. Надзор над њим деле стечајни судија и веровнички одбор. Приликом управљања и уновчавања масе (када хоће да предузме важне мере) он има да тражи закључак веровничког одбора а када овога нема стечајног судије.

5. — Његова делатност обухвата следеће главне гране :

а) Изналажење стања масе, инвентарисање, процена, састављање биланса, испитивање списка имовине, биланса, књига, кореспонденције.

б) Наплата и обезбеђење активе. При том има места не само правним разлозима већ и разлозима целисходности, он има да наплати тражбине али не треба утеривати ако нема изгледа да се може шта добити, (§ 119 КО; § 131 Ст. з.), нити треба ступити у процесе без изгледа на успех (§§ 8, 37, КО; §§ 8, 36 Ст. з.).

в) Уновчавање масе (§§ 115 и 119 КО; §§ 127 и 131 Ст. з.) и реализирања захтева за побијање (§ 37 КО; § 36 Ст. з.) тзв. реализирање или уновчавање масе које се састоји у отуђењима објекта стечајне масе у циљу претварања у готов новац.

г) Утврђивање пасиве у поступку испитивања, испитивање пријављених тражбина и давање изјаве о њиховој исправности и рангу (§ 109 КО; § 121 Ст. з.).

е) Подела (деоба) резултата добијеног из уновчавања међу повериоце масе и стечаја (§ 135 КО; § 147 Стеч. зак.).

ф) Садејство (учешће) у принудном поравњању као извештај који даје мишљење слично управитељу поравнања (§ 146 КО; § 158 Ст. з.).

6. — Дужности и одговорност управитеља стечајне масе су регулисани приближно на исти начин као и управитеља поравнања. Он је, такође, на сличан начин подвргнут надзору стечајног судије, само што код њега, саобразно проширеном кругу задатака, све има далеко већи значај. Он носи далеко већу одговорност, пошто он управља имањем стечајног дужника а не врши само надзор над овим (као управитељ поравнања над дужником).

Стечајни судија може наредити да управитељ стечајне масе тражи од веровничког одбора упутства за извесна питања а ако веровнички одбор није постављен он сам даје упутства (§§ 81, 84 КО; §§ 87, 91 Ст. з.).

7. — Слично управитељу поравнања, управитељ стечајне масе има захтев на накнаду трошкова и награду. Он их пријављује пре окончања своје делатности стечајном судији, овај одлучује о томе по саслушању веровничког одбора. Рекурс против одлука иде Апелационом суду¹⁾; овај о томе одлучује коначно.

¹⁾ Пре новела належао је био само стечајни суд.

Уредбом се могу прописати тарифе са одређеним отсеком (паушална тарифа). Споразуми управитеља стечајне масе са стечајним дужником или повериоцима о висини трошкова или о награди ништави су (§§ 82, 125 и 126 КО; §§ 89 и 90, 137 и 138 Ст. з.).

II Контролор (испитивач) пословања.

Контролор пословања јавља се у поступку за принудно поравнање у стечају као и у поступку за поравнање (§ 146 КО; § 158 Ст. з.). Види § 16, II овога дела.

III Веровнички одбор.

Веровнички одбор је орган ради контролисања (надзиравања) и потпомагања управитеља стечајне масе и осталих управитеља. Састоји се из три до пет чланова и још једног претставника мањине на предлог (§ 88 (1 и 2) КО; § 95 ал. 1 и 2 Ст. з.).

Веровнички одбор није обавезан (облигатан). По правилу бира га поверилачки збор, избор се врши већином гласова. Претставник мањине је онај који има бар једну четвртину гласова. Изабрани одбор треба да потврди стечајни суд. Он може из важних разлога ускратити потврду и већ потврђене чланове смени, разрешити (нарочито због занемаривања дужности). Поверилачки збор може опозвати чланове веровничког одбора (претставника мањине само већином која износи више од 3/4 гласова).

Стечајни судија може поставити привремени веровнички одбор и опозвати га. У овом случају отпада потврда од стране стечајног суда.

Потребе праксе су довеле до тога да се како пасивно изборно право прошири изван круга поверилаца тако и да се допусти заступање изабраног члана у одбору. У одбор могу се изабрати правна и физичка лица која чак нису стечајни повериоци, дакле особито намештеници поверилаца и функционери поверилачких удружења. Такође је допуштено изабраним члановима да одреде своје заступнике, најчешће намештенике, ипак то иде на опасност и трошак заступаног, који дакле одговара (јемчи) за свога заступника (§ 88 КО; § 95 Ст. з.).

3. — Поверилачки одбор је колегијум; он доноси своје закључке гласањем на седницама, изузетно гласа се

писмено. Основе његовог пословника су дате у § 96 Ст. з. (§ 89(з) КО.). У границама ових одредаба одређује себи одбор свој пословник.

4. — За повреде својих дужности чланови одговарају приватноправно. Као нарочити случај повреде дужности сматра закон стицање објеката стечајне масе без изречног одобрења веровничког збора¹⁾ (§ 89(з) КО.; § 97 Ал. 2 Стеч. зак.).

5. — Дужности веровничког одбора су (§ 89 КО; § 97 Ст. з.):

а) Надзор над управитељем стечајне масе. Он га врши слично као стечајни судија, само без извршне власти дакле тиме што тражи извештаје, прегледа касу и рачуне управитеља стечајне масе; прегледа књиге, исправе ит.д. Овој дужности надзора веровничког одбора одговара дужност управитеља стечајне масе да поднесе извештај, подношења књига, исправа, рачуна ит.д. одбору. Нађе ли одбор незгоде, које управитељ стечајне масе не уклони сместа, онда мора известити стечајног судију и може ставити евентуалне предлоге.

б) Помагање управитељу стечајне масе, нарочито у истраживању активе, у управи, уновчавању и деоби масе. Он ће моћи пружити често велику помоћ нарочито због пословне стручности својих чланова.

в) Веровнички одбор се меша у саму управу у толико што код свих важних мера и где иначе нареди стечајни судија доноси закључке, нарочито о управи и уновчавању масе; ови су закључци обавезни за управитеља стечајне масе. Нацрти за деобу подлеже њиховом одобрењу (§§ 115, 84, 129 КО.; §§ 127, 91., 141 Ст. з.).

д) Веровнички одбор мора бити саслушан у извесном броју случајева: нарочито при одмеравању захтева управитеља стечајне масе (§ 125 КО; § 137 Ст. з.) и приликом одбијања предлога за поравнање у поступку предходног испитивања (§ 142(з) КО; § 154 Ст. з.), ако је то могуће

¹⁾ Код нас је ово питање регулисано нешто друкчије у § 97 ал. 2 Ст. з. из кога излази да док је по аустр. КО одобрење потребно само ако прибављају из слободне продаје, код нас чак ако прибављају предлогом за преузимање и на јавној продаји. Одредба строга и непрактична. Упореди Цуља — Верона Коментар уз § 97.

учинити и пре притварања (стављања у притвор) и пуштања из притвора стечајног дужника (§ 101(а) КО; § 113 Ст. з.).

6. — Веровнички одбор јавља се према трећима утолико што према §§ 116 и 117 КО (§§ 128 и 129 Ст. з.) извесне, тамо побројане, радње управитеља стечајне масе да би важиле треба да их одобри веровнички одбор или, иначе, у појединим случајевима стечајни судија везује управитеља стечајне масе за сагласност одбора и ово обзнањује трћима (§ 83 КО; § 88 Ст. з.).

7. — Право на награду нема нити одбор нити његови чланови само им се накнађују трошкови. За нарочите послове могу ипак бити награђени по одобрењу стечајног судије (§§ 89(а), 127 КО; §§ 98 и 139 Ст. з.).

8. — Управитељ стечајне масе има да саопшти одмах закључке веровничког одбора стечајном судији. Он може одложити (ускратити) извршење, док веровнички збор не донесе закључак о дотичним предметима (§ 95 КО; § 104 Ст. з.). Овај надзор стечајног судије над делатношћу (радом) веровничког одбора не односи се само на испитивање законитости закључка већ и на испитивање његове целисходности, судија мора нарочито испитивати да ли закључци стварно воде рачуна о заједничком интересу стечајних поверилаца. У осталом упућивање пред веровнички одбор није увек последица одлагања да се изврши закључак веровничког одбора, понекад је сам стечајни судија овлашћен да измени закључак (§ 115(а) КО; § 127 ал. 1 Ст. з.), или он може предмет вратити одбору да донесе нов закључак, или најзад у неодложним случајевима може изнети ствар стечајном суду ради одлуке.

IV Веровнички одбор.

1. — Суделовање стечајних поверилаца у поступку долази најјасније до израза у веровничком збору. У ранијем поступку збор је био најглавнији носилац аутономије поверилаца; његова моћ, бар на папиру, била је готово неограничена, остали органи поступка били су више или мање од њега зависни.

2. — У новом поступку то је друкчије; делокруг веровничког збора је законом ограничен. Он је надлежан

за: а) избор веровничког одбора и предлог за постављање управитеља стечајне масе и његово смењивање. Изузев смењивање веровничког одбора које коначно врши (одлучује) веровнички збор остали закључци ове врсте имају само карактер предлога или претставке стечајном суду, тек одобрење стечајног суда ствара веровнички одбор, тек именовање (постављање) од стране стечајног суда поставља или смењује управитеља стечајне масе. б) одобрење за прибављање предмета стечајне масе од чланова веровничког одбора са извесним изузетцима (§ 89(а) КО; § 97 ал. 2 Ст. з.), закључци о другим предметима једног иначе самосталног располагања управитеља стечајне масе, ако то стечајни судија нареди за поједини случај (§ 83 КО; § 88 Ст. з.). в) закључак о предлогу за принудно поравнање (најважније). д) ако не постоји веровнички одбор може стечајни судија тражити одобрење веровничког збора за акте које одобрава веровнички одбор (§ 90 КО; § 99 Ст. з.). У овом случају закључак веровничког збора има код аката из §§-а 128 и 129 Ст. з. (§§ 116 и 117 КО) дејства и према трећима, иначе никада.

3. — Први веровнички збор сазива се приликом отварања стечаја. Он је законом прописан; доцније, сазива стечајни судија према своме нахођењу; он мора сазвати збор ако то захтева управитељ стечајне масе, веровнички одбор или већина стечајних поверилаца чије тражбине достижу четвртину свих стечајних тражбина (§ 91(г) КО; 100 Ст. з.).

4. — Закон поставља основе пословника за веровнички збор: сазивање, у начелу, јавним обзнањивањем, никакво доношење закључака по предметима који не стоје на дневном реду; осим о предлогу да се сазове нов веровнички збор; способност за решавање (доношење закључака) ако су присутна бар два веровника који представљају четвртину свих стечајних тражбина; за вршење избора и закључке потребна је апсолутна већина присутних, која се израчунава према износу тражбина. Осим избора, нико не може гласати у својој ствари (§§ 91—92 КО; §§ 100—101 Ст. з.).

5. — Од нарочите важности је питање права гласа (§ 93 КО; § 102 Ст. з.). Слично као у поступку за поравнање само стечајни поверилац има право гласа; али док у

поступку за поравнање сваки који се пријавио има, у начелу, право гласа и испитивање права гласа врши се у случајевима где је његово право гласа или његова висина сумњива тек после гласања и такође само ту где је то битно (важно) за резултат гласања, стечајни поступак полази од тога да само у поступку утврђена стечајна тражбина овлашћује на гласање са утврђеним износом. И лица чије тражбине нису утврђене пошто или нису испитане или су оспорене, имају допунско право гласа ако им је признато од стечајног суда, или, ако тражбина не прелази 20.000 од стечајног судије. Исто тако потребно је да суд утврди право гласа за условне тражбине и тражбине за мањак. Право гласа не треба да буде предмет трговине. Да би се спречио прекуп тражбине одређено је да тражбине, које су стечене путем уступања после отварања стечаја, не дају право гласа сем ако је тражбина преузета на основу обавезе настале пре отварања стечаја (§ 94 КО; § 103 Ст. з.).

6. — Веровнички збор стоји не само формално, дакле и у погледу садржине својих закључака под надзором стечајног суда. Из тога излази јасно да он није носилац приватних права о којима он може располагати, већ службени орган који има да испуни дужност. Али и као орган он није аутономан. Незаконите закључке суд мора укинути. Нецелиходне закључке који стоје у супротности са заједничким интересом стечајних поверилаца стечајни суд може на исти начин укинути и ускратити њихово извршење. По правилу ово има само касаторно дејство, веровнички збор мора наново одлучивати. Али у хитним случајевима може суд поступити реформаторски и на место укинутог закључка сам донети наредбу, (§ 95 КО; § 105 Ст. з.).

§ 34

Утврђивање активе и пасиве.

Једна од разлика стечаја од поступка за поравнање састоји се у томе што се у стечају врши службено утврђивање активе и пасиве до у њиховим појединостима, док у поступку за поравнање врши се само сумарно испитивање, највећим делом без судског учешћа. Притом је ве-

лика разлика између утврђивања активе и утврђивања пасиве; утврђивање активе је чисто фактично, нема правни карактер нити правно значајних изјава (воље); утврђивање пасиве има у суштини правну природу која се састоји у изјавама о постојању или непостојању тражбина, евентуално са судском одлуком, ма да се ова има тражити ван стечаја.

1 Утврђивање активе.

1. — Утврђивање активе врши се у инвентару, тј. у службеном пописнику (списку) појединих саставних делова стечајне масе (§ 96 КО; § 106 Ст.з.). Инвентар је судски, саставља га или стечајни судија или по његовом налогу управитељ стечајне масе. Закон поверава суду сретства ради веродостојног састављања инвентара. Ова су: а) давање објашњења од стране стечајног дужника (§ 99 КО; § 109 Ст. з.) б) његова нарочита дужност да поднесе списак имовине тј. списак активе и пасиве. Притом стечајни дужник мора дати поједине, за даљи поступак важне податке (наплативост потраживања, адресе његових поверилаца, податке о сротству по крви и тазбини према повериоцима). Списак имовине мора бити потписан од стечајног дужника и садржати понуду проказне заклетве (§ 100 КО; §§ 110, 111 Ст. з.); в) Дужност стечајног дужника на проказну заклетву је дужност заклетви се да су његови податци о активи и пасиви тачни и потпуни и да није ништа прећутао од своје имовине. Он мора ову заклетву положити ако то стечајни судија нареди или ако то захтева управитељ стечајне масе или који стечајни поверилац. Објављивање рочишта за полагање заклетве на судској табли и позивање одређених лица на ово (100(б) КО; § 111 Ст. з.) отежавају лажну проказну заклетву.

2. — Дужност обавештавања погађа и друга лица: тако сви који имају ствари у својој власти (на чувању) а те ствари улазе у стечајну масу, они морају допустити попис и процену, ако треба да их врате, само у колико стечајном дужнику припада захтев према грађанском праву на то. Даље ко је стекао тражбине стечајног дужника по књигама; с њим ће се поступити тако као да тражбине још увек припадају стечајном дужнику, са

преносом тражбине по књигама поступаће се као са простим залагањем (§ 97(а) § 10(а) КО; § 107 ал. 3, 10 Ст. з.).

3. — У инвентар ће се пописати све ствари стечајне масе рачунајући ту и оне о којима постоји сумња да ли припадају стечајном дужнику (§§ 97(а), 98 КО; §§ 107 ал. 1 и 108 Ст. з.). Пописивање у инвентар нема правно значење; ствар која не припада стечајном дужнику не постаје пописом у инвентар саставни део тзв. Soll-Masse (маса у правном значењу), она може бити излучена. И обратно, ако једна ствар која спада у масу не буде пописана у инвентар, то нема за повериоца никакво правно штетно дејство. Осем тога што се инвентар може стално допуњавати, може ствар која се тамо не јавља бити стечајно отуђена и њена цена бити подељена међу повериоце.

4. — За инвентарисање везује се процена; то је утврђивање вредности појединих објеката инвентара. При том се има да истражи општа прометна вредност. Стечајни закон предвиђа да процене могу бити учињене без сувише великих трошкова (§ 96(а) КО; § 106 Ст. з.): одлагање на пр. због принудног поравнања које се убрзо очекује, само један стручњак, замена стручњака стручним члановима веровничког одбора. Код непокретних ствари „сходно ће се примењивати прописи о извршењу и обезбеђењу“ (§ 143, 144, 150 ЕО; §§ 113, 114, 118 З. И. О.).

5. — Састављање биланса није обавезно, ако је стечајни дужник поднео биланс онда га управитељ стечајне масе испитује и исправља га, такође стечајни судија може захтевати од управитеља стечајне масе да он састави биланс.

6. — Стечајни закон узима у овом отсеку утврђене дужности стечајног дужника као повод да би утврдио санкције у циљу да изнуди њихово испуњење (ради изнуђивања одговарајућег понашања), према се ове дужности не односе просто на суделовање при утврђивању активног стања. Као такве санкције утврђене су: а) принудно довођење ако се не одазове позивима; б) притвор због тога што не подноси списак имовине или не полаже проказну заклетву, даље ако је притвор потребан ради обезбеђења стечајне масе, или зато да би се спречиле сплетке које би за веровнике могле бити штетне (§ 101 КО; § 113 Ст. з.).

II Утврђивање пасиве.

1. — Прописи о утврђивању пасиве односе се само на стечајне тражбине. Излучни захтеви, различна права као таква (не стечајне тражбине обезбеђене различним правима) као и масини дугови не подлежу поступку око утврђивања регулисаном у стечајном закону; њих управитељ стечајне масе као заступник стечајног дужника признаје или оспорава према обичним правилима и у другом случају морају бити утужене према Грађанском парничном поступку од стране тражиоца код надлежног суда.

2. — Стварном утврђивању стечајних тражбина претходи пријава од стране повериоца и испитивање од стране управитеља стечајне масе. Стечајни поверилац има право на учешће у стечају, то значи на учешће у поступку и у заједничком намирењу. Овај захтев је индивидуално право повериоца. Само код поверилаца који имају привилегисану обвезницу, захтев на учешће не припада поједином повериоцу већ заједничком скрбнику (куратору).

3. — Стечајни повериоци морају своје тражбине пријавити (§ 102 КО; § 114 Ст. з.). Зато се одређује рок у стечајном едикту (§ 74 КО; § 79 Ст. з.). Формалне одредбе о пријави имају за циљ да обезбеде индивидуалисање тражбина (§ 103 КО; § 115 Ст. з.). Различни поверилац који се појављује и као стечајни поверилац, мора навести вероватни мањак (§ 115 ал. 3 Ст. з.). Поверилац нема дужност доказивања; ако му буде наложено да наведе доказна сретства за своју тражбину онда ово има у суштини циљ да олакша управитељу стечајне масе испитивање и да избегне оспоравања. Формалности одређују §§ 115 и 116 Ст. з.; § 103, 104 КО.

Пријава дејствује тако да управитељ стечајне масе мора дати о тражбини одређену изјаву; она производи, даље, прекид застарелости (§ 9) и најзад она има за последицу да за тражбину, ако не може узети учешћа у деобама, мора бити положена деобна квота код суда (§ 131 КО; § 143 Ст. з.).

Пропуштање рока за пријаву не производи губитак захтева на учествовање већ има само мање важне последице; најважније су дужност сношења трошкова. Зато што ће бити можда потребно још нарочито рочиште за

испитивање пријављених тражбина и искључење од привремених деоба (§ 107 КО; § 120 Стеч. закона).

4. — Испитивање и утврђивање (пријављених) тражбина врши се на рочишту за испитивање (§§ 105, 106 КО; §§ 117, 118 Ст. з.). Опште рочиште за испитивање одређује се у стечајном едикту; оно треба да се одржи од прилике 14 дана (по нашем Стеч. закону 15 дана — § 79) по окончању рока за пријаве. Управитељ стечајне масе и стечајни дужник морају, стечајни повериоци могу доћи. У расправи (приликом већања) испитивања управитељ стечајне масе, коме се пријаве достављају одмах по њиховој предаји суду, има да се изјасни безусловно да ли он поједине пријављене тражбине признаје као исправне или не и који им исплатни ред (ранг) признаје. Стечајни повериоци нису дужни да даду изјаву али они могу оспорити исправност и исплатни ред појединих тражбина. Стечајни дужник не може уопште оспорити исплатни ред већ само исправност али и то има дејства само ван стечаја. Све ове изјаве странака имају за циљ да послуже избегавању процеса. Неоспорене тражбине сматрају се као да су утврђене пресудом на сваки начин за стечај, делом чак и ван њега.

5. — У појединости, изјаве имају следеће дејство (§ 109 КО; § 121 Ст. з.): а) управитељ стечајне масе оспорава тражбину онда самим тим тражбина није утврђена без обзира да ли је још ко оспорава или не, поверилац мора подићи тужбу, застарелост се не прекида већ се само обуставља до истека рока за тужбу (§ 9); б) управитељ стечајне масе признаје, нико од других не оспорава. Ово признање има не само приватноправни значај већ и дејство правноснажне пресуде, и после стечаја се не може о томе водити процес, а тражбина се утерује, наплаћује принудним извршењем. Признање управитеља стечајне масе има ово дејство за све учеснике, дакле за стечајног дужника, за пријављеног повериоца и за све стечајне повериоце. с) Ако управитељ стечајне масе даје изјаву признања док стечајни дужник оспорава онда изјава управитеља стечајне масе задржава за стечај горе приписано дејство. Али само за стечај. Ван стечаја она не замењује пресуду нарочито не титулус (наслов) извршења; д) Најзад, ако управитељ стечајне масе признаје

тражбину а један или више стечајних поверилаца оспоравају онда изјава о признању управитеља стечајне масе добија горе наведено дејство ако пресуда огласи ово оспоравање као неосновано. Дотле тражбина није утврђена.

6. — Пропуштање рока за пријаву није, као што је споменуто, губитак права. Ако је пријава поднета још пре општег рочишта за испитивање онда се може, али не мора на овом о њој расправљати. У сваком случају о њој ће се решавати на нарочитом рочишту за испитивање. Дотле поверилац који се пријавио после рока за пријаву (који је задоцнио са пријавом) не може оспоравати остале стечајне тражбине (§ 107 КО; § 120 Стеч. закона).

7. — Утврђене тражбине (тј. признате од управитеља стечајне масе и неоспорене од стечајних поверилаца) биће унете (оверене) у списак пријављених тражбина који важи као саставни део протокола (записника) рочишта за испитивање (§ 108 КО; § 119 Ст. з.).

8. — О оспореним тражбинама мора се одлучити у процесу. О исправности тражбина које не спадају под суд (које се не решавају путем спора) решава надлежна власт, о исправности тражбина које суд решава у спору надлежан је увек стечајни суд и ако би за тај спор иначе био надлежан који други суд (§ 111 КО; § 123 Ст. з.). О исплатном реду свих тражбина одлучује увек стечајни суд. Стечајни суд решава не само у стечајном поступку, већ у редовном парничном поступку, притом примењује према висини спорног предмета зато прописани поступак; ако дакле ствар треба према висини тражбине да дође пред срески суд онда расправљаће и одлучиваће судија појединац по прописима који вреде за поступак пред среским судовима (§ 114 КО; § 126 Ст. з.).

Ако је између стечајног дужника и повериоца још пре отварања стечаја био у току спор који се прекида отварањем стечаја онда поверилац мора ипак исто тако пријавити (§ 102 КО; § 114 Стеч. зак.); признањем од стране управитеља стечајне масе тражбина је утврђена и отпада даљи процес. Али ако је тражбина оспорена на рочишту за испитивање тражбина онда се процес наново води. Суд пред којим се раније водио спор остаје и даље надлежан; ипак „стечајни суд може, по предлогу, из раз-

лога целисходности, наредити да се такве парнице код њега наставе. Против ове наредбе има места правном леку" (§ 113 КО; § 125 Ст. з.).

Као тужилац јавља се, по правилу, поверилац; он мора своју тужбу подићи против свих који је оспоравају (његову тражбину). Само ако је у питању једна већ извршна тражбина, дакле, по правилу, кад поверилац има већ правноснажну пресуду о тражбини мора тужбу да поднесе онај који оспорава (§ 110 КО; § 122 Ст. з.).

За подношење тужби стечајни судија одређује бар једномесечни рок. Пропуштање овога рока повлачи за собом искључење из деобе и могућност скинућа стечаја без сагласности поверилаца (§ 110(4) КО; § 122 ал. 4 Стех. зак.).

Пресуда у парници поводом оспоравања дејствује не само *inter partes* већ дејствује према свима стечајним повериоцима. Парнични трошокви су, по правилу, трошкови масе (ближе § 112(а) КО; § 124 Ст. зак.).

§ 35

Управа и уновчавање масе.

1. — Стечај има двојак циљ: или треба да доведе до једног што је могуће више повољног поравнања за повериоце или он треба да произведе (доведе до) што је више могуће повољно намирење деобом уновчене масе. Задатак управе стечајне масе јесте за сваки од ових циљева створити што је могуће повољније предуслове. Обоје није често лако постигнути. Тактика управе масе мора се прилагодити различитим могућностима, она мора унапред имати пред очима један од ова два циља, али имати на уму и други.

Ако за поравнање има много изгледа тада на пр. задатак управе стечајне масе састојаће се у томе: одржати способним за егзистенцију предузеће стечајног дужника и омогућити му будуће добијање кредита, дакле тачно испуњење пендентних правних послова (§ 21 КО; § 21 Ст. з.), задржавање потребног персонала (§ 25 КО и Ст. з.), ступање у закупне (порабне) уговоре (§§ 23,

24 КО и Ст. з.), попуњавање стоваришта робе новим набавкама, ступање у нове пословне везе, предусретљиво, кулантно третирање дужника, подупирање производње и продаје, према околностима можда чак и проширење предузећа и инвестиција. Стечајни дужник треба да буде на свршетку стечаја саниран да би могао гарантовати испуњење услова поравнања.

Сасвим друкчије ако је циљ ликвидирање имовине стечајног дужника. Овде је (умесно) отступање од неиспуњених послова (§ 21 Ст. з. и КО), отказ уговора о пороби (закупу) и служби (§§ 23—25 Ст. з. и КО), пропуштање сваке даље нове набавке; зато ће бити на свом месту што бржа распродаја стоваришта робе, безобзирно утеривање (наплаћивање) потраживања итд.

Друкчије ће опет управитељ стечајне масе морати поступити ако је додуше имао за циљ деобу масе, али хоће да отуђи цело предузеће; такав поступак обећаваће често више због вредности које леже у предузећу (круг муштерија, добар глас, реноме) него уништење предузећа. То овде значи да треба одржати предузеће привредно способним док се не нађе купац али га тако преуредити да се лакше нађе купац.

Ни у једном случају није корисно колебање између различитих циљева, неодлучно чекање, нити смеју бити пропуштене повољне прилике.

2. — Све ове врло озбиљне одлуке долазе у дело-круг управитеља стечајне масе; али он не треба сам да одлучи. Према § 127 Ст. з. (§ 115 КО) он треба да за све важне мере тражи закључак поверилачког одбора, нарочито за одлуку о даљем вођењу или окончању посла стечајног дужника. У хитним случајевима место овлашћења веровничког одбора може стечајни судија својим закључком допустити ове мере.

Закон прописује, осим тога, у појединим, нарочито важним случајевима (§§ 128 и 129 Ст. з.) да је потребно да управитељ стечајне масе има према трећима одобрење веровничког одбора, у најважнијим случајевима, тј. приликом отуђења предузећа стечајног дужника (удела у предузећу), целог стоваришта робе или појединих његових делова потребно је чак и одобрење веровничког одбора и стечајног судије. Закон не тражи никад одобрење збора поверилаца, ипак стечајни судија га може

издејствовати према § 104 Ст. з. (§ 95²) КО): „Одложити извршење закључака веровничког одбора, док веровнички збор не донесе закључак о дотичним предметима“. У свима случајевима у којима се тражи суделовање веровничког одбора за овлашћење према трећима, треба ако је то могуће учинити да стечајни дужник буде саслушан. У хитним случајевима може стечајни суд дати одобрење место веровничког одбора (§ 118 КО; § 130 Ст. з.).

3. — О начину реализовања (уновчавања) стечајне масе стечајни закон садржи само мало одредаба. Он зависи далеко мање од правних прописа колико од привредних разлога. Прописана је само као супсидиерна форма судско отуђивање аналогно извршењу са неким отступањима која изискује природа ствари (т. зв. стечајно отуђивање § 131 Ст. з.; § 119 КО). Нарочита правила одређују однос уновчавања које врши управитељ стечајне масе према правима различних веровника на чување и вансудско уновчавање залога (§ 132 Ст. з.; § 120 КО). Ове одредбе полазе од тога да сва ова права различних веровника остају додуше недирнута али они ова морају напустити ако су намирени и да они не смеју своја права вршити на штету стечајних поверилаца. Зато управитељ стечајне масе има право да откупи залог исплатом заложних дугова (права), да им наметне начин уновчавања ако се они могу потпуно измирити из добивеног износа и принудити их да изруче ствари које држе сами ако их не уновче у одређеном року.

4. — Нарочити задатак настаје за управитеља стечајне масе у стечају друштва код којих другари одговарају само индиректно повериоцима друштва. (Види горе § 23 тач. 2 овога дела). Овде он мора остваривати тражбину друштва на учешће другара у губитку и у одговорности (јемчењу) према друштвеним повериоцима, он мора утерати (наплатити) заостале улоге и суме за које јемче. Ово је нарочито регулисано за привредне и господарске задруге Уредбом од 21-III-1918. Управитељ стечајне масе мора у овом циљу^{1,2}) после расправљања и испитивања тражбина, кад је пасива утврђена, саста-

¹) В. чл. 2 Ув. закона. Упореди § 75(а) Закона о привредним задругама.

²) §§ 80 и 81 Закона о привредним задругама.

вити обрачун приноса. Притом се целокупна задружна имовина (без још недоспелих тражбина на потпуну исплату удела у радњи) ставља насупрот свима обавезама са вероватним трошковима стечаја и на тај се начин утврђује губитак (мањак). Ради обезбеђења овог мањка најпре се наплаћују износи удела у радњи који недостају. Ради обезбеђења остатка тражиће се од другара нове исплате према односу њихових удела у радњи до највише мере њиховог јемства. Износи који се не могу наплатити од појединих другара деле се у истом односу на остале другаре. Такође се могу саставити накнадни рачуни приноса ако први рачун приноса не да пуно обезбеђење мањка. Дакле није могућно (као што је био случај раније код директне солидарне одговорности другара) да поједини имућни задругари буду тужени за пуни износ. Рачун приноса, ако буде одобрен од стечајног суда,³) извршан је према задругарима. У овом циљу стечајни судија га испитује и објављује и, ако се не стави никаква примедба, он га одобрава. Буду ли стављене примедбе по њима се расправља на једном рочишту и тада веће (стечајни суд) решава о примедбама и одобрава рачун.

5. — Управитељ стечајне масе мора положити рачун о својој управи. Он га мора положити не само на крају своје управе већ и раније чим то захтева стечајни судија. Стечајни судија испитује рачун и тада на рочишту на коме могу узети учешћа осим управитеља стечајне масе стечајни дужник и сви стечајни повериоци као и чланови веровничког одбора.

Ако је рачун у реду онда га стечајни судија одобрава. О замеркама (опаскама), о којима се не постигне никаква сагласност решава стечајни суд (§§ 121—123 КО; §§ 133—135 Ст. з.).

§ 36

Завршетак (крај) стечаја.

Крајњи циљ стечаја је двострук: или се успева да се склопи поравнање између стечајног дужника и његових поверилаца, тада се стечај завршава, пошто се оствари

³) § 83 у вези § 82 Зак. о привр. задругама.

поравнање уз судско суделовање или без њега, са принудним поравнањем (§ 157 КО; § 169 Ст. з.) или на основу престанка поверилаца (§ 167 КО; § 179 Ст. з.), или не дође до поравнања и тада се повериоци намирују деобом добивене суме за масу (§ 139 КО; § 151 Стеч. зак.).

Најзад може се такође догодити да ни један од ова два начина довршења није могућ: пошто се у току поступка успостави да постоји само један поверилац или да имовина није довољна за покриће трошкова поступка. Али то што нема више од једног повериоца или што нема довољно стечајне имовине то чини немогућим постизавање циља који је одређен за стечај (§ 166 КО; § 178 Ст. з.).

§ 37

Поравнање у стечају.

I Вансудско поравнање.

Стечај се може завршити остваривањем поравнања између стечајног дужника и његових поверилаца. Ово поравнање може бити вансудско поравнање или судско. Вансудско поравнање није регулисано стечајним законом. Оно се закључује између странака као чист приватно-правни посао; не закључује га већина поверилаца већ сваки поједини поверилац, за њих не важи начело једнакости. Уобичајено је да при том суделује управитељ стечајне масе. Али он то чини као непристрасан човек од поверења, не као орган суда или као законски заступник једне стране. Вансудско поравнање за стечајни поступак долази у обзир само у толико што је оно повод за заједнички предлог поверилаца да се скине стечај. Наиме док се стечај отвара на предлог и само једног повериоца, повериоци могу довести до скинућа стечаја само ако сви повериоци масе и стечајни повериоци (ови само у колико су се пријавили) дају пристанак да се скине стечај. Да би се онемогућило шиканерско непристајање, у § 179 Ст. з. одређено је да није потребна сагласност повери-

оца који је потпуно намирен или обезбеђен или који није подигао тужбу због своје оспорене тражбине најкасније онога дана, кад се поднесе предлог да се скине стечај.

II Принудно поравнање.

1. — Судско поравнање у стечају носи име принудно поравнање. Оно је судско поравнање, слично ономе у поступку за поравнање. За његову садржину, његово дејство и за поступак важе многе текстуално исте одредбе као и за поравнање у поступку за поравнање ван стечаја. То што се ово поравнање закључује у стечајном поступку ипак има извесног утицаја у два правца: најпре остају на снази далеко оштрије одредбе стечаја и у поступку до склапања поравнања; стечајни дужник нема никакво располагање својом имовином за време поступка, управитељ стечајне масе је његов законски заступник, ипак не код стављања предлога поравнања (пошто само га дужник може ставити). Затим резултати стечајног поступка искоришћују се за поступак за поравнање. Ови се састоје пре свега у много темељнијем утврђивању активе и пасиве, што зајемчује већу сигурност. Нарочито су од значаја резултати поступка за испитивање тражбина у погледу права гласа на рочишту за поравнање. Тако исто и службено утврђивање активе даје много поузданију подлогу за просуђивање понуде поравнања него утврђивање у поступку за поравнање.

2. — Задатке органа у поступку за поравнање врше одговарајући органи у стечају. На место судије поравнања ступа стечајни судија, на место већа (суда) поравнања ступа стечајни суд (веће), задатке управитеља поравнања врши управитељ стечајне масе; у колико овом треба поузданички одбор стоји му на расположењу веровнички одбор, збор поверилаца на рочишту за поравнање је веровнички збор за који важе прописи §§ 99—103 Ст. з. (§§ 90—94 КО).

На сваки начин за појединости може се уопште упутити на поступак за поравнање. Овде се даје кратак преглед са истицањем отступања од стечајног поступка.

3. — Предлог за поравнање може ставити само стечајни дужник; стечај се може отворити на предлог јед-

ног или више поверилаца. Сваки стечајни поверилац изузев привредних и господарских задруга може ставити предлог (§ 152 Ст. з.; § 140 КО). Предлог се може ставити у свако доба поступка одмах пошто је стечај отворен или тек пошто је маса већ сасвим или делом уновчана или подељена.¹⁾ Предлог нема законско дејство да се обустави уновчавање масе. Али стечајни судија може наредити по отпочињању принудног поравнања да се престане са даљим уновчавањем масе до одлуке веровничког збора. Управитељ стечајне масе и поверилачки одбор имају се саслушати о томе. То значи изглед на закључење поравнања изазваће, по правилу, да се престане са уновчавањем које доводи до пропасти стечајног дужника; али (то) само после испитивања конкретног стања ствари, предлог за поравнање не сме се злоупотребити као маневар за одуговлачење уновчавања (§ 142(2) КО; § 152 Ст. з.). Понуда поравнања мора имати исту садржину као у поступку за поравнање. Стога у поравнању морају остати недирнута права излучних и различних веровника, масни повериоци и повериоци I и II исплатног реда (њима одговарају привилегисани повериоци поступка за поравнање) морају бити потпуно намирени, повериоци III исплатног реда третирати по начелу једнакости. Ипак износи овде најмања квота 10%.²⁾ Прописи о једнаком поступању и нарочитом погодновању као и о правима стечајних поверилаца према јемцима и садужницима стечајног дужника су исти као у поступку за поравнање (§§ 149—151 КО; §§ 161—163 Сеч. зак.). Оспорене тражбине за које је тужба поднета или још није, просто се обезбеђују и то и тада ако само стечајни дужник оспорава.

4. — Претходно испитивање предлога за поравнање произилази од истих гледишта као и у поступку за поравнање. Као и тамо, отварање поступка због мане предлога или због недостојности дужника или због безизгледности предлога и овде се одбија предлог за принудно поравнање и наставља се стечај у циљу деобе стечајне масе. Постоји разлика само у две тачке: у стечају је мања најнижа квота

¹⁾ Али по § 152 Сеч. зак. само док није одобрена завршна деоба.

²⁾ Код нас 20% за две године, али док по аустр. КО предлог је недопуштен, код нас суд може одбити (§ 154 Ст. з.).

која је од важности у поступку претходног испитивања и питање да ли дужник има пословне белешке које пружају преглед његовог имовног стања испитују се у стечају одмах по отпочињању поступка за принудно поравнање, док се у поступку за поравнање испитује тек приликом одобравања поравнања (§§ 141—142 КО; §§ 153—154 Ст. з.). Према стечајном закону могао се одбити предлог за поравнање ако је за последњих 5 година закључено поравнање према поступку за поравнање. Сада (према југословенском стечајном закону и новом КО) може се одбити и онда ако је дужник био у поступку за поравнање а поравнање није склопљено, свеједно је да ли је било одобрење поравнања или се поступак друкчије завршио.³⁾

5. — За право гласа треба да одлуче, уопште, резултати поступка за испитивање тражбина; стога се сме одржати рочиште за поравнање свакако тек после општег рочишта за испитивање пријављених тражбина (дакле тек по истеку рока за пријављивање). Материјалне одредбе права гласа су исте као и у праву поравнања: ко не трпи штету у својим правима, нема право гласа, стечајни повериоци I и II реда гласају само тада ако је управитељ стечајне масе оспорио њихово право првенства. Одредбе о праву гласа цесионара и стечајних поверилаца, који имају више тражбина, исте су као у поступку за поравнање (§§ 143, 144 и 148 КО; §§ 155, 156 и 160 Ст. з.).

6. — Рочиште за поравнање и садржина понуде поравнања исто се тако објављује као у поступку за поравнање, али и овде је прописано присуство стечајног дужника иначе се претпоставља да је одустао од предлога за поравнање. Управитељ стечајне масе подноси извештај о стању стечајног дужника и вероватним резултатима стечаја. Стечајни судија му може придодати исто као у поступку за поравнање контролора пословања (тј. нарочите „вештаке који су упућени у предметну грану послова“). Ипак он треба претходно да саслуша управитеља стечајне масе и чланове веровничког одбора (§§ 145, 146 КО; §§ 157, 158 Ст. з.).

Одредбе о већини (по главама и износу тражбина) потребне за прихваћање предлога за поравнање и о ра-

³⁾ Види § 15, тач. 9 овога дела. Упореди § 154 т. 3 и 4 Ст. з.

чунању гласова блиских сродника су исте као и у поступку за поравнање (§ 147 КО; § 159 Ст. з.).

7. — И принудно поравнање подлежи судском одобрењу које даје стечајни суд (веће — § 152 КО; § 164 Ст. з.). Ускраћивање одобрења врши се обавезно (облигаторни разлози ускраћења) или факултативно (факултативни разлози ускраћења) из истих разлога као у поступку за поравнање. Међу факултативним овде се јавља најмања квота. Наиме суд може ускратити одобрење принудног поравнања ако стечајни повериоци III исплатног реда добијају мање од $\frac{1}{4}$ њихових тражбина⁴⁾ „а стечајни дужник је то проузроковао својим несавесним или лакомисленим пословањем, а нарочито тиме што није на време предложио отварање стечаја“ (§§ 153—154 КО; §§ 165—166 Ст. з.).

За објављивање садржине поравнања важи према аустр. Новели (§ 152 КО; § 164 Ст. з.) оно исто што и за објављивање поравнања закљученог према закону о поравнању. Упор. § 22 тач. 5 овога дела.

8. — Принудно поравнање има иста дејства као судско поравнање у поступку за поравнање, нарочито за повериоце који су гласали противу поравнања или нису узели учешћа у поступку. К томе долази још да утврђивање стечајних тражбина у стечају делује и изван стечаја тако да повериоцима остаје очуван титулус извршења за њихове, најчешће у поравнању смањене, тражбине (§ 156 КО; § 168 Ст. з.).

Одредбе о ништавости и проглашењу неважности принудног поравнања су исте као код судског поравнања (§§ 158—162 КО; §§ 170—174 Ст. з.). Слично као у поступку за поравнање због ништавости поравнања отвара се стечај, тако се отвара понован стечај услед ништавости принудног поравнања, свакако само ако постоји стечајна маса. У поновно отвореном стечају понавља се стечајни поступак само у колико је потребно. Раније испитане тражбине не испитују се поново. У сваком поновно отвореном стечају пре потпуног испуњења поравнања важе слични прописи као према §-у 54 аустр. Зпор. § 163 КО (§ 61 Зпор. и § 175 Ст. з.).

⁴⁾ По нашем праву ако нуди мање од $\frac{1}{4}$. Упор. §§ 165 и 166 Стеч. закона.

Што се тиче клаузуле о поновном оживљавању у принудном поравнању важе, према аустр. новели, исте одредбе као и за ову клаузулу у поравнању закљученом у поступку за поравнање (§ 156(4 и 5) КО; § 168 Ст. з.). Упор. § 21 тач. 4 с овога дела.⁵⁾

9. — За захтеве и дејства принудног поравнања код трговачких друштава (§ 164 КО; § 176 Ст. з.) и за дејства приватног поравнања лично одговорног другара (§ 165 КО; § 177 Ст. з.) важе исте одредбе као у поравнању у поступку за поравнање. Привредне и господарске задруге од 1918 могу се поравнати ван стечаја, али у стечају не могу склопити принудно поравнање.

§ 38

Деоба масе.

Различите врсте захтева према стечајном дужнику условљавају и различит начин њиховог намирења.

1. — Излучни овлашћеници намирују се чинидбом (исплатом) у природи, стечај за њих нема никаквог дејства (§ 11 КО и Ст. з.). Разлучни повериоци намирују се према садржини свога права из добијене суме за ствари на којима постоји право; да поменемо главни случај: заложни поверилац из добијене суме за залогу која му јемчи (за дуг). Постоје ли на једној ствари више различних права, њихово намирење одређује се према њиховом рангу (реду првенства). Оно што од добијене суме за ствар преостане по намирењу стечајних поверилаца долази (припада) у општу стечајну масу (§ 48 КО; § 49 Стеч. зак.).

2. — Међу осталим повериоцима имају повериоци стечајне масе првенствено право пред стечајним повериоцима. Стечајни закон полази од претпоставке да је, уопште, маса довољна за подмирење свих поверилаца стечајне масе. Зато се налаже управитељу стечајне масе (§ 124 КО; § 136 Ст. з.) да намири масине веровнике без

⁵⁾ Према нашем Закону о поравнању (§ 62 ал. 2) поновно оживљење тражбине наступа *ipso iure*, док по КО, аустр. Зпор. и нашем Стечајном закону (§ 168) само ако се изречно уговори.

обзира на стање стечајног поступка „чим су њихови захтеви утврђени и доспели“. Масини повериоци, на супрот стечајним повериоцима, нису спречени нити да туже нити да спроведу извршење противу управитеља стечајне масе. Свакако, стечајни суд допушта масиним повериоцима, у случају пропуштања од стране управитеља стечајне масе да се обрате стечајном судији. Али ако они не претпоставе овај ванспорни пут процесу не постоји друга санкција него досуђивање (осуда) на трошкове због сумњивог вођења парнице према општим правилима Грађанског парничног поступка (§§ 441, 452 ZPO; §§ 143, 147 Грађ. парничког поступка).

Ако, изузетно маса не залеже за исплату свих дугова стечајне масе онда важе горе расправљена правила (§ 28 4с овога дела). Масини повериоци намирују се сразмерно водећи при том рачуна о првенственој наплати захтева за накнаду предујмова у готовом (§ 46 КО; §§ 45, 46 Ст. зак.) Стварну деобу, ипак, стечајни закон није прописао. Нарочите одредбе регулишу утврђивање захтева органа стечајног поступка (§§ 125—127 КО; §§ 137—139 Ст. з.).

3. — Стечајни повериоци се намирују ако су измирили сви приспели дугови стечајне масе. Најпре I ред, затим II ред, остатак добија III ред. Ако нема довољно имовине за намирење свих поверилаца истога исплатног реда онда се измирују сразмерно према износима тражбина (§ 49 Ст. з.).

Деоба би била проста када би за учествовање поверилаца постојао преклузивни рок тј. ако се не би смели узимати у обзир захтеви који нису пријављени до одређеног рока и када би се деоба вршила тек после прегледа целокупне пасиве и целокупне суме добијене уновчавањем. Ни једно ни друго није случај.

Прописано је, најпре, да се деобе треба свагда да изврше кад год буде за то довољно новца у маси, дакле т. зв. почесне деобе (делимична намирења) пре завршне деоба која окончава стечај (§ 128(а) КО; § 140 ал. 1 in fine Ст. з.). Међутим тада круг поверилаца који узимају учешћа у овим деобама није исти. Додуше деобе се ограничавају, у начелу, само на стечајне повериоце, који узимају учешћа у поступку, дакле који су се пријавили и прва деоба сме се вршити после општег рочишта за испитивање пријављених тражбина (§ 128(а) КО; § 140 ал. 1

Ст. з.). Али ни једна, ма колико закаснела, пријава не искључује се од учешћа у деобама. Код сваке нове деобе може се догодити да се узму у обзир повериоци који још нису учествовали у ранијим деобама. Начело једнакости изискује да такви повериоци (осем у случају пропуштања рока за тужбу) најпре добију суму која је потребна да би се изједначили са делимичним измирењем осталих поверилаца и да се тек остатак сразмерно подели на све остале повериоце који се сада узимају у обзир (§ 134 КО; § 136 Ст. з.).

Најзад није искључено да се још и после завршне деобе могу добити износи за деобу било да се имовински предмети, који припадају стечајној маси тек сада открију или да износи, који су служили као обезбеђење за друге циљеве, постану слободни. Према томе може се и после завршне деобе доћи до накнадне деобе, чак и ако је стечај већ скинут (§ 138 КО; § 150 Ст. з.).

4. — Стечајни закон зна за два облика деобе: формални и неформални. Разлика је у томе што код формалних деоба постоји контрадикторни поступак о деобном нацрту. У оба случаја је деоба суме, која се има поделити, најпре ствар управитеља стечајне масе и то како одређивање њеног времена тако и срачунавање износа који припадају појединим повериоцима. Али њему је потребно одобрење веровничког одбора и стечајног судије пре но што приступи исплати (§ 129(а) КО; § 141 Ст. з.). Код неформалне (просте) деобе може се управитељ стечајне масе ограничити на то да објави веровничком одбору и стечајном суду квоте које су за деобу. Он изјављује на пр. да он има довољно ликвидних средстава да може повериоце I и II исплатног реда измирити потпуно а повериоце III исплатног реда са 5%.

Стечајни повериоци се не питају, они могу само уложити рекурс против одлуке стечајног судије (по правилу, без одложеног дејства).

Формална деоба врши се на следећи начин: Управитељ стечајне масе подноси предлог у деобном нацрту (табела о готовини, висина дугова стечајне масе и набрајање свих стечајних поверилаца који учествују по имену, износ тражбина и цифру квоте), стечајни судија га испитује формално и материјално. Ако је у реду „стечајни судија мора... предлог нацрта за деобу објавити на

судској табли и известити о томе стечајног дужника и стечајне повериоце, с напоменом, да могу нацрт прегледати и своје опаске поднети у року од 15 дана.¹⁾ Уједно се одређује рочиште ради расправе ових опаски, примедби. На основу расправе суд доноси закључак; напротив учесницима припадају још редовни правни лекови (појединости о поступку в. §§ 143—145 Ст. з.).

5. — О уважавању нарочитих случајева код протих деоба и у формалном нацрту за деобу прописи §§ 143—145 дају нарочита правила. Оно што отпада на оспорене тражбине и тражбине за мањак као и оно што отпада на условне тражбине не исплаћује се већ се депонује код суда. Ако је за оспорену тражбину положен пун износ онда се могу узети у обзир и тражбине које стоје за њом по рангу (§§ 143—145 Ст. з.).

Повериоци за мањак тј. стечајни повериоци који имају истовремено различно право или својину за обезбеђење (уступљене тражбине по књигама) или друштвени повериоци у стечају лично одговорног другара који су своје тражбине пријавили истовремено и у стечају друштва могу из опште стечајне масе добити само мањак (губитак) који трпе приликом реализирања свог различног права (својине за обезбеђење) или у друштвеном стечају. То не претставља никакве тешкоће ако се најпре врши деоба добивеног износа из посебне масе (у друштвеном стечају). Али ако претходи деоба из опште масе онда различни повериоци добијају из ове свој удео најпре тако као да различно право не постоји. Ако се сада, накнадно, приликом деобе посебне масе покаже да је поверилац добио више него што одговара његовом уделу у мањку онда се враћа вишак непосредно из посебне масе у општу масу.

Ако на пр. стечајни поверилац, који има заложно право, има тражбину од 100.000 динара и врши се из опште масе делимична деоба (*Abschlagsverteilung*) при којој стечајни повериоци добијају 10% онда добија и он 10.000 као да нема заложно право. Ако се накнадно уновчи залога и при том отпадне (припадне му) на њега 60.000 дин. (према његовом првенственом реду) онда је утврђено да он трпи мањак од 40.000 дин са којим узима

¹⁾ У КО рок је 14 дана.

учешћа у општој маси. Он би требао дакле и при делимичној деоби да добије само 10% од 40.000 динара, дакле 4.000. Он је добио 6.000 више. Стога му се приликом деобе посебне масе (залоге) одузимају 6.000 од његових 60.000 и стављају на расположење општој маси.

Исто се тако поступа са друштвеним повериоцима у приватном стечају лично одговорних другара. Код њих се претпоставља, најпре, да они ништа не добијају из друштвеног стечаја, учествују са пуним износом својих тражбина и враћају, приликом деобе у друштвеном стечају, ако се утврди мањак, оно што су више добили, непосредно у масу приватног стечаја.

Слично, али нешто неповољније, поступа се са власницима (сопственицима) за обезбеђење (особити повериоци који су стекли ради обезбеђења тражбине по књигама). Они, наиме, учествују приликом деобе опште стечајне масе не са пуним износом, већ само са вероватним мањком. Они морају у овом циљу учинити вероватним свој мањак и за то добити одобрење (пристанак) стечајног судије. Док код различних поверилаца, пошто они потпуно (у целини, целом тражбином) узимају учешће, никада не може наступити случај да из опште масе добију премало, то је сасвим могуће код власника за обезбеђење, наиме ако је њихов мањак сувише ниско процењен. Ако је поверилац претрпео штету при накнадном реализирању његовог права обезбеђења мора му се накнадити разлика из масе. На пр. поверилац има тражбину од 100.000 дин. Мањак се процени са 30%, он учествује у деобама дакле са само 30.000 динара. Добије ли он, приликом реализирања свог обезбеђења из овога, само 60.000 дин. тада се успоставља да његов мањак износи у ствари 40% а не 30%. Он је требао да добије приликом ранијих деоба више. Ако су тада измирени 10% тражбина онда је он добио 3.000 уместо 4.000 дин. колико би му припадало у ствари. Зато ће му се приликом следеће деобе исплатити заостатак од 1.000 дин.

6. — Деобе врши управитељ стечајне масе. О овом извршењу извештава управитељ стечајне масе стечајног судију (§ 135 КО; § 147 Ст. з.).

Изнета начела о деобама важе за све деобе, делимичне деобе, завршне деобе и накнадне деобе.

7. За завршну деобу, која је увек формална деоба, важе још нека нарочита правила. Њена основна мисао јесте, да је целокупна стечајна маса уновчена и да је целокупна актива и пасива коначно утврђена тако да се сада може извршити обрачун. Парнице за испитивање морају се окончати, захтеви управитеља и осталих органа утврдити, сви дугови стечајне масе измирити, завршни рачун одобрити (§ 136 КО; § 148 Ст. з.). Ако постоје ове претпоставке онда не треба са завршном деобом одуговлачити без потребе. Закон зато у § 149 Ст. з. (§ 137 КО) уклања извесне сумње. Може бити да су износи обезбеђени а не зна се да ли се можда неће вратити у масу (на пр. за условне тражбине за случај да наступи услов). Тада се не сме завршна деоба даље одлагати. Ако ти износи припадну натраг маси, тада се мора извршити накнадна деоба. Ако је наступање услова врло невероватно, онда не треба уопште дати обезбеђење. Код поверилаца за мањак мора се тада утврдити стварни мањак. Они га морају доказати стечајном судији у року који им он постави. Иначе они не добијају ништа, претпоставља се да они немају никакав мањак. Али поверилац за мањак може још и тада (у том случају) задобити учешће у деоби, ако се одрекне свог различног права или права обезбеђења.

§ 39

Скинуће стечаја.

1. — Разлози скинућа. Разлози због којих се стечај може и треба скинути већ су горе расправљани (§ 36 овога дела): што нема више поверилаца од једног или нема довољно имовине, склапање вансудског поравнања које се манифестује споразумним предлогом по пристанку свих поверилаца да се стечај скине, одобрење принудног поравнања, најзад потпуна деоба стечајне масе међу повериоце.

а) Због тога што постоји само један поверилац или што нема довољно имовине стечај се мора скинути чим се ма која од ових околности појави, а не само ако се

успостави да је таква чињеница постојала од почетка већ и ако је наступила у току стечаја (§ 178 Ст. з.; 166 КО.).

б) Због пристанка поверилаца потребан је предлог стечајног дужника у коме је доказао пристанак свих поверилаца који долазе у обзир (в. о томе § 34 овога дела). Ствар је стечајног дужника да прибави изјаву поверилаца о одрицању (§ 179 Ст. з.; § 167 КО.).

с) Због принудног поравнања стечај се скида по службеној дужности чим је стечајни суд одобрио принудно поравнање а доказано је стечајном судији да је повериоцима дато обезбеђење исплате дугова стечајне масе и стечајних тражбина I и II исплатног реда и управитељ стечајне масе положио је завршни рачун. Принудно поравнање може утврдити још и даље претпоставке за скинуће стечаја (на пр. обезбеђење, § 157 КО; 169 Ст. зак.).

д) Због деобе стечајне масе стечај се скида пошто је доказано да је завршна деоба извршена (§ 139 КО; § 151 Ст. з.).

2. — Поступак скинућа (око скидања). Стечајни судија решава да се скине стечај, закључак се доставља стечајном дужнику, управитељу стечајне масе и свима повериоцима стечајне масе и стечајним повериоцима. По правноснажном скидању стечаја управитељ стечајне масе и чланови веровничког одбора разрешују се (од дужности), скинуће се јавно објављује и у опште (закључак о скинућу) скинуће се има доставити на исти начин на који је објављено свима који су били обавештени о отварању стечаја. Такође се бришу у јавним књигама (земљишним књигама, регистрима ит.д.) забележбе стечаја (§§ 78 и 168 КО; § 84 и 180 Ст. з.).

3. — Дејства скинућа стечаја. а) Дејства скинућа стечаја наступају (за разлику од дејства отварања стечаја) тек са правном снагом закључка о скинућу стечаја, да би, у евентуалном случају, да рекурсни суд поништи скинуће одн. уважи рекурс против скинућа, било могућно продужење стечаја, (§§ 59, 78 КО; § 58, 84 Ст. з.).

б) Стечајни дужник постаје опет потпуно способан за располагање, његове правне радње уопште су пуноважне, стечајна маса, у колико није отуђена или подељена,

стоји му на слободном располагању, он је опет потпуно процесно способан, такође укидају се узапћења (забране) поштанска, товарна и депозитна. Од тога постоје изузетци према садржини принудног поравнања, у колико према њему има да остане имовина у рукама којег поузданика поверилаца ради испуњења поравнања (§ 157 КО; § 169 Ст. з.), и на имовини која је одређена за накнадне деобе (износи за обезбеђење који се враћају по скинућу стечаја, откривени су имовински објекти итд. — § 59 КО; § 58 Ст. з.).

с) Према § 9 прекинута застарелост почиње изнова тећи.

д) Материјалне последице губитка кредитног поверења трају и по скинућу стечаја даље: гашење (датог) пуномоћства (§ 1024 ABGB, § 625 Грађ. зак.), раскидање ортаклука (друштва) и искључење појединачног другара и, исти тако, одустанак управитеља стечајне масе од испуњених двостраних послова, отказ порабних (закупних) уговора и уговора о служби и т. д.

е) Ограничење поверилаца у погледу остваривања (њихових права) престају. Они могу наново тужити и водити извршења противу стечајног дужника. Они могу остваривати целокупни неизмирени остатак својих тражбина т.ј. у стечају се угасило само толико колико су деобе дале (пружиле) повериоцима. Насупрот томе, принудно поравнање може садржавати трајно (дефинитивно) одрицање на један део тражбине, а оно га садржи по правилу (§§ 60, 62, 156 КО; §§ 59, 61, 168 Ст. з.).

ф) Упис стечајног судије у списак пријава о утврђивању стечајне тражбине има правну снагу противу стечајног дужника и чини против њега извршни наслов (еگزекуциони титулус) ако дужник није изречно оспорио тражбину. Ћутање стечајног дужника у поступку испитивања, нарочито изостајање са рочишта за испитивање производи стога извршни наслов против њега (§ 61 КО; § 60 Ст. з.).

д) Делатност органа поступка престаје, нарочито управитеља стечајне масе; али и ту постоје изузетци, на пр. према садржини примљених поравнања али и према закону; ако се дође до накнадних деоба, тада ступају опет управитељ стечајне масе, веровнички одбор, стечајни судија и т. д. у акцију.

§ 40

Незнатни стечајеви.

1. — Стечајни закон предвиђа, (свакако само мало) упрошћени поступак за случај да је стечајна маса незнатна. Стечајни закон означава масу као незнатну ону која не износи више од 5.000 шил. (у Чехословачкој 10.000 Ч. к., у Југославији 100.000 дин.) (§ 169 КО; § 181 Ст. з.). Материјално право је у незнатним стварима исто као и иначе. И начела поступка и све остале појединости су исте. Само има извесних отступања од обичног поступка.

2. — Најважније је да закључке, који су у редовном поступку резервисани за стечајни суд (веће), код незнатних стечајева доноси стечајни судија. То се односи, природно, само на закључке који се тичу вођења поступка на пр. одобрење принудног поравнања. Напротив, стечајни суд (веће) задржава своје дужности (задатке) као надзорна и контролна власт (§ 170 КО; § 182 Ст. з.).

3. — За вођење поступка Стечајни закон чак даје упутство да поступак треба да је што могуће бржи, простији (избегавање излишних аката) и јефтинији (избегавање излишних трошкова). Како то треба да се учини препуштено је, у главном, стечајном судији. Али он има за то само један пропис (§ 171 КО; § 182 Ст. з.).

Прописано је да инвентар мора бити састављен од стране једног чиновника судске канцеларије (не од управитеља стечајне масе или нотара, бележника или иначе некога). Сваки други начин прављења (Errichtung) је недопуштен.

Стечајни судија је овлашћен: да не врши објављивање путем новина пошто је то сувише скупо (§ 182 т. 2), да не именује веровнички одбор због тога што би то одуговлачило и отежавало поступак, најзад да преуреди рочиште за испитивање (пријављених тражбина) тако да је оно једини веровнички збор целог поступка. На њему треба, дакле, не само да се утврди целокупна пасива већ истовремено треба да се изгласа принудно поравнање или да се да пристанак на акта управе и уновчења и да се расправи деоба масе.

IV Д Е О

Додатак

§ 41

Побијање ван стечаја.

(Појединачно, индивидуално побијање).

1. — Побијање ван стечаја (§ 1 AnfO, § 1 З. поб.) је део приватног права који нема везе са дужниковом неспособношћу за плаћање и који се остварује у обичном процесном поступку. Историјски разлози су искључиво довели до тога да се ово правно подручје регулише (уреди) истовремено са Стечајним правом пошто је, наиме, пре 1914 право побијања у стечају и ван стечаја било регулисано у истом закону (Закон о побијању од 1884, BGBl 36). Овде се право побијања ван стечаја само толико излаже (расправља) у колико то чини целисходним „потпуни паралелизам између правног побијања у стечају и ван стечаја“ (тако „Споменица“). Овај паралелизам лежи у томе што циљ, претпоставке, личност противника побијања (§ 11), садржине захтева (§§13—14) и начин његовог остваривања (§§ 12—20) противзахтева (§§ 15 до 16) највећим делом су једнаки или у суштини сродни тако да се многе текстуално исте одредбе налазе и у Стечајном закону и у Закону о побијању правних дела изван стечаја.

Особености појединачног побијања простиру се на три главне тачке: на повериоца побијања, побојна чинијенична стања (претпоставке права побијања) и повреде намирења.

2. — Стечајно побијање врши се у заједничком интересу стечајних поверилаца од стране управитеља сте-

чајне масе; појединачно побијање (ванстечајно побијање) од стране појединог повериоца искључиво у сопственом интересу. Појединачно побијање је зато независно од стечаја, оно се врши пре или после стечаја, и за време поступка за побијање, чак шта више за време стечаја ако захтев за побијање припада не стечајном повериоцу већ на пр. разлучном повериоцу или ако се предмет побијања не предаје стечајној маси. Појединачно побијање може предузети сваки поверилац без вођења рачуна о осталим повериоцима. Док се, стога, у стечају побијање врши само један једини пут у корист свих стечајних поверилаца, у појединачном побијању постоје многи захтеви један поред другог и независно један од другог. Ипак је одговорност противника побијања ограничена на то да да повериоцу оно што је услед побојне радње измакло или отуђено из имовине дужника. Ову меру (са споредним пристојбама) не могу прекорачити обавезе које падају на противника побијања услед тога што постоји вишеструко побијање (§ 18). Чинидбе се имају дати повериоцу који побија (§§ 12—13, упореди и § 17).

3. — Побојна чињенична стања поклапају се највећим делом са чињеничким стањима права побијања у стечајном праву. Тако је опште чињеничко стање исто (§§ 1, 5, 6, 7 З.поб.) само што на место отварања стечаја јавља се као претпоставка повреда намирена (в. доле т. 4). Од посебних чињеничних стања стечајног побијања важе текстуелно исто и за ванстечајно побијање посебна чињенична стања побијања због намере оштећења (рачунајући ту и побијање због отуђивања имовине у бесцење) и побијања поклона (рачунајући ту и прибављање из дужникових средстава путем (на основи одлуке) власти и брачна имовинско-правна располагања). §§ 2 и 3 Зак. пор. гласе исто као §§ 28, 29 и 30 Ст. з. (к томе исти круг блиских сродника) (§ 4 З.поб. једнак са § 34 Ст. з.).

Напротив, супротно од стечајног права, не постоји побијање због погодовања и због знања за неспособност плаћања (§§ 31, 32 Ст. з.).

4. — Свако ванстечајно појединачно побијање има за претпоставку повреду намирена. Она припада општем чињеничном стању сваког ванстечајног (појединачног) побијања. Она се састоји из два захтева: тражбина по-

вериоца мора бити извршна и истовремено ненаплатива (§ 8). Извршност се састоји у томе што поверилац има извршни наслов против свога дужника. Ненаплативост састоји се у томе што поверилац извршењем против дужника није могао добити намирена своје тражбине; он може ово утврдити доказом о бесплодности једног стварно вршеног извршења или доказом о безизгледности извођења извршења које није ни покушано (на пр. преоптерећеност покретних ствари заложним правима која иду испред повериоца). Делимично намирена не спречава побијање.

Строга претпоставка постојања — које се има доказати — оба захтева повреде намирена била је водила често, и поред фактичке ненаплативости, до тога да се пропуштао рок за побијање. Закон притиче у помоћ тиме што се формалном писменом изјавом о намери побијања (пре извршности или и пре доказа о ненаплативости) продужава рок побијања за две године од навештења (§ 9). Такође је допуштено остваривање приговором или у поступку о деоби куповнине (на јавној продаји) и пре наступања извршности (§ 10), пошто код овога начина остваривања поверилац не може бирати време остваривања.

§ 42

Стечајно кривично право.

1. — У свима временима кривично кажњавање дужника, који не намири своје повериоце, играло је велику улогу. Ми више не гледамо данас уопште у простом неиспуњењу дуга никакву кажњиву радњу, свеједно да ли дужник ускраћује исплату упркос материјалне могућности да изврши исплату или да ли је неспособан за плаћање. Ми шта више захтевамо нарочито понашање које наноси штету или угрожава повериоце и њихове изгледе на намирена; по себи се разуме да понашање треба да је више ако на њ надовезујемо кривичноправне последице. Позитивно Аустријско (и Југословенско — прим. прев.) стечајно кривично право је садржано у Уводном закону (Einf. V. Art. X царске уредбе од 10-XII-1914, RGBI 337).

Његов главни значај лежи у томе што се ослобођава остатака старијег схватања, које је видело чињеничко стање (претпоставке) стечајних деликата искључиво у проузроковању неспособности за плаћање и претпостављало је да ју је управо скривно стечајни дужник.

Позитивно стечајно кривично право штити напротив повериоце од скривљеног (виног) проузроковања штете, било услед смањења имовине (лажно и просто банкротство и оштећење туђих поверилаца) било повредом једнакости поверилаца погодовањем или простим банкротством. Осим ових правих стечајних кривичних дела угрожена су казном: неуредно вођење књига и смицалице (ујдурме) у поступку за поравнање и стечајном поступку (§ 486а и 486б)¹⁾.

(Стечајно кривично право је додано Кривичном законнику од 1852). Општи део кривичног права важи и за стечајне деликте.

2. — Лажно банкротство. (§ 205 а StrG, § 344 Кр. з.). Лажно банкротство састоји се у томе да се већини поверилаца или и само делу ове већине (чак и једном једином повериоцу) намерно наноси штета у његовом праву намирења из имовине дужникове. Штета (оштећење) се састоји у осујећењу или смањењу намирења, која се има тада да претпостави ако поверилац претрпи мањак у коначном резултату. Штета се састоји у смањењу имовине учиниоца, при чему се под имовином разуме чиста имовина; смањење се састоји дакле у умањењу активе или повећању пасиве.

Није неопходно да је наступило стварно умањење, довољно је, такође, само привидно смањење активе и привидно повећање пасиве. Закон наводи не таксативно (већ само *exempli causa*) примере за најважније случајеве оштећења: прикривање, уклањање у страну, крњење или уништење активе, закључење лажних уговора о дугу или признање неистинитих тражбина (*Vorschützen oder Anperkennen nicht bestehender Verpflichtungen*). К томе долазе други случајеви оштећења, који потпадају под генералну клаузулу „остала умањења имовине“ : одрицање од права, пропуштање рокова за права и очување права од застарелости, оштећење имовине (одобрење, уступање за-

¹⁾ Упореди § 344 Кр. зак. и сл.

ложних права, без одговарајуће противчинидбе) смањивање вредности (*Entwertung*) појединих имовинских објеката, признање туђе својине на својим стварима (*Exszie-dirungsschwindel*), прекомерна раскош (трошак ит.д).

Напротив, за ово чињеничко стање није неопходно : отварање стечајног поступка или поступка за поравнање или наступање неспособности за плаћање или презадужености. Деликт стоји, уопште, ван сваког односа са неким принудним поступком, стога се може учинити и подметањем (*Erschleichung*) судског или вансудског поравнања, ако на пр. дужник проузрокује поравнање са далеко нижом квотом која не одговара његовом стању симулирајући знатно мању активу или знатно већу пасиву.

За лажно банкротство тражи се намера (предумишљај), дакле дужник мора да је имао на уму и намеравао да оштети повериоце, даља намера не тражи се.

Лажно банкротство је кривично дело и кажњава се тамницом од шест месеци до десет година у три степена према томе да ли постоје или не отежавајуће или нарочито отежавајуће околности. Осуда због лажног банкротства има за последицу да се дужник не може доцније поравнати нити у стечају нити у поступку за поравнање. Ако буде осуђен по закључењу таквог поравнања, то осуда укида (уништава) — ако је изречена у року од две године од дана одобрења поравнања — користи дате дужнику (§ 57(1) Аустр. з. пор. 158(1) КО; § 62 З.пор., § 170 Ст. з.).

3. — Оштећење туђих поверилаца. (§ 205b StrG.; § 354 Крив. зак.). Узме ли учешћа неки други осим дужника у његовом банкротству или ако други ради, истина сам али у споразуму са дужником, тада су довољне одредбе StrG (Кривичног законика) о саучесништву (потстрекавање или помагање) и учешћу у кривичном делу дужника. За самостално извршење овога дела дато је угрожење казном из § 205b (приближно то су §§ 354 и 355 Крив. зак.). Објективно чињеничко стање је у целини исто као код лажног банкротства, само су случајеви оштећења набројани исцрпно (таксативно), не достаје генерална клаузула „остала умањења имовине“. У субјективно чињеничко стање долази сем предумишљаја и намера да „на штету поверилаца или некојих од њих није било за

себе, било за дужника, било за које треће лице прибави какву неоправдану имовинску корист". Зато дело није само деликт оштећења, већ истовремено и деликт обogaћења. Казна је иста као код лажног банкрутства.

4. — Погодовање поверилаца (§ 485 StrG; § 346 К. з.). О појму погодовања види горе § 32 овога дела. Погодовање се кажњава ако се изврши после наступања неспособности плаћања (према § 31 Ст. з. погодовања се побијају и за 60 дана пре наступања неспособности плаћања) и ако се врши у намери да се оштете други повериоци (за побојност ова намера није потребна код т.зв. инконгруентног обезбеђења, покрића). По себи се разуме да за кривично право нема никаквог значаја правило права побијања да се код блиских сродника претпоставља погодовање. Дело је преступ и кажњава се строгим затвором од 6 месеци до 3 године.

5. — Нехатно (просто) банкрутство (§ 486 StrG; § 345 Крив. зак.). Под нехатним банкрутством Кривични законик подразумева два чињеничка стања, којима је, осим нехата заједничко да она имају за садржину оштећење права намирења у вези са неспособношћу за плаћање. Оба чињеничка стања су следећа: 1. нехатно проузроковање неспособности за плаћање, 2. нехатно оштећење поверилаца по наступању неспособности за плаћање. Шта се има разумети под неспособношћу за плаћање види горе § 5 овога дела. Презадуженост се овде не изједначава никад са неспособношћу за плаћање. Такође не важи правило Стечајног закона (§ 68(а) КО; § 67 Стеч. зак.) да се има претпоставити неспособност за плаћање ако је наступила обустава плаћања. Шта више препуштено је судији у колико он из једне обуставе плаћања стиче убеђење о постојању неспособности за плаћање. Насупрот владајућем учењу Löffler тврди да у смислу § 486 StrG постоји већ неспособност за плаћање ако дужник није у стању према правилима солидне привреде да потпуно намири све своје повериоце сходно у своје време, дакле и ако он, додуше, све приспеле дугове може намирити (исплатити), али касније у будуће приспеле дугове вероватно неће моћи потпуно намирити. Аустријски Касациони суд је недавно прихватио Löffler-ово гледиште.

У погледу оба чињеничка стања треба приметити: Ad. 1.: за нехатно проузроковање неспособности за пла-

ћање закон наводи примере (не исцрпно, таксативно): улазе у његов редовни посао (нису његова професија) или прекомерно искоришћавање или давање кредита, продаја имовинских објеката у бесцење, ризични послови који не улазе у његов редовни посао (нису његова професија) или стоје у несразмери (упадљивој противречности) са његовим имовним стањем.

Ad. 2. Овде су набројане исцрпно неке радње, које имају заједничко да их предузима дужник неспособан за плаћање знајући за ово стање и да оне проузрокују оштећење поверилаца. То су: прављење нових дугова (овде се штете стари повериоци ако се заснива пасива без пуне противвредности у активи, нови поверилац пошто он прибавља неизвесну, сумњиву тражбину), плаћање дугова и конституисање залогe (нехатно погодовање), непредлагање на време (неподношење на време предлога) да се отвори стечај или поступак за поравнање.

За време поступка за поравнање дужник је (мада ограничено) пословно способан и истовремено неспособан за плаћање. Радње, које сме према Закону о поравнању да предузме, не могу бити кажњене према § 486. Благовременим предлогом да се отвори поступак за поравнање и поштовањем граница овога поступка (нарочито § 12 Зпор.) обезбеђује се дужник од опасности да буде кажњен за своје пословање.

Из § 486; § 345 К. З. излази даље: ко је неспособан за плаћање ослобођава се од опасности да изврши кажњиве радње ако обустави своја плаћања и без одуговлачења (оклевања) предложи или отварање поступка за поравнање или стечаја. Отварање поступка за поравнање ослабаћа га дужности да иде у стечај. § 62.

Нехатно банкрутство кажњава се као преступ строгим затвором од три месеца до једне године. Извршилац који фалсификује своје пословне књиге, или их уништава или скрива, бива строжије кажњен, најмања казна пење се на шест месеци, највиша на три године. Разлог за ово је у замрачавању стања у ком лежи отежавање реализирања (остварења) намирења поверилаца, као и у отежавању утврђивања кривице учиниоца које наступа услед тога.

6. — Неуредно вођење књига (§ 486a StrG) Закон набраја поједине случајеве неуредног вођења књига. Због неуредног вођења књига кажњава се дужник који на супрот законом прописане дужности во-

ђења књига не води књиге тако да оне пружају, дају преглед његовог имовинског стања. Објективан услов кажњивости је да је дужник неспособан за плаћање. Разлог кажњивости лежи у непослушности (непоштовању) према законској наредби о уредном вођењу књига. Не тражи се угрожавање интереса поверилаца или вероватноћа да је неспособност за плаћање управо проузрокована редним вођењем књига.

Дело се кажњава као преступ затвором од једне до шест месеци.

7. — Неправилности (сплетке) по поступку за поравнање и стечајном поступку (§ 486b StrG). Под именом „интриге“ „сплетке“ угрожена су казном три чињеничка стања (у четири тачке), као преступ са казном затвора од три месеца до једне године. Ова чињеничка стања иду против чистоте (исправности) поступка за поравнање и стечајног поступка. То су: 1. самогласно присвајање права гласа (т. 1); 2. куповина гласа за гласање у поступку за поравнање и у стечајном поступку (т. 2 уопште, т. 3 нарочито за сагласност, пристанак на поравнање (принудно поравнање) кажњавају се обе стране, купац гласова и продавац гласова); 3. пасивно подмићивање (т.ј. кажњава се само подмићени не и подмићивалац) органа у поступку за поравнање и стечајном поступку. Сва три чињеничка стања захтевају умишљај (намеру).

8. — Одговорност органа и деловођа (§ 205 а Abs. 2 и 3 и § 486c StrG). Закон проширује кажњивост за случај да је дужник (код престапа из § 486b поверилац) друштво, задруга или удружење и на органе који су учинили дело и чини их лично кривичноправно одговорним за ова дела осим лица која самостално воде послове дужника (повериоца).

Према Закону о централи новчаних завода и правна лица могу бити управитељи стечајне масе и поравнања. Аустријска новела за такве случајеве проширава кажњивост управитеља поравнања и стечајне масе на органе и пуномоћнике таквих лица која су учинила кажњиву радњу (§§ 486c(а) StrG према редакцији Аустријске новеле).¹⁾

¹⁾ Упореди §§ 72, 73 Зак. о поравнању као и §§ 344 и сл. Крив. зак.

САДРЖАЈ

ОПШТИ ДЕО

§ 1. Увод — Историјат. — Правни извори	1
1. Индивидуалистичко и социјално остваривање права	1
2. Историја Стечајног права. — Италијанско статутарно право	1
3. Пандектни стечајни процес	2
4. Француско право и његов пријем у Немачкој	3
§ 2. Аустријска реформа од 1914	3
1. Мане аустр. Стечајног права од 1868	3
2. Царска уредба од 10-XII-1914	4
3. Карактеристика новог права	4
4. Споменница (мотиви)	5
5. Територијална важност и касније измене	5
§ 3. Начела Стечајног поступка	8
1. Начела индивидуалног остваривања	9
2. Начела стеч. поступка. Универзалност и једнакост	9
3. Време промене начела	9
4. Материјални и формални стечај	10
§ 4. Циљеви стечајног поступка	10
1. Два циља стечајног поступка	10
2. Уновчавање и деоба: стечај	10
3. Поравнање: поступак за поравнање	11
4. Избор (одлука о избору) између оба циља	11
5. Питање мајоризирања	11
6. Двострука подлога поступка	12
7. Поравнање у стечајном поступку	12
8. Стечај после поступка за поравнање	13
§ 5. Неспособност за плаћање и презадуженост	13
1. Неспособност за плаћање	14
2. Обуздавање плаћања	14
3. Презадуженост	14
4. Претпоставке стечајног поступка и поступка за поравнање	14
§ 6. Суд (власт суда и аутономија поверилаца)	15
1. Официјелна и диспозациона максима	15
2. Судска власт и аутономија поверилаца	15

3. Разлози колебања између обе максиме	16
4. Пандектно право	16
5. Либерализам	16
6. Социално-политички правац	16
7. Позитивно право	17
8. Прописи о судској надлежности	17
9. Веће (колегија) и појединац (комесар)	18
§ 7. Странке	18
а) Дужник	18
1. Терминологија	18
2. Способност за поравнање и стечај	18
б) Поверлиоци	19
1. Излучни поверлиоци	19
2. Разлучни поверлиоци	19
3. Поступак са излучним и разлучним правима	19
4. О пасиви која настаје по отварању поступка	20
5. Искључне тражбине	20
6. Поверлиоци поравнања и стечајни повериоци	20
7. Поверлиоци који узимају учешћа у поступку	20
§ 8. Природа стечајног поступка	20
1. Стечајни поступак и поступак за поравнање као врсте ванпарничног поступка	20
2. Попуњавање празнина у праву	21

II ДЕО. ПРАВО ПОРАВНАЊА

§ 9. Извори права поравнања	23
1. Значај Закона о принудном поравнању	23
2. Појмови права поравнања	23
§ 10. Судско поравнање и право поравнања	24
1. Суштина судског поравнања	24
2. Материално право поравнања	24
3. Формално право поравнања	24
§ 11. Суд поравнања	24
1. Задатак суда поравнања	24
2. Колегијум (веће) и комесар (појединац)	25
3. Веће (суд) поравнања	25
4. Судија (комесар) поравнања	25
5. Задаци судије поравнања	26
§ 12. Дужник поравнања	26
1. Уопште	26
2. Правни положај дужника	26
3. Забране у поступку отварања	27
4. Забране у току поступка (пошто је поступак отворен)	27
5. Неважност забрањених радњи	28
6. Друге санкције за забране	28
7. Дужности дужника у поступку	29

§ 13. Имовина дужника	29
§ 14. Поверлиоци	30
1. Уопште	30
2. Остале групе поверилаца	30
3. Начело једнакости	34
4. Дејства поступка на садржину тражбина поравнања	34
5. Остваривање права противу дужника	35
а) Излучивање	35
б) Разлучење	37
с) Забрана судских (принудних) залога	38
д) Забрана отварања стечаја	39
е) Пребијање тражбина у поступку за поравнање	39
§ 15. Отварање поступка	40
1. Поступак отварања	40
2. Предлог за отварање	40
3. Испитивање предлога	40
4. Поступак за поравнања и стечај	41
5. Понуда поравнања	41
6. Списак имовине и проказна заклетва	42
7. Достојност дужника	43
8. Пословне прикљешке	43
9. Факултативни разлози ускраћења	43
10. Мере обезбеђења	44
11. Правно средство	44
12. Објављивање отварања поступка	44
13. Наступање дејства поступка	45
14. Материална дејства отварања поступка	46
§ 16. Органи поступка за поравнање	47
I. Управитељ поравнања	47
1. Правни положај	47
2. Постављање	47
3. Задаци (дужности)	48
4. Дужности	50
5. Награда	51
II. Испитивач (контролор) пословања	51
III. Поузданички одбор	52
1. Задатак	52
2. Састав	52
3. Начин рада	52
4. Захтеви чланова	53
§ 17. Актива и пасива. — Право гласа	53
1. Значај активе и пасиве	53
2. Изналажне активе	53
3. Право гласа	54
4. Пријава тражбине поравнања	54
5. Дејство пријаве на застарелости	54
6. Начела за право гласа	55

7. Бројање гласова (по главама)	55
8. Бројање (срачунавање) износа тражбина	56
9. Условне тражбине и тражбине за мањак	57
10. Процена тражбина	58
11. Право гласа прекупаца тражбина	58
12. Право закупа блиских сродника (својака)	59
§ 18. Рочиште за поравнање	60
1. Рок	60
2. Припремање	61
3. Учешће на рочишту	61
4. Дужникова понуда	61
5. Расправа на рочишту	62
6. Гласање	62
7. Испитивање права гласа	63
8. Одлагање	65
§ 19. Садржина поравнања	66
1. Уопште	66
2. Законски прописи	66
3. Привилегисани повериоци	66
4. Начело једнаког поступања са повериоцима поравнања	67
5. Посебно оштећење	67
6. Посебно поговдавање	67
7. Поступање са трговачким веровницима	68
8. Повериоци друштва у приватном поравнању лично одговорног другара	69
9. Допуштено посебно поговдавање цесијом	69
9а. Допуштено поговдавање у поравнању новчаних завода	70
10. Право према јемцима и садужницима	70
§ 20. Одобрење поравнања	71
1. Поступак око одобрења	71
2. Незаконито поравнање	71
3. Нецелисходно поравнање	73
4. Правно срество	73
§ 21. Дејство (учинак) поравнања	74
1. Дејство у погледу дужника. Ослобођења	74
2. Дејство у погледу јемаца и садужника	75
3. Дејство у погледу поверилаца поравнања	76
4. Изузетци од ослобођавајућег дејства	76
5. Дејство поравнања на постојање и извршност тражбина	79
6. Дејство на искључење тражбине	79
§ 22. Довршење и обустава поступка	80
1. Претпоставке за довршење и обуставу	80
2. Заједничка дејства	81
3. Разлика између оба начина окончања	81
4. Објављивање стечаја по поступку за поравнање	82
5. Објављивање свршетка	82
§ 23. Особености код трговачких друштава и привредних и господарских задруга	83

1. Ортак (другар) не одговара	83
2. Индиректна одговорност	83
3. Директна одговорност	83

III ДЕО. СТЕЧАЈНО ПРАВО

§ 24. Извори стечајног права	85
1. Стечајни закон од 1914 (осн. 1930)	85
2. Однос према ранијем праву	85
3. Материално и формално стечајно право	85
§ 25. Стечајни суд	86
1. Веће и судија — појединац (комесар)	86
2. Стечајни суд (веће)	86
3. Стечајни судија (комесар)	86
4. Задатци стечајног судије	87
§ 26. Стечајни дужник	88
1. Појам	88
2. Одузимање способности располагања. Теорије	88
3. Положај стечајног дужника према позитивном праву	88
4. Неважност правних радњи (дела)	88
5. Исплате (чинидбе) стечајном дужнику	89
6. Законско заступање управитеља стечајне масе	89
7. Издржавање стечајног дужника	90
8. Процесна (парнична) способност. Прекидање парница	90
9. Последнице у погледу грађанских и политичких права	91
§ 27. Стечајна маса. Начело универзалности	91
1. Начело универзалности	91
2. Стечајна маса	91
3. Захтеви на основу права побијања	92
4. Soll - Masse и Ist - Masse	92
5. Имовина у иностранству	92
6. Ванстечајна имовина	93
§ 28. Повериоци. Начело једнакости	93
1. Начело једнакости у стечају	93
а) Никаква нова обезбеђења	93
б) Постојећа обезбеђења остају у важности	94
с) Ограничења и отстрањења обезбеђења	94
2. Привилегисани повериоци	94
3. Појам стечајних поверилаца	95
4. Захтеви који иду испред:	95
а) Излучна права	95
б) Разлучна права	95
с) Дугови стечајне масе	96
5. Редови стечајних поверилаца	98
6. Упоредљивост тражбина	99
7. Ограничења у погледу остваривања	101
§ 29. Отварање стечаја	101
1. Два начина отварања	101
2. Отварање на предлог стечајног дужника	101

3. Отварање на предлог једног повериоца	101
4. Отварање и ако нема више од једног повериоца или нема довољно имовине	102
5. Објављивање стечаја	103
6. Мере обезбеђења	103
§ 30. Материална дејства отварања стечаја	103
1. Уопште	103
2. Неспособност располагања стечајног дужника	103
3. Дејство на садржину и остварљивост стечајних тражбина	104
4. Дејство на неиспуњене правне послове	104
5. Дејства према грађанском и трговачком праву	105
6. Дејство на уговоре о закупу (пороби)	105
7. Дејство на уговоре о најму (служби)	106
8. Дејство на налоге и пуномоћства	106
§ 31. Повратно дејство стечаја	106
1. Повратно дејство у опште	106
2. Разлози који говоре против	107
3. Позитивно право. Дејство неспособности за плаћање	107
4. Повратно дејство од почетка дана	108
5. Повратно дејство од почетка поступка за поравнање који претходи стечају	108
6. Рачунање унатраг рокова	109
7. Земљокњижни уписи	109
8. Остала повратна дејства	109
§ 32. Право побијања	109
1. Циљ права побијања	109
2. Суштина и дејство побијања	110
3. Радње (дела) побијања	110
4. Опште чињеничко стање побијања. Правне радње	110
5. Отварање стечаја и оштећење поверилаца	111
6. Посебна чињеничка стања побијања. Знање и скривљено незнање	111
7. Терет доказивања код блиских сродника	112
8. Рокови побијања	112
9. I. Побијање због намере	112
10. II. Побијање поклона	113
11. III. Побијање због погодовања	114
12. IV. Побијање због знања за неспособност плаћања	114
13. V. Побијање према Art. 259 HGB (одн. § 449 Тр. зак.)	115
14. Побијање из више основа	115
15. Побијање радњи за време поступка за поравнање	116
16. Изузетци од права побијања	116
17. Титулар (поверилац) права побијања	116
18. Противник побијања	116
19. Садржина захтева за побијањем	117
20. Противзахтеви	118
21. Пребијање	118
22. Остваривање	118

§ 33. Органи стечаја	118
I Управитељ стечајне масе	118
1. Управитељ у стечају	118
2. Избор и постављење	119
3. Правни положај	120
4. Овлашћења	120
5. Задатци	120
6. Дужности и одговорност	121
7. Захтеви	122
II Контролор (испитивач) пословања	122
III Веровнички одбор	122
1. Суштина и састав	122
2. Избор	122
3. Устројство и пословник	123
4. Одговорност чланова	123
5. Задатци	124
6. Престављање према трећима	124
7. Захтеви чланова	124
8. Потчињеност стечајном судији	124
IV. Веровнички збор	124
1. Ранији значај	124
2. Делокруг рада према позитивном праву	125
3. Сазивање	125
4. Пословник	125
5. Право гласа	125
6. Надзор стечајног суда	126
§ 34. Утврђивање активе и пасиве	126
I. Утврђивање активе	127
1. Инвентар	127
2. Дужност обавештавања трећих лица	128
3. Садржина инвентара	128
4. Процена	128
5. Биланс	128
6. Мере противу личности стечајног дужника	129
II. Утврђивање пасиве	129
1. Утврђивање излучних и разлучних права	129
2. Захтев стечајних поверилаца на учешће	129
3. Пријава стечајних тражбина	130
4. Поступак испитивања	130
5. Значај изјава у поступку испитивања	130
6. Пропуштање рока за пријаву	131
7. Оверивање утврђених тражбина	131
8. Поступак са оспореним тражбинама	131
§ 35. Управа и уновчавање масе	132
1. Задатци стечајне управе	132
2. Акти за које је потребно одобрење	133
3. Стечајно отуђење	134
4. Наплата приноса (удела) задругара и другара	134
5. Полагање рачуна	135
§ 36. Завршетак (крај) стечаја	135

§ 37. Поравнање у стечају	136
I. Вансудско поравнање	136
II. Принудно поравнање	137
1. Упоредбење са поступком за поравнање	137
2. Органи	137
3. Предлог за поравнање	137
4. Претходно испитивање	138
5. Право гласа	138
6. Рочиште за поравнање	140
7. Одобрење	140
8. Правна дејства	140
9. Особености код трговачких друштава	141
§ 38. Деоба масе	141
1. Намирење излучних и разлучних захтева	141
2. Намирење поверилаца стечајне масе	141
3. Намирење стечајних поверилаца	142
4. Неформална (проста) и формална деоба	143
5. Поступак са условним и оспореним тражбинама као и са тражбинама за мањак	144
6. Извршење деоба	145
7. Особености код завршних деоба	146
§ 39. Скинуће стечаја	146
1. Разлози скинућа	146
2. Поступак око скинућа	147
3. Дејства скинућа	147
§ 40. Незнатни стечајеви	149
1. Незнатност	149
2. Положај стечајног судије	149
3. Вођење поступка	149

IV ДЕО. ДОДАТАК

§ 41. Побивање ван стечаја (индивидуално побивање)	151
1. Уопште	151
2. Повериоци побивања	151
3. Побивна чивеничка стања	152
4. Повреда намирења	152
§ 42. Стечајно кривично право	153
1. Уопште	153
2. Лажно банкротство	154
3. Оштећење туђих поверилаца	155
4. Погодовање једног повериоца	156
5. Нехатно (просто) банкротство	156
6. Неуредно вођење књига	157
7. Неправилности (сплетке) у поступку за поравнање и у стечајном поступку	158
8. Одговорност органа и деловођа	158

ERRATA:

1. На страни 30 у 20 реду одозго треба ставити на почетку реда: 1. —
2. На страни 104 ред 4 одозго треба да гласи: „регулисана су дејства стечаја на садржину и остварљивост
3. На стр. 122, ред 11 одозго треба да стоји на почетку 1. —
4. На стр. 122, ред 16 одозго треба да стоји на почетку 2. —
5. На стр. 124, ред 9 одоздо треба да стоји „збор“ место „одбор“.
6. На стр. 148, ред 6 одоздо треба да стоји g) место d).